LABDARÚGÁS

ÁRA: 4 FORINT. 1972 NOVEMBER. XVIII. ÉVF. 11. SZ.

75 éves a labdarúgásunk
Jubileumi szám

A múlt és a jövő

(Bozsik József, a 100-szoros válogatott fiával. MTI Fotó, Petrovits L. felv.)

Bajnokok galériája

Nagy sikerek — nagy kudarcok

Végig verték a világot

Kapitányok, mesterek, válogatottak

Ez történt 1972-ben

16 oldalas melléklet!

Jász Géza, az MLSZ első elnöke.

Fischer Mór, az MLSZ alelnöke, 1932 és 36 között a FIFA, a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség alelnöke is volt.

A BTC, az első magyar bajnok. Áll balról: Harsády, Klebersberg, Bádonyi, Minder, Buda, Lucius, Róka, Skrabák, Iszer. Ül: Cservenka, Ordódy, Windett. Mindannyian a bajnoki sapkával.

Dr. Terpitkó András:

A 75.

Hetvenöt évvel ezelőtt, amikor a Budapesti Torna Club keretében megalakult az első magyar labdarúgó szakosztály, s néhány tucatnyi kíváncsinak bemutatta azt a sportágat, amely a XIX. század második felében Nagy-Britanniában és később a kontinens néhány más országában is már viszonylag nagy tömegek szórakozása volt, aligha gondoltak arra a pesti sportemberek, hogy valami olyan játékot indítottak útjára, amit hamarosan mélységesen megszeret a magyar fiatalság. Az újszülött gyorsan a lábára állt, s mikor a világ átlépte a XX. század küszöbét, tucatnál több fővárosi és több mint harminc vidéki egyesület futball szakosztályai látták elérkezettnek az időt arra, hogy megindul-janak a bajnoki küzdelmek, illetve a rendszeres találkozók. Amikor 1901 januárjában megalakult a Magyar Labdarúgók Szövetsége, az országban rendszeresen futballozók számát már csak ezrekben lehetett kifejezni.

S a fejlődésben a továbbiakban már nem volt megállás. Persze, ebben nem csupán a játék varázsa, változatossága és a fiatalságnak a minden új iránti érdeklődése játszott nagy szerepet, hanem az úttörők, az első lépésekre tanítók páratlan sportszeretete, lelkesedése, s nem utolsó sorban az, hogy szüntelenül figyelték a már bizonyos hagyományokkal rendelkező országok labdarúgását, ellesték tőlük mindazt, amit érdemes átvenni. Ezek a nagyszerű sportemberek, amikor már az első nyilvános mérkőzés évében külföldi csapatot láttak vendégül Magyarországon, felismerték, hogy a fejlődésnek egyik legfőbb feltétele a nemzetközi kapcsolatok felvétele és szélesítése. A szomszédos Ausztria csapatait hamarosan angolok és csehek követték, olyan országok együttesei, amelyek mögött komoly tapasztalatok, eredmények állottak, amelyektől valóban lehetett tanulni.

Kétségtelen, hogy Európa labdarúgó sportja a szigetország emlőin nevelkedett. Az angol, a skót, a walesi és az északír futball ereje, fejlettsége, sőt az idők folyamán kialakult szervezeti formái is komoly hatást gyakoroltak a miénkre is. Mégis, előrehaladásunk legfőbb hajtóereje a sportág gyermek és kamaszkorában, majd a felnőtté érlelődés korszakában is az Ausztria, Magyarország közötti nagy rivalizálás volt, amely a két ország válogatott együtteseinek és klubcsapatainak találkozóin sok százezer hívet nyert meg a futballnak. *A közép-európai szépséges játékstílus, amelynek csúcsa az osztrák „Wundermannschaft", illetve a magyar „Aranycsapat" volt, hatott nemcsak Európa, hanem az egész világ labdarúgására,* hiszen a fejlődés különböző korszakaiban szinte mindenütt követői akadtak. Az sem vitás, hogy a legjobb brazil labdarúgás is a magyar stílus alapján, annak továbbfejlesztéséből alakult ki.

A magyar labdarúgás tömegalapja akkor teremtődött meg igazán, amikor az iparosodás, városiasodás gyorsuló ütemével párhuzamosan erőteljes növekedésnek indult az ipari munkásság, s amikor a kezdeti elzárkózás után betört a futball az iskolákba! Tüneményes gyorsasággal emelkedett a szakosztályok, az igazolt versenyzők száma és a bajnoki küzdelmeket jól szervezett keretek között bonyolították le az elmúlt évtizedek során.

A munkásság és a haladó szellemű értelmiség befolyását a sportágban mi sem jellemzi jobban, mint az a tény, hogy bár a vezetésben az uralkodó társadalmi rend a maga hatalmával gondoskodott arról, hogy néhány prominens személyisége képviseletet nyerjen a szövetség különböző szektoraiban, mégsem tudott — kivéve a fasizálódás legsötétebb korszakait, az 1938—1944 közötti éveket — antidemokratikus intézkedéseket végrehajtani. Ott voltak ugyanis a szakszervezeti és a kisegyesületek, amelyek vezetésében kipróbált, becsületes, haladó gondolkodású sportemberek végezték társadalmi munkájukat.

A magyar futball legszebb korszaka a felszabadulás utáni időkre esik. Az ország életében végbement politikai, társadalmi változások zöld utat nyitottak a fejlődésnek. Megteremtették azt a gazdasági és erkölcsi alapot, amelyen a szocialista szellemű sportmozgalom keretében gyorsan fejlődhetett a labdarúgás is.

évfordulón

Az ötvenes évek közepéig olyan gyors ütemű volt az előrehaladás mind a tömegesítés, mind a szakmai színvonal, mind pedig a szurkoló tábor növekedése vonatkozásában, amire a háromnegyed évszázad során egyetlen korszakban sem volt példa.

A magyar labdarúgás több éven keresztül vezető helyet foglalt el a nemzetközi porondon. Válogatott csapatáért, élvonalbeli klubjainak vendégjátékáért versengés folyt a futballvilágban. Nem véletlen, hogy a labdarúgást nemzeti sportként tartották számon, s a külföldi szaksajtó szinte többet foglalkozott a magyar, mint a hazai sporteseményekkel.

Persze, sem a felszabadulás előtt, sem pedig az azóta eltelt évek során, nem valami szüntelen, folyamatos diadalmenet volt a magyar futball útja. *A sport nem csupa győzelmekből áll, hanem kudarcokból is; ahol győztest ünnepelnek, ott vesztesnek is kell lennie — ez a versengés lényegéből, a fény és az árny létezéséből fakad.*

A vereségek, a kudarcok magukban hordozzák a jövendő győzelmek csíráit, s a hullámvölgyek csak akkor jelentik a végleges elmerülést, ha nincs meg a kellő akarat, az eltökéltség, a következetesség a felemelkedésre.

A felszabadulás utáni nagy korszakunk ragyogása, talán kissé megelégedetté tett, talán kissé elaltatott bennünket, talán kissé elfelejtkeztünk róla, hogy a kivívott hely nem örök, hanem annak megtartásáért, napról napra meg kell dolgozni. A nagy sikerek örömteli éveiben talán kevesebbet gondoltunk arra, hogy vannak korszakok, amikor a tehetségek bőségszarujából szerényebben folydogálnak az értékek, s az ilyenkor a lényegesen kisebb értékeket tervszerűbb, céltudatosabb munkával, a lehetőségekhez jobban igazodó, korszerűbb nevelési módszerekkel lehet csak dúsítani.

Mikor országszerte a toronyházak, új lakónegyedek felépülésének tapsoltunk, szinte észre sem vettük, hogy eltűntek a grundok, a magyar labdarúgótechnika azóta sem pótolt műhelyei.

Midőn melelégedéssel nyugtáztuk egy sor iskolareform eredményeként fiataljaink képzésének, az életre való felkészítésének nagyszerű eredményeit, talán elsiklottunk afelett, hogy az iskolákból szinte teljesen kiszorult gyermekkorunk nagy szerelme, a foci.

S habár tudjuk, hogy azok a társadalmi változások, amelyek alapjában megváltoztatták mindennapi életünket, a gyerekek, serdülők és ifjak érdeklődési körét, az életről és a jövőről alkotott véleményét, szórakozási lehetőségét és szabad idejének tartalmát, viszonyát, vonzódását vagy eltávolodását a labdarúgástól *— még nem elemeztük ki teljes mélységében, hogy milyen alapvető változtatásra lenne szükség az említett hatások forgatagában a futball iránti szeretet és érdeklődés hatékonyabb felkeltése érdekében.*

Úgy gondolom, a sportág követelményeinek, s mai életünk szükségleteinek harmóniáját kell mennél előbb megteremteni — mindez a szakmai és a szervezeti kérdések egységes megoldása útján valósítható csak meg — ha azt akarjuk, hogy ma a 75. évforduló kevésbé csillogó korszakában a legszebb hagyományainkhoz méltó, sikeresebb állomáshoz érkezhessünk el a 100. évforduló felé vezető úton.

Sok a tennivalónk, s ezek megvalósítása érdekében nem csupán a korunkban legjobban bevált módszereket kell alkalmaznunk a legmagasabb színvonalon, hanem szüntelenül merítenünk kell legjobb, legértékesebb hagyományainkból. Azoknak a nagyszerű szakembereknek, edzőnek és játékosoknak a példáiból, akik megbecsülést szereztek a magyar futballnak az egész világon. Újra és újra erőt kell merítenünk az úttörők lelkesedéséből, s azoknak a névtelen társadalmi munkásoknak és hivatott vezetőknek mindennapi sport munkájából, akik megteremtették a fejlődés alapját, és évtizedeken át biztos kézzel vezették a sportágat. És mindig szeretettel kell gondolnunk a milliókra, akik szívükbe zárták a labdarúgást, s lelkes örömmel biztatták labdarúgóinkat a pálya széléről.

Nem lenne teljes az ünnep, ha a 75. évfordulón nem gondolnánk hálás szívvel azokra, akik szorgalmasan hordozták a téglát a magyar labdarúgás nagy épületéhez.

Kiss Gyula, a magyar és Meisl Hugó az osztrák szövetségi kapitány a huszas években.

Az egyik legnevesebb magyar szurkoló, Salamon Béla.

Dr. Terpitkó András, az MLSZ elnöke.

A 100. felé...

1922: A HUSZONÖTÖDIK...
1947: AZ ÖTVENEDIK...
1972: A HETVENÖTÖDIK...

A magyar labdarúgás történetének legközelebbi nagy jubileuma tehát huszonöt esztendő múlva lesz: 1997: A SZÁZADIK!

S van abban valami nagyon jó, nagyon lelkesítő és felemelő, ha most, amikor háromnegyed évszázad történéseire pillantunk vissza, akadnak a sportág hívei között sokan, nagyon sokan, akik máris a negyedik negyedszázad lehetőségeit fürkészik. Ezek közé tartozik az MLSZ fiatal főtitkára, *Petri Sándor* is, aki éppen a 75. évfordulón került e fontos tisztségbe:

— *A hetvenöt év a maga csodálatos szépségeivel, eredményeivel, balsikereivel és kudarcaival ma már történelem — azon, ha akarnánk sem tudnánk változtatni. De miért is akarnánk: a mi nagy szerencsénk, hogy az emberek tevékenysége nyomán a sportág nagy tábora többet tartózkodhatott a napos oldalon, mint az árnyékban. S ha azt szeretnők, hogy a 100. évfordulón a hagyományokhoz méltóan valódi ünnepnapunk legyen, akkor úgy kell megterveznünk a következő 25 évet, hogy legyen mit ünnepelnünk. Mert amennyire igaz, hogy a múltat úgy kell elfogadni, ahogyan elmúlt — méginkább való, hogy a jövőnk olyan lesz, amilyenné mi formáljuk* — mondotta a főtitkár.

Ezek után nem is kérdezhettünk mást, mint azt, mondjon valamit arról, mire készül a legnépszerűbb sportág szövetsége?

— *Egészen röviden szólva: egy távlati, egy középtávú és egy rövid szakaszra szóló terv kidolgozására. Egyszerűen arról van szó, hogy a mi szédületes gyorsasággal fejlődő világunkban az élet egyetlen területét sem szabad a véletlenek szeszélyére, s a „minden megy a maga kitaposott útján" hamis elméletére bízni. Meg kell tervezni a holnapot, a holnaputánt és a távolabbi jövőt is! Ez a helyzet a sportéletben és azon belül a labdarúgásban is. S ezért van szükség a három tervre — amelyek egyébként szervesen összefüggnek majd egymással —, mert ami holnap még jó és teljesen kielégítő, az holnapután már kevés, s nem csak fékje, hanem egyenesen gátja lehet a fejlődésnek* — válaszolta kérdésünkre az MLSZ főtitkára, s részletesen kifejtette, hogy az egyre formálódó életünkben milyen sokrétű és bonyolult összefüggéseket kell figyelembe venni a tervezésnél.

— *Egy ilyen rövid beszélgetés keretében legfeljebb csak érinteni lehet a széles témakör néhány részletét. De azt világosan látni kell, hogy amikor a labdarúgás fejlesztésének problematikáját tárgyaljuk, akkor ma már nemcsak a sportág szakmai és szervezeti kérdéseire gondolunk, hanem minden egyébre, ami ezekkel összefügg.*

— *Nemcsak arról van szó, hogy szüntelenül keresni, kutatni kell azokat a módszereket, amelyek a legjobb eredményeket biztosítják a játékosok felkészítésében, a technikai, taktikai, erőnléti és fizikai színvonal vonatkozásában egyaránt; nemcsak arra kell törekedni, hogy az adott korszaknak legjobban megfelelő bajnoki rendszer biztosítsa a keretek teljes kitöltését; nemcsak az utánpótlás kiapadhatatlan bázisát kell szüntelenül szélesíteni; nemcsak olyan átigazolási szabályt kell alkotni, amely minden túlzástól mentesen segíti a tehetségek felfelé áramlását, — hanem meg kell teremteni mindezek összehangolását és harmónikus egységét. S ha ez létrejött, akkor még mindig csak a szorosan vett szakmai kérdésekkel jöttünk rendbe. De hol vagyunk még azoknak a problémáknak a rendezésétől, amelyek a sportág zavartalan működését és jövőjét biztosítják?*

— *Gondoljunk arra: a futballhoz nemcsak jó, tehetséges játékos és megfelelően képzett edző, valamint hozzáértő és áldozatkész sportemberek által vezetett, kifogástalanul működő szakosztály kell! Kell megfelelő számú és korszerűen felszerelt sporttelep, amit szüntelenül karban kell tartani. Kell továbbá rengeteg labda, cipő és egyéb felszerelés. Röviden: az anyagi alapok biztosítása józan tervek nélkül el sem képzelhető!*

— *Mi kell még? A „mi kell még" rengetegéből azt hiszem elég, ha csak néhányat ragadok ki. A gyerekek, akikből a jövő nagy labdarúgóit akarjuk kinevelni, mindannyian iskolába járnak Magyarországon. Hogyan és hol tanulják meg a futball ABC-jét, ha csak nagyon kevés iskolában van erre lehetőségük, mert kevés a játszóhely, a pedagógus pálya elnőiesedése pedig inkább más sportágnak kedvez, mint a miénknek, s azt mondják, hogy a tananyag bővülése miatt a sportra egyre kevesebb idő marad a gyerekkorban? Hova menjen a gyerek futballozni, ha a nagy építkezések miatt a pályák kiszorulnak a város peremére, s megközelítésük sok időt vesz igénybe, s egyáltalán gondolnak-e a tervezők a futballpályákra? Aztán van olyan probléma is: amikor azon kesergünk, hogy a szurkolók szívesebben ülnek a tévé képernyője elé, mint hogy kiutazzanak a pályára — pláne rossz időben —, vajon megteszünk-e minden lehetőt, hogy a nézőtereken kulturált körülmények várják a jegyet váltókat?*

— *Ha csak e néhány kiragadott problémát vesszük figyelembe, máris kiderül, hogy egy sor minisztériumi, tanácsi és más szerv illetékeseinek bevonásával lehetséges olyan terveket elkészíteni, amelyek megvalósíthatók, hiszen megfelelő összehangolás, a szükségletek és a lehetőségek ismerete nélkül csak értéktelen kívánságlista születhetne.*

A beszélgetést ezekkel a szavakkal zárta a főtitkár:

— *Jól tudom, a szurkolók nem annyira a tervekre, mint inkább a játékra kíváncsiak, s a mi működésünkre is a bajnoki és a válogatott mérkőzések színvonala a mérce. Az elmúlt 75 esztendő egyik nagy tanulsága az, hogy csak azokban a szakaszokban születtek kiemelkedő sikerek a nemzetközi porondon, amikor magas volt a bajnokságok színvonala. Akkor volt nagy a válogatott csapatunk, amikor néhány nagy csapatunk is kiemelkedett a jóképességű bajnoki mezőnyből. Arra kell tehát az erőket koncentrálni, hogy gyorsabb ütemben emelkedjék az NB tudásszintje, s ennek érdekében minden lehetőt meg kell tenni szakmai és szervezeti téren egyaránt. De nem kapkodással, nem egy-egy kampányfeladat előtérbe állításával, hanem következetesen és tervszerűen. És persze a következetességet nemcsak az MLSZ-től, hanem a szakosztályoktól — vezetőktől, edzőktől és nem utolsósorban a játékosoktól — kell megkövetelni.*

— *Bizonyos vagyok abban, hogy amikor majd 1976-ban az MLSZ megalakulásának és az első magyar bajnokság kiírásának 75. évfordulójához érkezünk, közös munkánk eredményeképpen már újból sikerekről tudunk beszámolni.*

Történelem – dióhéjban

Háromnegyed évszázad története vaskos kötetek tucatja... Mi most csak arra vállalkozhatunk, hogy felvillantsuk a különböző korszakok néhány jelentősebb epizódját, megemlékezzünk az úttörőkről, a bajnokcsapatokról, s a sportág néhány nagy egyéniségéről: játékosokról, edzőkről, vezetőkről, akiknek neve kitörölhetetlenül összefügg a magyar labdarúgás történetével.

Hetvenöt éve, pontosan 1897. május 9-én történt meg a sportág nyilvános bemutatkozása. A háromnegyed századon tehát már néhány hónappal túl is vagyunk, az emlékezésnek azonban ez csak használ, hiszen mind több és több részlet elevenedhet föl.

„A futball nem kézzel dobatik, de lábbal rúgatik"

A magyar labdarúgás történetét már nagyon sokan megírták, és ezek az írások általában azzal kezdődtek: mikor rúgtak először labdába Magyarországon? Más-más történetek jelentek meg ezzel kapcsolatban, hiszen a forrásmunkák nem voltak megbízhatók, egy-egy név, adat azonban mindenkinél egyforma. Így például az, hogy a futballról hazánkban először a székelyudvarhelyi születésű Molnár Lajos, a régi „Reform" politikai napilap munkatársa, a MAC egyik alapítója tesz említést „Athletikai Gyakorlatok" című szakmunkájában. Ebben többek között így ír:

„A Football (mond: futball), vagyis „Rugdaló" a legrégibb játékok egyike és kizárólag az ifjúság, az iskola játéka. A Football lényege az, hogy: a labda nem kézzel dobatik, de lábbal rúgatik, ami nevéből is kitűnik."

Molnár a játékosokat az alábbiak szerint jelölte: kapus, ügyelők (hátvédek). korlátosok (fedezetek) és csatázók. A kaput célkorlátnak nevezte el. Az első sporthírlapíró az alábbiakkal fejezte be írását:

„Az érdekes, hevítő és sok élvet nyújtó Footbalt bár nemsokára hazai ifjúságunk köreiben meghonosítva láthatnánk".

A 80-as években tehát még nem ismerték a futballt nálunk.

Az igazán első mérkőzés

A magyar futballtörténelem általában úgy tartja, hogy az első labdát hazánkba *Harry Perry*, a MAC angol edzője hozta, mert az ő működése után pár hónap múlva, 1895. december 8-án a hagyományos téli viadal programján az atlétika, a műkerékpározás, a birkózás és ökölvívás mellett a futballjáték bemutatása is szerepelt. A következő évben volt a millenáris kiállítás, amelyen az Angliában tanult *Löwenrosen Károly*nak, a népszerű *Charly*nak is nagy sikere volt a japán pavilon megalkotásával. A kiállítás után itt maradt és Angliából küldetett magának valódi futball-labdát. Az ördöngös játékszer már a vámházban nagy feltűnést keltett, 11 pengő vámmal sújtották. Az öszszeget gépgyári munkások közadakozásból vállalták és a labdát még aznap este elvitték a Törekvés dalárdájába. Itt Charly elmagyarázta a játék természetét és már másnap mérkőzést rendeztek. Erre a mai MTK-pálya helyén, a Pékerdő egyik tisztásán került sor, s a játékosok bekecset és jól megvasalt csizmát hordtak. Az eredmény 3:0 volt a Rókus kórház javára és a játékosok közül leginkább az ifjú Winkler, pékerdői kocsmáros (a későbbi híres Winkler-fiúk apja) tűnt ki. Az ő számlájára írták azonban László, Hajós és Schaffhauser nevű munkások lábtörését. A sérültek valamennyien családos emberek voltak, ezért feleségeik halálra keresték Charlyt, a „bolond angolt", a labdát pedig „fölkoncolták".

Ez volt a magyar futball története az 1896. esztendőben.

A hivatalos premier

A futball páratlan hódító erejére vall, hogy 1897-ben már az év első napjától megkezdődtek a rendszeres tréningek a Csömöri úti versenypályán és a Millenárison. Az első gyakorlatozásokon a BTC tornászai vettek részt *Ray* kapitány vezetésével. Pár hónapos készülődés után május 9-én zajlott le az első hivatalos „football-match", amelyen a BTC játékosai küzdöttek meg egymással. A szakadó esőben is 100 nézője akadt a látványos játéknak, s a kék-fehérek 5:0-ra győztek, annak ellenére, hogy csapatuk a második félidőben kapus nélkül szerepelt.

Hódít a futball

A játék hónapok alatt hihetetlen népszerűségre tett szert egész Budapesten. Ahol arra lehetőség kínálkozott, rúgták a fiatalok a labdát úgynevezett „vad" csapatokban, a pesti oldalon a Rezső téren, a Cséri telep tisztásán, a Népligetben, Budán pedig leginkább a Marczibányi téren. A nagy siker nyomán egymás után alakultak a klubok; a MUE, a Budai Football csapat, az „I. Műegyetemi Football Csapat". Példájukat hamarosan követte a BBTE, a MAC és 1898 újév napján a BTC, a MUE és a Műegyetem játékosai házi mérkőzéssel köszöntötték a magyar futball második esztendejét.

Éppen 75 éve készült ez a kép, pontosan az első magyar labdarúgó csapatról, a Vienna Cricket and Football Club ellen 1897. október 31-én BTC-ről. A bécsi szerepeltek balról: Stobbe, Kiebersberg, Harsády, Hajós, Iszer, Lindner, Ray, Ramaszéder, Yolland, Asthon, Pesky

Kilépés a nemzetközi porondra

A jelentős dátumok egymást érik. Ebből is kimagaslik az 1898. március 25-e, az első idegenbeli nemzetközi mérkőzés Bécsben, amelyet a BTC vívott a Vienna Cricket and Football Club ellen. A budapesti találkozó a két klub között 1897. október 31-én zajlott le a Millenárison, akkor 2000 főnyi közönség előtt 2:0-ra nyert a Vienna. Az osztrák fővárosban ugyancsak a bécsiek győztek 4:1 arányban. Élénk, színes volt a labdarúgóélet továbbra is, és amikor 1900 elején elérkezett az a hír, hogy megalakult az Osztrák Labdarúgó Szövetség, a magyar futball szerelmesei is hasonlókra gondoltak. A terveket hamar tett is követte.

Az MLSZ megalakulása

1901. január 19-én alakult meg a Magyar Labdarúgók Szövetsége, az István főherceg Szálloda különtermében (Akadémia utca 1. szám). A közgyűlésen 13 sportegyesület és a Budapesti Versenypálya Szövetség képviselői jelentek meg. A szövetség első elnöke Jász Géza (Magyar FC) lett. Az új szövetség legelső teendője a bajnokság kiírása volt, amelyen két csoportban I. osztályban és II. osztályban öt (BTC, MFC, MUE, FTC, BSC), illetve nyolc csapat („33 FC", MAC, BEAC, BAK, Rákosszentmihályi Sporttelep, Magyar FC, UFC, Ganz-Waggongyári Tisztviselők Labdarúgó Társasága) vett részt. Február 17-én volt a bajnoki nyitány a Millenárison a BTC és a BSC között, amelyet azután már számolatlanul követtek a további bajnoki nemzetközi és egyéb találkozók.

Megkezdődik az osztrák—magyar vetélkedés

Nemzetközi mérkőzések gyakorta szerepeltek már a labdarúgó programban, az első országok közötti küzdelmet az 1902. október 12-én Bécsben a WAC práteri pályáján lejátszott Ausztria—Magyarország találkozó jelentette, amelynek akkor még Bécs—Budapest volt a neve. Érdemes emlékeztetni az első csapatra, amely ugyan 5:0-ra kikapott, de olyan folyamatot indított el, amihez hasonló nincs a világon: Bádonyi (BTC) — Gabrovitz (Postás), Berán (FTC) — Steiner („33" FC), Pozsonyi (MUE), Bayer (MAC) — Hajós (BTC), Buda (BTC), Pokorny (FTC), Kolhanek (FTC), Oláh (BFC).

Különösen akkor érdekes ezt az eseményt felidézni, ha az ember arra gondol, hogy 1972 október 15-én ugyancsak a Práterben a 115. mérkőzést játszotta a két ország nemzeti válogatottja. Az első 90 perc óta tehát szinte megszakítás nélkül megvolt a kapcsolat a két szomszédos ország között, és érdekes, hogy a sportág fejlődése is majd hasonlóakat mutatott mindkét helyen: voltak csúcsok és hullámvölgyek egyformán.

Egy kis futballpolitika

Megszokott kerékvágásban zajlottak már a bajnoki küzdelmek, a sportág fejlődése töretlenül a legjobb úton haladt, még akkor is, ha néha közbe-közbeszólt a „politika". 1905-ben például az MLSZ oly módon határozta meg az amatőrség fogalmát, hogy ha valaki bármely sportágban hivatásos sportoló, a futballban is annak kell tekinteni. Így az első magyar profi futballista *Gillemot Ferenc* lett, aki abban az időben hivatásos evezős trénerként működött. 1904-ben megalakult a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség is, amelynél az MLSZ azonnal jelezte belépését, a FIFA azonban csak később ismerte el a magyar szövetséget önálló szervezetnek. Az MLSZ nemzetközi tagsága elismerése után 1909 pünkösdjén a FIFA Budapesten tartotta kongresszusát. Volt ennek egy nagyon ünnepi eseménye is, Anglia amatőr válogatottja szerepelt a magyar fővárosban.

A stockholmi olimpián

1912-ben a magyar labdarúgás már az olimpiára is kijutott — Stockholmba. A sorsolás szeszélye azonban a verhetetlen angolokkal hozta össze a magyar együttest, amelytől 7:0 arányban kikapott. Mégsem jártak sikertelenül a magyar labdarúgók, mert megnyerték a vigaszdíjat és ez már jelentős nemzetközi sikernek számított. Az akkor bravúrnak számító eredményt a következők érték el: Bíró Gyula, Blum Zoltán, Bodnár Sándor, Borbás Gáspár dr., Bródy Sándor, Domonkos László, Károly Jenő, Kertész Vilmos, Payer Imre, Pataki Mihály, Révész Béla, Rumbold Gyula, Schlosser Imre, Sebestyén Béla, Szury Kálmán, Tóth István, Vágó Antal és Zsák Károly.

Törés

Az első világháború, mint mindenben, a futballban is megszakította a rendszeres életet. Megszűntek a bajnoki küzdelmek, helyükbe különböző serlegmérkőzések léptek, amelyek azonban közel sem pótolták az anynyira megszokott heves és mindig izgalmas összecsapásokat. Válogatott mérkőzések voltak ugyan, de a partner szerepét mindig csak Ausztria vállalta. Ezeknek egyik érdekessége, hogy 1916 októberében Schlosser Imre már 50. válogatottságát ünnepelte és ugyanabban az évben jubilált Herzog Ede is, aki tíz esztendeig volt szövetségi kapitány. Sajnos gyászeseménye is volt ennek az évnek: meghalt *Stobbe Ferenc*, az MLSZ örökös futballkapitánya, a magyar futballsport egyik megalapítója. Ugyancsak elvesztette a sportág az egyik legsokoldalúbb versenyzőjét, *Gillemot Ferencet*, aki a magyar sportújságírásnak is úttörője volt.

A Tanácsköztársaság fennállásának néhány hónapja során sokat tettek a háború ütötte sebek gyógyítására, a munkás sportegyesületek támogatására, a nemzetközi kapcsolatok további erősítésére, válogatott mérkőzések rendezésére.

A következő években napirendre került 1926 nyarán azonban már megoldódott az amatőr-professzionista kérdés. Ez az „újítás" csökkentette a futball iránti érdeklődést, de ismét megteltek a stadionok, amikor egyre-másra következtek a nemzetközi sikerek. Különösen a válogatott járt élen szebbnél-szebb győzelmeivel, a klubcsapatok közül pedig a Ferencváros hódította meg Dél-Amerikát, ahol többek között 3:2-re legyőzte az olimpiai bajnok Uruguay válogatottját. Nagy eredményeket ért el az Újpest is.

Először VB-n

1934-ben az olaszországi II. labdarúgó világbajnokságon már Magyarország válogatottja is a 16-os csoport résztvevője volt. Odajutását a bolgárok elleni selejtező győzelmei hozták meg, majd következtek az igazi VB-ellenfelek. Az első Egyiptom volt, amely 1924-ben a párizsi olimpián — s milyen rossz erre visszaemlékezni — gyászba döntötte a magyar labdarúgást 3:0-ás győzelmével. Most azonban nem volt baj, a magyar együttes 4:2-re visszavágott. Az egyenes kieséses rendszerben lebonyolított 16-os döntő második fordulójában Ausztria lett a magyar csapat ellenfele. 2:1-es vereségéhez nagyban hozzájárult az olasz játékvezető, Mattea. A magyar csapatnak búcsúznia kellett.

Itthon az jelentette a legnagyobb szenzációt, hogy 1935 őszétől kialakult a Nemzeti Bajnokság rendszere. Az új bajnoki vetélkedő a szokottnál alaposabb előkészületekre sarkallta az élvonalbeli csapatokat. Közben, ahogy múlt az idő, úgy közelített az újabb világbajnokság, Franciaországban. A magyar válogatott itt alaposan javított előző szereplésén, hiszen a döntőbe jutott, ahol azonban az olasz válogatottól meglepően furcsa körülmények között 4:2-re kikapott. Közrejátszottak ebben az akkori szövetségi kapitány, *Dietz Károly dr.* meglepetésszerű változtatásai, amit soha nem tudott neki megbocsátani a futball-közvélemény. A második hely azonban nagyon értékesnek számított még így is, és a sportvilág tapsolt a magyar futballnak.

Új utak, új célok

Az 1940-es évek labdarúgását a fasiszta rend uralta. Egymást érték azok az intézkedések, amelyek visszavetették a sportág fejlődését. Kimondták többek között a Hungária feloszlását, megszüntették a Phöbus csapatát, különböző anyagi nehézségek miatt visszalépésre kényszerült a debreceni Bocskai és a Szürketaxi. Szakmai szempontból is teljes zűrzavar uralkodott a labdarúgósportban, az edzésmunkában, a játékrendszer korszerűsítésében óriási volt a lemaradás. A „politizálás" a bajnoki mérkőzésekre, a bajnokság végeredményére is kihatott, s bizony ezek az

Az első olimpiai aranyérem megszerzése utáni örömteli pillanat. Balról: Lantos, Bozsik, Czibor, Palotás, Lóránt, Zakariás, Grosics, Kocsis, Hidegkúti, Puskás, Buzánszky

évek nem kerülnek fényes lapokkal a magyar futballsport történetébe.

1945. április 4-e után azonban a labdarúgásban is megkezdődött a kibontakozás. Felszámolták a fasiszta sportegyesületeket, az MLSZ élére új vezetőség került, s az egyre gyakoribb mérkőzések arra késztették az MLSZ-t, hogy már 1945 nyarára kiírja az első bajnokságot. Lassan-lassan minden a rendes kerékvágásba került, a magyar futball újból jelentkezett a nemzetközi színtereken.

Páratlan sorozat

Az első jelentős és minden ország sportlapjának első oldalára kívánkozó diadalt a helsinki olimpia megnyerése jelentette. Ennek előtte mondta *Vittorio Pozzo*, az olasz válogatott világhírű mestere: a magyarok megnyerik a helsinki olimpiát, elsőként legyőzik otthonukban a 100 éve veretlen angol válogatottat és 1954-ben világbajnokok lesznek! Pozzo jóslatai 75 százalékban váltak be. A helsinki olimpia után a londoni Wembley-stadion ünnepelte a magyar labdarúgókat, akik felejthetetlen mérkőzésen — amelyet később mindenütt az évszázad mérkőzésének titulálták — győzött Anglia válogatottja ellen. Színeinket a „komplett aranycsapat" képviselte: Grosics (a 78. percben Gellér) — Buzánszky, Lóránt, Lantos — Bozsik, Zakariás — Budai, Kocsis, Hidegkúti, Puskás, Czibor.

A magyar labdarúgó-válogatott páratlan veretlenségi sorozata 1950. június 4-én Varsóban kezdődött, amikor Lengyelország ellen 5:2-re nyert. Az első vereség 1954. július 3-án a berni világbajnoki döntőben következett be az NSZK ellen. A veretlenségi sorozat tehát 49 hónapig tartott. Utána még volt egy szép sorozata a csapatnak, 1954. szeptember 19-től 1956. február 18-ig, s aztán odalett a dicsőség.

A közelmúlt

Az olvasónak biztosan feltűnik, hogy ez az emlékezés eléggé aránytalan. Túl sokat tartózkodtunk a magyarországi labdarúgás bölcsőjénél, eléggé részletesen elemeztük az első évtizedeket, aztán sok mindenen keresztülszaladtunk és megint hosszasan időztünk a legszebb napoknál. Azt hiszem azonban, ez érthető. A középkorú és az azon túl levő labdarúgószurkolók talán már betéve tudják a magyar labdarúgás egész történetét. Mi lehetett tehát a cél? Kicsit őket is emlékeztetni, de méginkább a fiatalok figyelmét a múltra fordítani. Hadd ismerjék meg, honnan indult el a magyar labdarúgás, milyen útat tett meg, és akkor még jobban meg tudják érteni a mai helyzetet. Mert az pillanatnyilag nem rózsás. S hogy ez mikor kezdődött?

1956-ban a politikai események a nagyvilágba szórták szét a magyar labdarúgás legjobbjainak, az utánpótlás legtehetségesebbjeinek tucatjait, s akiknek az elvesztése különösen érzékenyen érintette a sportágat, az a fiatal generáció volt. Széthullott egy nagy csapat, keresni kellett a következőt. Néhány év múlva jöttek a fiatalok: *Albert, Göröcs, Solymosi, Farkas, Mészöly*, és a magyar labdarúgás visszaküzdötte magát megint a világ élvonalába, ha nem is egészen az élre. Az 1958-as svédországi világbajnokság még csúfos bukásnak számított, 1962-ben Chilében már remek eredmények születtek és mindössze egy balszerencsés vereség ütötte el a magyar csapatot (Csehszlovákiától kapott ki 1:0-ra), hogy ne kerüljön a legjobb négy közé. Közben más kupamérkőzéseken, tornákon is helytállt válogatottunk, a klubcsapatok is értek el számottevő eredményeket s mindenképpen ide kell számítani az olimpiai válogatottnak Tokióban és Mexikóban megszerzett aranyérmét is.

Mi lesz holnap?

Minden emlékezés, minden történet akkor jó, ha happy enddel végződik. Ma még nem mondhatjuk el, hogy ennek a rövid történeti összefoglalónak valami örömteli csattanója lehetne, de talán majd hamarosan erre is sor kerül. Mi kell ehhez? Elsősorban alaposan megvizsgálni labdarúgósportunk mai helyzetét, erélyes és szigorú intézkedésekkel kell gátat vetni az elburjánzó visszásságoknak, erőteljes munkára lesz szükség a játék korszerűsítésében, a labdarúgók moráljának megteremtésében, és akkor, de csak akkor kezdődhet meg a fölfelé vezető út. Itt-ott biztató előjelek vannak. A legfőbb az, hogy időnként a nagy feladatokhoz felnőnek játékosaink és a kitűzött célokat általában teljesítik. A baj, hogy ezek a célok még nem lehetnek túlságosan nagyok...

A magyar labdarúgó-válogatott ez évben nem zárta rossz mérleggel a 75. évet. Az Európa-bajnokságon negyedik lett, az olimpián második, a világbajnoki selejtezőn pillanatnyilag veretlen a magyar együttes, és minden remény megvan arra, hogy tavasszal kiharcolja a VB 16-os döntőjébe jutást, amelyről 1970-ben lemaradt.

Hoffer József

Egyidős a magyar labdarúgással

A parányi asztal még kisebbre zsugorodott hatalmas felsőteste alatt. Arcát simára borotválta, s így frissen, derűsen szemlélte a körülötte zajló életet. Nem nézte, hanem *szemlélte.* Kissé fölé nőtt az egész kávéháznak. Ki sem nézni belőle a 75 évet, pedig már elszállt fölötte a háromnegyed század.

— Hiába, Gyula bácsi még fiatalember!

— Csak derűs. Tudja, valahol, talán épp Anatole France valamelyik könyvében olvastam, hogy aki képes megőrizni derűjét, az megőrzi fiatalságát is. Talán ettől van minden...

Ritka adománya a természetnek. 75 éven át derűsnek maradni. És ilyen 75 éven át!

*

— Én még láttam kijönni az iskolából Kemény Ferenc tanár urat...

Már ez az egyetlen mondat történelmet sejtet. Előttem lépdel egy nagybajuszú, tekintélyes öregúr, merevgallérú fehér ingben, kravátlival. Minden mozdulatának tekintélye van, tekintete szigorúan előre vetve... És a srácok összesúgnak a háta mögött: *„Itt megy az olimpiai eszme első magyar támogatója!"* Nem, ezt így sosem mondták róla a srácok! A srácok így sohasem beszélnek. De így mondták volna, ha mindezt így tudják kifejezni. De lehet, hogy akkor csak oldalba bökték egymást, s titokban ujjal rámutattak.

Azoknak az akkori srácoknak egyike *Hegyi Gyula volt...*

*

— Talán akkor szerettem meg a sportot? Vagy korábban? Amikor fivéreimmel együtt átszöktünk a közeli BAK-pályára? Nem tudom! De egy igaz: az atlétikát és a labdarúgást mindig is nagyon szerettem... De talán ez sem így igaz. Én minden sportot, minden játékot nagyon szerettem, nagyon szeretek. Ha két gyermek golyózik előttem az utcán, én már megállok figyelni őket. Nézem a versenyt...

A magyar sporttörténelem bizonyára megörökíti majd Hegyi Gyula útját. Feljegyzi részletesen, hogy mettől meddig volt a Vasas mindenese, majd vezetője az angyalföldi munkásegyesületnek. Azt is feljegyzi majd, hogy a magyar sport fejlődésének legszebb állomásait Hegyi Gyula vezetésével érte el. Váratlan vallomása azonban többet is mond ennél: Gyula bácsi sohasem „hivatalból" csinálta a sportvezetést. Gyula bácsinak életeleme volt a sport...

Gondolom mindezt, s érzem, hogy valami hamis ebben a fenti fogal-

mazásban. Akaratlanul is tiráda, s Hegyi Gyulában sosem voltak tirádás vonások. Ő egyszerűen csak élt a sportban.

Gondolom mindezt, de Gyula bácsi már messze jár, éppen Fülek fölött harcol a Magyar Tanácsköztársaságért. Telefonos vöröskatona. Mesél, hogy mi is történt Jánospusztán. De ennek a történetnek sem az első jelentése érdekes. Sokkal inkább az, hogy Gyula bácsi (azaz akkor még Gyula) a sport mellett elkötelezte még magát. Egy eszméhez.

Nem tudom, hogy ki hogyan van vele, de Kemény Ferenc dr. megpillantásától és a Fülek környéki harcoktól szerintem nyílegyenes út vezet a Vasas-vezetőségéig.

Ez nem lehetett másképp. Ez az élet dialektikája.

*

Orth — egy iskolába jártak.

Plattkó — még ma is szállnak a levelek Dél-Amerika és Magyarország között. A kapus és a sportvezető egy életre kötött barátságot.

Kortársak voltak.

Kortársak?

Látta játszani *Borbás Gáspárt, Károly Jenőt, Schlosser Imrét, Zsák Károlyt* meg *Schaffert,* a *Foglokat, Korányit, Kohutot, Lázárt,* a *Sárosiakat,* meg *Bozsikot, Puskás Öcsit, Grosicsot,* de látta (látja) *Albertet, Göröcsöt,* sőt még *Szeghalmit* is a mostani ifjúsági válogatottból.

Kortársai?

Egy ország labdarúgásának hét és fél évtizede!...

És csillogó szem egyetlen mondathoz:

— Kevés egyesület játszott olyan szépen, stílusosan, mint a régi nagy Vasas...

*

Viták.

Viták.

Viták.

Viták a Vasas fennmaradásáról (1942-ben). Viták a magyar sportról (a negyvenes évek végén). Viták az MHK-ról (amely „tiszteletet parancsol magának, így húsz év távlatából is"). Viták az olimpiai felkészülésekről (Londontól Rómáig, azaz négy olimpiára). Viták a labdarúgásról (időtlenül, szinte örökkévalóan).

Érték vereségek? Bizonyára igen. Csakhogy nála a vereségek az ideiglenes állapotot jelentették, s mindig is gyermekien bízott a jobban, a szebben. És ha nem szívesen tűrte az ellentmondást, az ellenvéleményt, úgy akkor nem önmagáért tette.

— A fontos nem én voltam...

Így mondja. Így hiszi. (És ha voltak ennek ellentmondó egyedi esetek, akkor azok csak az azonosulás miatt voltak. Már-már személytelenné válva azonosult azzal, amit csinált, s amit csinált, az olykor-olykor a személyévé formálódott.)

— ... *hát, akkor még sok boldog születésnapot!*

Magasba emeljük a parányi poharakat.

„A magyar sport nagy nyugdíjasa!" — így mondta valaki. Vagy írta?

Nyugdíjas?

*

...— *A legnagyobb baj a labdarúgásban a tehetségek felkutatásában van, de az sem kisebb hiba, hogy a vezetés csak az első csapatokkal törődik. Régen minden klubban voltak emberek, akik járták az országot, s kiválasztották azokat, akiket tehetségeseknek láttak... Ma?!... Vagy mondjak mást? Ellenzékiek vagyunk, mi magyarok, menthetetlenül. Még labdarúgásban is. Ott például a sok munkát követelők ellenzékei. Pedig a világ legtechnikásabb labdarúgója sem éri el hamarabb a labdát, mint a gyors, atlétikusan jól képzett játékos. Ha meg nincs labda, akkor mivel technikázik? Na, várjon! Mondok még mást is! Felkészülésünket ugyanakkor játékosabbá kellene tenni, elvégre a világ legnagyszerűbb hegedűművésze sem nagybőgőn gyakorol!...*

Oldalról néz rám. Kissé huncut mosollyal.

— ... *és olyan vezetők kellenek, akik élnek-halnak egyesületükért, akiknek van tekintélyük, akik egyek a sporttal, akik...*

Nekividámul. Elemében van.

Nyugdíjas?

Inkább derűs ember, akinek a 75. év csak egy dátum az életében, de élete az időpontok végtelen sorozata. Olyan, mint a sport.

Rózsa András

LABDARÚGÁS

AZ 1972. ÉVI NOVEMBERI SZÁM MELLÉKLETE

Rangadók a hajrában

A legutóbbi számunkban 10 ezer forintos pályázatot írtunk ki. Beérkezési határideje már lejárt, de majd csak ezután derül ki, hogy kik lesznek a nyertesek, pontosan csak december derekán, mert akkor dől el az őszi végső sorrend, amit a pályázóknak el kellett találniok.

Egyik olvasónk hosszabb levelet is mellékelt a pályázatához, s ebben áradozva ír arról, hogy menynyivel érdekesebb a mostani bajnokság, mint volt a tavalyi, vagy a tavalyelőtti. Hogy gyakran változik az 1. hely gazdája és így tovább.

Igen, bármilyen értékes is volt az a teljesítmény, amellyel az Újpesti Dózsa hosszú, de nagyon hosszú időre kibérelte az 1. helyet, mégis egyhangúvá tette a küzdelmet az, hogy más nem tudott felkerülni az élre.

Az őszi idényben már eddig is nagyon sok érdekes eredményt kaptunk, de valahogy úgy fest, hogy valójában a végén csattan az ostor. Lapunk megjelenése után még négy forduló kerül sorra az NB I-ben, s különösen a decemberre maradt három forduló igér nagyon sokat.

Bp. Honvéd—Ferencváros, Újpesti Dózsa—Bp. Honvéd, Ferencváros—Vasas, Ferencváros—MTK, MTK—Újpesti Dózsa, Csepel—MTK.

Mennyi rangadó egy rakáson! Ha nem sorsolással készítették volna el az őszi műsort, hanem a mérkőzések ide-oda tologatásával, akkor is nehezen lehetett volna ennyi rangadót a hajrába tenni. S még a vidéki csapatok egymás elleni rangadói is a hajrába jutottak: Tatabánya—Rába ETO, Tatabánya—Salgótarján.

De nézzük a műsort!

XII. forduló. November 25, szombat: Bp. Honvéd—Komló, Pécs—Ferencváros. **November 26, vasárnap:** Egyetértés—Videoton, Vasas—Zalaegerszeg, MTK—Szegedi EOL (délelőtt), Diósgyőr—Újpesti Dózsa, Salgótarján—Csepel, Tatabánya—Rába ETO.

XIII. forduló. December 1, péntek: Csepel—Diósgyőr. **December 2, szombat:** Újpesti Dózsa—Pécs, Tatabánya—Salgótarján. **December 3, vasárnap:** Ferencváros—MTK, Szegedi EOL—Bp. Honvéd, Komló—Vasas, Zalaegerszeg—Egyetértés, Videoton—Rába ETO.

XIV. forduló. December 6, szerda: Diósgyőr—Salgótarján, Videoton—Tatabánya, Rába ETO—Zalaegerszeg, Egyetértés—Komló, Vasas—Szegedi EOL, MTK—Újpesti Dózsa, Pécs—Csepel, Bp. Honvéd—Ferencváros.

December 10, vasárnap. Kettős műsor a Népstadionban: Újpesti Dózsa—Bp. Honvéd, Ferencváros—Vasas. A további találkozók: Csepel—MTK, Szegedi EOL—Egyetértés, Komló—Rába ETO, Zalaegerszeg—Videoton, Salgótarján—Pécs, Tatabánya—DVTK.

De kár, hogy éppen a hajrára maradt ilyen szuperműsor... Miért? Köztudomású, hogy szeptemberben például szívesebben járnak mérkőzésekre mint decemberben.

Húsz évvel ezelőtt azzal a kettős műsorral, amely december 10-én kerül sorra, meg lehetett tölteni a Népstadiont: Újpesti Dózsa—Bp. Honvéd, Ferencváros—Vasas.

De talán most összejön az utóbbi idők nézőcsúcsához megfelelő szurkolótábor, hiszen valószínűnek látszik, hogy az őszi 1. hely sorsa a kettős műsor keretében dől majd el.

Kétségkívül a legnehezebb hajrá előtt a Ferencváros áll, hiszen mind a négy záró mérkőzése nagy feladat elé állítja:

1. Pécs — Pécsett
2. MTK — a Népstadionban.
3. Bp. Honvéd — Kispesten.
4. Vasas — a Népstadionban.

Az MTK is három fővárosi csapattal viaskodik a hajrában: Ferencváros, Újpesti Dózsa, Csepel.

Valamennyi együttes részére megnehezíti a hajrát, hogy egy forduló hétközben lesz, s így az utolsó három forduló nyolc napon belül kerül sorra.

A vidéki csapatok ebben az időszakban főleg egymással játszanak. Például a Tatabánya műsora: Rába ETO (otthon), Salgótarján (otthon), Videoton (Székesfehérvárott), Diósgyőr (otthon).

Nem panaszkodhat viszont az Egyetértés, amely papíron a könnyebbnek látszó ellenfeleket kap a hajrára: Videoton (Soroksáron), ZTE (Zalaegerszegen), Komló (Soroksáron), SZEOL (Szegeden).

De melyik is a könnyű ellenfél? Egyáltalában van-e könnyű ellenfél az NB I-ben, hiszen a Szegedi EOL a Népstadionban szerzett pontot a Ferencvárostól...

A 10 ezer forintos pályázatunkra nagyon sokan jelentkeztek. Ez egyben azt is jelenti, hogy a hajrát nem kis figyelem kíséri, nemcsak a műsor érdekessége, hanem az őszi végső sorrend kialakulása miatt is.

Örülnek a SZEOL játékosai a Népstadionban. Berkes szögletét Mészár a jobb sarok felé fejelte, s Antal egy lépésre a gólvonaltól vezetéshez juttatta csapatát. A Ferencváros később csak egyenlíteni tudott, az eredmény 1:1 maradt. (MTI Foto, Kovács Gyula felvétele)

Orbán Árpád. (Záhonyi István felvétele)

BÚCSÚ és

Sic transit gloria mundi. Így múlik el a világ dicsősége.

Egymással szemben a múlt és a jelen. Aki tegnap még elszántan küzdött a sportpályán, késhegyig menő harcot vívott az ellenfelekkel, ma tétlenül ül, optimális esetben a kispadon. Két labdarúgó elbúcsúzott két zöld-fehér csapattól. A bajnokság azonban ugyanolyan folyamatossággal, mint a korábbikban, megy tovább. A visszavonultak helyén más játszik. Egy jobb? Nem, egyelőre még csak egy fiatalabb. Ki ma többet nyújt annál, mint ...ire tegnap ők képesek voltak; de ... messze van attól, amit valaha — amit annak idején ők tudtak.

Orbán Árpád és Novák Dezső abbahagyta a játékot, azt amiért egész ifjúságát adta. Hogyan tovább? Mit látnak, ha visszatekintenek, s mit, ha előre? Milyennek tartják azokat, akik a helyükre léptek? S milyennek azok őket?

Pihenő után édes a munka

Hányan és hányan megírták, bebizonyították, hogy egy perc az sok idő. Hát még húsz. Húsz perc alatt autók kerülnek le futószalagokról, ezrek születnek, s halnak meg. És még sorolhatnók a végtelenségig. Ennyi idő alatt, képletesen szólva: meg lehet váltani a világot.

De van ellenpélda is. Vannak esetek, amikor húsz perc annyira rövid, hogy azt ki sem lehet fejezni. Vannak esetek, amikor nem lehet érzékelni az óra mutatójának haladását. Orbán Árpád, a Rába ETO labdarúgója egy ilyen élménnyel rendelkezik.

— *Másnak már nagyon régen volt szeptember 9. Nekem nem* — mondta. — *Más már elfeledkezett arról, hogy mit csinált azon a szombati napon. Én nem, s nem is fogom soha. Elbúcsúztam a labdarúgástól: a pályától, a kapufáktól, a labdától. A bőrgolyótól, amelyet 21 évig kergettem. Elbúcsúztattak. Azt mondják húsz percet játszottam. Máig nem hiszem el. A játékvezető a mérkőzés kezdetekor belefújt a sípjába. Aztán szinte azonnal, ismét fütyült egyet. Pedig nem történt szabálytalanság, nem ment az oldalvonalon kívülre a labda. S mégsem fogadta senki sem értetlenül az „ítéletet". Csak én. Mert nekem fütyült, miattam. Felettem ítélkezett...*

1972. szeptember 9-én a Rába ETO labdarúgó-pályáján a közönség vastapssal jutalmazta a hazai csapat játékosát. „Szép volt, Árpi!" — kiáltással köszönte meg azt a tizenkét esztendőt, amelyet az NB I-ben töltött, a tokiói olimpiai bajnoki címet, a három MNK-győzelmet. De nemcsak az eredményességét jutalmazták ezek a nézők, hanem magatartását is. A klubhűséget, a szívét, a szerénységét.

Már ment tovább a játék, de még mindig hallatszott:

— *Köszönjük, Orbán!*

●

— *Én köszönöm!* — mondta határozottan Orbán. — *Köszönöm azt a lehetőséget, amelyet adtak. Láthattam a világ jelentős részét. Harmincnégy éves koromig játszhattam. Emberek és emberek fáradoztak azon, hogy ez a játék minél tovább tartson.*

A gondolatok nehezen formálódtak mondatokká.

— *Az elmúlt időszakban jó néhány neves labdarúgó visszavonult. Nyilatkozataiktól volt hangos a magyar sajtó. Korholásaiktól. Méltatlannak tartották búcsúztatásukat, hálát vártak. Restellem, de bevallom csak abban a pillanatban éreztem meg, hogy mennyire nincs igazuk, amikor a szegre akasztottam a cipőm. Amikor visszapillantottam, s láttam, hogy ez a kis stoplis mennyire meggazdagította az életemet. Hálás vagyok, hogy segítettek ebben!*

Elhallgatott. Csendben ült. Azt mondják, nem a szavak embere. Tévednek; csak nem az üres szavaké.

— *Ha valaki játéknak tekintette a sportot, akkor lehetett egy edzés bármennyire is kemény — kint maradt még a zöld gyepen, a tréning után is lövöldözni. Nekem a foci mindig felüdülés, kikapcsolódás: játék volt. Imádnivaló, nagyon komoly játék. Ha munkának tartottam volna, akkor most én is zsörtölődnék...*

Gúnyosan elmosolyodott. Azon nevetett, ami a saját szájából hangzott el.

— *Nehéz elszakadni a fiúktól* — folytatta. — *Nagyon összenőttünk. Felvetődött, hogy én leszek a csapat intézője. Nem vállaltam. A Magyar Vagon- és Gépgyárban dolgozom. Most már teljes energiámat a munkára kell koncentrálnom. Van némi lemaradásom, bele kell rázódnom. Csak amikor úgy érzem, hogy becsületesen eleget tudok tenni a követelményeknek, akkor megyek vissza a pályára. Újból kezdek mindent elölről. A fiatalokkal szeretnék foglalkozni — természetesen csak munkaidő után.*

Orbán Árpád gépipari technikumot végzett. Munkahelyén felelősségteljes beosztást kapott.

— *Örülök, hogy tehetséges labdarúgó állt a középhátvéd felelősségteljes helyére az ETO-ban. Pozsgai Lajosból kitűnő játékos lehet, ha szívvel-lélekkel sportol. Érdekes, hogy én annak idején, a több mint tíz éve játszó Kalmár Györgyöt váltottam fel ezen a poszton. Kiválásom után a tizennyolcas keretbe Kalmár György került. Gyuri fia, aki szintén középhátvéd. Tizennyolc éves — nagy reménység. Elképzelhető, hogy rövidesen nyomdokaiba lép. Hiába, a vér nem válik vízzé.*

●

A 3-as számú mez kötelez! Kalmár és Orbán után ölthette magára Pozsgai Lajos.

— *Ha annyit tudnék, mint amit a szerelés hajdani jogos tulajdonosai tudtak... Kalmárról én már csak legendákat hallottam, de Orbánt láttam. Tágra nyílt szemekkel figyeltem mozgását.*

A Rába ETO második csapatában Kalmár Györgyé a 3-as.

— *Ha édesapám és Orbán Árpi örökébe léphetnék... Nagyon fogok igyekezni. Kiszámoltam, ha rövid időn belül bekerülök a csapatba, talán én is átvehetem egy évtizedre a marsallbotot. Több időm nem lehet, hiszen Orbán fia már kilenc éves, s a Győri Sportiskola egyik legtehetségesebb labdarúgója.*

ÉRKEZÉS

Novák Dezső a dobogó legmagasabb fokán a tokiói olimpián, balról a csehszlovák Urban

A nyugalom korszaka lejárt

Amikor az FTC sporttelepének kapuján bejönnek a labdarúgók, ahhoz, hogy az öltözőbe jussanak, egy hosszú folyosón kell áthaladniok. Néhány ifjúsági és serdülő labdarúgó, valamint a sportpálya dolgozói padokon ülve, rendszerint ott szokták értékelni a sportvilág legfrissebb eseményeit. A beszélgetés általában mindig megszakad ha megérkezik az első csapat egy-egy játékosa.

Megyesit hangos üdvrivalgással köszöntik:

— *Helló, öregfiú!*

Az újonc *Engelbrecht* fejéhez játékosan odapattintják hátulról a labdát. Amikor *Páncsics* tűnik fel — elcsendesülnek.

— *Szervusz, Miki...*

*Albert*et a fiatalabbak már hangos „tiszteletem"-mel fogadják. *Novák*nál felállnak...

●

Novák Dezső már edző!

— *Az Egyetértés—FTC mérkőzésen ültem először új minősítésben, Csanádi Ferenc segítőjeként a kispadon* — mondta Novák. — *Vagy százan gratuláltak. Én mindenkinek mosolyogva megköszöntem, belül azonban ahogy néztem a száguldó zöld-fehér mezes fiúkat, azt hittem megszakad a szívem. Aztán hétről hétre csökkent ez a fájdalom. Mint mindenbe, ebbe is bele lehet nyugodni. Mit adnék azért, ha még engem is jól fejbevághatnának a srácok a labdával. Ez ebben a szerepváltozásban a legnehezebb. Akikkel tegnap még együtt játszottam, tréfálkoztam, bolondoztam — ma akaratlanul is egy kicsit eltávolodnak tőlem. Akiktől tegnap kértem, azoktól ma követelnem kell. Nagyon sokat köszönhetek az idősebb játékosoknak, akik valóban példamutatóan hajtják végre azt amit „kérek".*

Vépi és *Füsi* sietve érkezik. Novák az óráját nézi.

— *Nem késtek el* — jelenti ki megnyugodva. — *Tehetséges két labdarúgó. Rövidesen kitűnő jobbhátvédje lesz az FTC-nek. Örülök, hogy Csanádi edző Füsit is kipróbálta ezen a poszton. Rivalizálásuk mindenképpen eredménnyel fog járni. Hiába, ilyen az élet. Egy idősebb ember kiválik, s máris jön helyére két ifjú. De ez így helyes, ezt kívánja az FTC érdeke. A Fradi élcsapat, a jövője érdekében fiatalítani kell. Harminchárom éves is elmúltam, bennem már nem volt perspektíva. Módom lett volna több más csapatba is elmenni — de nem láttam ennek értelmét. Tizenegy évet hajtottam végig az FTC-ben.*

Novák egy Körmend melletti kis faluban Egyházasradóc dimbes-dombos kis pályáján rúgta először a labdát. Aztán Szombathely következett majd az utolsó állomás, a Ferencváros.

— *Miközben tizenkét évesen Egyházasdaróc buckáin kergettem a focit, arra gondoltam, hogy egyszer olimpiai bajnok leszek. Mint minden kis lurkó, én is beleéltem magam egy-egy hatalmas labdarúgó világba. A magyarok közül Rudas Ferencet, a nemzetközi mezőnyből D. Santost tekintettem példaképemnek. Pedig sosem láttam őket játszani, magánéletükről sem tudtam semmit, mégis ettől kezdve Rudas és D. Santos mint labdarúgó és mint ember is jelentett valamit számomra. Időnként egészen váratlanul eszembe jutottak, s ilyenkor kiszaladtam a mezőre futni, vagy lövöldözni...*

A brazil labdarúgó csillaggal másfél évtized múlva találkozott Novák Dezső. Amikor Rio de Janeiróban járt a válogatott tagjaként. A sikeres sportpályafutás egyik legszebb állomása volt az a nap. Két olimpiai bajnoki aranyérem átvételének pillanata múlja felül csak ennek az eseménynek az értékét.

●

A siker múlandó.

A siker maradandó.

Két egymásnak ellentmondó kijelentés, s mégis mindkettő igaz. Sokan az egyiket, sokan a másikat vallják magukénak.

— *Novák pályafutása számomra örökké emlékezetes marad* — mondta Füsi János. — *De azt hiszem másoknak is. Legnagyobb erénye: bámulatos rúgótechnikája volt. Negyvenméteres átadásai, félelmetes lövései a kapu előtt mindig zavart keltettek.*

— *Most, hogy Dezső edző lett már nem kell ellesni ezeket a fortélyokat* — szólt Vépi Péter. — *Mindent elmagyaráz nekünk. Szerintem, ha nem hagyta volna abba, mi még mindig számításba se jöhetnénk a jobbhátvéd helyén. Senki sem tudja ilyen biztosan, ennyire elképesztő nyugodtsággal ezt a feladatot ellátni.*

●

Novák a legkiegyensúlyozottabb játékosok egyike volt.

— *A nyugodtságnak nincs titka* — mondta. — *Mindent meg kell tenni a mérkőzés előtt ahhoz, hogy az ember idegesség nélkül játszhasson. Akkor tudja, hogy bízhat magában. Akkor nincs oka a félelemre. Sajnos, az edző szerepkörnél — még ha az másodedző is —, ez a magabiztos érzés nincs meg, nem létezik. Bármit is csinált a héten, bármennyire beleadta szívét-lelkét a munkába, ő akkor is ott feszeng, tördeli a kezét a kispadon.*

Pozsgai, Kalmár, Vépi, Füsi... Emberek kiválásával új emberek előtt nyíltak meg a lehetőségek. Ők is élnek majd velük? Nekik is olyan lesz a páyafutásuk, hogy az mindenki számára emlékezetes marad? Ők is gondolnak arra, hogy a labdarúgás mellett készülni kell az életre is? Tanultak-e azoktól, akiknek örökébe léptek?

Tudják-e, hogy eljön majd az idő, amikor a bevezetőben feltett kérdésekre nekik kell válaszolniok?

Gyárfás Tamás

Négy csapat — négy téma

A teljesség igénye nélkül csokorba kötöttünk négy NB I-es témát.

Taktikai téglák

Egy órája figyeljük már a Vasas edzését. Néha, pillanatnyi szünetekben odajön egy-egy játékos. Ihász mondja: *„Ennyit edzeni csak úgy bír az ember, ha nagyon sportszerűen él.”* Gass: *„Sok technikai edzés, s mennyi új taktikai elem.”* Lakinger: *„Hogy kell hajtani, hogy az ember ki ne maradjon a sorból!”*

Látszik a játékosokon, hogy fáradtak. De aki jobban odafigyel közülük, azonnal észreveszi, hogy most alapoznak meg valamit. A holnapot és a holnaputánt. Baróti Lajos az első óra végén mondja.

— Ma megint tanultunk. Lépésről lépésre megyünk előre. Technikailag, taktikailag óriási mennyiségeket kell bepótolni a Vasas játékosainak. A régieknek és az újaknak is. De hogy végre tudják hajtani erő is kell hozzá. Erő, jó állóképesség, robbanékonyság, gyorsan gondolkodó fej.

Elmegy, s azt gyakoroltatja, hogy a balszélső előbb indít, majd befejez egy akciót. A balszélső Gass, a jobbhátvéd Török. Mindketten tanulnak. Kettős haszon. Kétkapus játék következik, megkötésekkel. Az edző játékvezető ilyenkor csak a vitás ügyeket tisztázza. Így van ideje arra, hogy visszatérjen hozzánk:

— Az egyik válogatott játékosom azt mondta, amikor néhány taktikai elem gyakorlásáról esett szó, hogy ilyen és hasonló gyakorlatokat évek óta nem csináltak a Vasasban.

Nézzük a játékot. A volt válogatott hátvéd egyetlen egyszer sem tudta eltalálni a kaput. A válogatottjelölt csatár pedig egyszerűen képtelen szerelni. Hát itt a másik baj. Az egysíkúság a Vasasban és mindenütt „főszereplő” még ma is. Persze nem lehet átállni pillanatok alatt. Régi, begyepesedett szokásokat kell félredobni. A Vasasban erre az útra léptek. Nincs barátságos mérkőzés, helyette technikai gyakorlás, új taktikai elemek iskolázása van. Hogy mikor érik be a sok munka, ma még nem látszik túl közelinek. De, hogy mást akarnak a fiatal csapattal, az látszik és a játékosok is érzik.

Nevelésből — jeles

Az elnök Harót János telefonhívása váratlanul ért.

— Nem vagyunk a büntetések szószólói, de ha úgy érezzük, muszáj, akkor nem habozunk — ezzel fogadott.

— Az FTC—ZTE mérkőzés? — kérdeztük.

— Igen! Nyert a csapat 2:0-ra, de a szakmai vezetés és mi, a klub vezetői úgy döntöttünk, hogy nem nézzük el, ami a mérkőzésen történt. Még a bajnoki év elején elhatároztuk, hogy nem hunyunk szemet a hibák felett. A büntetés, amely hét játékost érint nem a pillanatnyi felháborodás következménye. Most csak végrehajtottuk azt, amit már korábban elhatároztunk. Többen csapnivalóan játszottak, meg kellett büntetni őket.

— Neveket nem is kérdezünk. Úgy gondoljuk nem is az a lényeges, hogy ki melyik listára került, hanem maga az a tény, hogy büntetett a Ferencváros — vetettük közbe. *— S lesz folytatás? Persze, s ezt reméli minden FTC szurkoló, többé nem kell hasonló eszközhöz nyúlni.*

— Büntettünk, s egyeseket utolsó figyelmeztetésben részesítettünk. Aki akar tanul az esetből, s az okos tanul. Gondolom, a mi játékosaink többsége most már tudja: nincsen pardon! Az FTC jó csapat. Mindent megkapnak játékosaink azért, hogy együttesünk a legjobbakkal egy szinten legyen. Nem tettünk mást, mint lenyesegettünk egy kinövést. Megtettük, mert van erőnk hozzá.

Maradt a bajnokság

Salgótarjánban a sikeres tavasz után gyengébb őszi rajt következett. Az AEK elleni két kupamérkőzés kiábrándító volt. A tarjáni 1:1 után a véletlen úgy hozta, hogy hazafelé jövet, egy országúti karambol megállított minket, s míg a rendőrség és a mentők a helyszínen dolgoztak, mi egészen messzire mentünk vissza a Tarjánt legjobban égető kérdésekben.

— Talán túlzottan is előre szaladtunk önmagunkhoz képest — mondta Moór Ede. *— Tudtuk, hogy visszaesik a csapat, de hogy ilyen hirtelen, ezzel nem számoltunk. Mi is, a sajtó is, kissé túlértékeltünk néhány játékost, s talán egy két kiugró eredmény után a csapatot.*

— Jó, hogy ezt ilyen korán, s még időben észrevették — mondtuk. *— A felismerés fél győzelem. Hadd tegyük hozzá, ha fáj is talán a megjegyzésünk: jobb, hogy kiesett a Tarján a kupából, így csak egy feladatra kell összpontosítani, a bajnokságra.*

— Lehet, hogy így igaz. De most nagyon buta módon estünk el a továbbjutástól, s méginkább a tisztes búcsú, a győzelem elmaradása, ami fáj. Az első kupaszereplés hamar végetért, de tanultunk belőle.

Jól jön a kupa

A Tatabánya számára kupaévet hozott 1972—73. A KK-ban szerepel a kék-fehér gárda.

— Végtelenül boldog vagyok, hogy a nehezebb csoportba kerültünk. A kupában a nagyobb ellenfelektől lehet többet tanulni. A Bolognát és a Zágrábot ilyen csapatnak tartom. Jóval nehezebb csoport a mienk, de sokkal értékesebbek az itt elért eredmények — mondta Lakat dr.

— A Tatabánya számára nagy megterhelést jelent a négy mérkőzés? — kérdeztük.

— Nem, mert időben eléggé kitolódik. Idén két találkozó, jövőre is kettő. S ha csoportelsők lennénk, akkor jönne még újabb két meccs a döntőben. Nem olyan nagyfokú a „ráfordítás”, mint amennyit erkölcsiekben jelentene az esetleges siker. A mi csapatunk eléggé tapasztalt együttes. El kell bírnia a KK-t. Örülünk, hogy ismét kijutottunk a nemzetközi porondra, s ha csak kisebb körben is, de odafigyelnek a Tatabányára. S ez — a jó bajnoki szereplés mellett nagyon lényeges dolog.

•

Négy csapat, négy téma, s mégis egy sor közös gondolat. A technikai és taktikai képzés, a nevelés, a többletfeladatok elvállalása egész sor problémát vet fel. Jó látni a megoldásukért folyó erőfeszítéseket.

Varga Béla

Vasas—Pécs 5:0. Komjáti megszerzi a második gólt. (MTI Fotó, Szebellédy Géza felv.)

KÍSÉRŐZENE

A mellélőtt labda

Amikor a csatárt kifaggatták, nem tudta megokolni, miért lőtt a már nem védett, a kifutott kapus miatt üres kapu helyett a kapu mellé. Az edző szerint legalább olyan ügyesség kellett a mellélövéshez, ha nem több, mint a betaláláshoz. Mindezt a visszaforgatott film is igazolta. Teljes lett a talány. Meccslabda volt az és a csatár kihagyta. Előfordul ilyesmi?... Persze, gyakran. Mi az orvossága? Ez nehéz dió. A kluborvos szerint az analízis és némi gyógyszer, az edző véleménye sokkal kézenfekvőbb: több gyakorlás, a távolság- és gömbérzék fejlesztése. A csatár a labdát és a kapu helyét egyszerre érzékelje. Az orvos itt vetette közbe, hogy a kisebbrendűségi érzés legyőzése legalább annyira fontos. Orvos és edző, a két vitatkozó fél, noha a csatár besegített, nem jutott dűlőre. Hol nyugodtabb, hol elmérgesedő légkörben vitáztak, de anélkül, hogy előbbre haladtak volna. Végül a csatár halaszthatatlan dolgára hivatkozva, otthagyta őket.

A következő mérkőzésig nem találkoztak, a szenvedélyes vitáról mindketten hallgattak.

— Fel fogom őt szabadítani gátlásaitól — mondta a lélekbúvár, mikor az edzővel összefutott. — És te, mire készülsz te?

— Ahogy mondtam, több újszerű gyakorlatot illesztek az edzéseibe, már neki is láttam. Aztán majd meglátjuk... A kettőnk kezelésének használnia kell!

— Hogy képzeled? Hamarosan több gólt rúg?

Az edző rövid töprengés után mondta:

— Ez túlságosan szimpla elképzelése annak, amit gondolok. Inkább az irányzékával lesz kevesebb baj. Ami nem jelent mindjárt gólt, de a labdaérzékével és éhségével társulva, előbb-utóbb feljavítja a teljesítményét.

— Ha orvos lennél komám, akkor se fejezhetnéd ki magad körülményesebben. Beszélj nyíltan: kezeljem vagy ne kezeljem?...

Vasárnapig nem vitatkoztak, mert szerencsére nem találkoztak. A kispadon aztán egymás vállát támasztották. Az orvos duzzogott és megfogadta, hogy kiszáll a játékból. Méghogy egy edző járószalagjára kerüljön?... Csináljon a csatárral amit akar, ne rúgjon gólt vagy rúgjon gólt, ő nem törődik vele. Bebeszélte magának, hogy már csak mint elvont pszichikai probléma foglalkoztatja az eset.

Az edző speciális gyakorlatai mintha használtak volna, a fiú elfogódottsága a kapu előterében fölengedett. Az orvos jó szeme észrevette. Már-már féltékeny lett. Tartott tőle, hogy lemarad a gyógyulás befejeztéről. Kívánta, hogy belébotoljon és beszélgetést kezdjenek. Akár vitát is, mindegy. Csak legyen már valami. Cselesen közeledett hozzá. Azt képzelte, hogy a cselek valamikori nagymestere, majd beszedi az idétlen szándékot. Az edző vigyázott az arcára, egy rezdüléssel sem árulta el, hogy tudja: a másiknak van nagyobb szüksége rá. Az orvos jött ki a farbával:

— Azt a filmet kellene újra leforgatni. Azt a bődületes kihagyását. Kutyaharapást szőrével... — szólt sokat sejtetve.

— Csak felizgatnánk vele! Fontosabb, hogy feledje. És ezt egy pszichiáter javasolja? Furcsa gyógymód egy már gyógyulóban levő sportoló számára.

— Hát jó, én nem szólok bele. Az én területem a lélek, a tied a rúgás. Csináld magad!

A csatár egyre jobban belejött, a sportlap címoldalán egy szép fejesgólja díszlett, ami feltámadt gömbérzékét dicsérte. Edző és orvos mégsem találtak egymásra. Egy váratlan fejlemény lendítette ki őket a holtpontról. A fiú döntetlen álláskor mellérúgott egy büntetőt. Pedig azért osztották rá, hogy teljes önbizalmát visszanyerje. Van ez így. Az edző mielőtt a hajába kapott volna, elborult tekintetével az orvost kereste. Megtalálta. Mint máskor, most is ott ült mellette és megelőzte. Részvéttel, miben a színlelésnek árnyéka sem volt, átfogta a vállát. Az edző meghatódott:

— Bár hallgattam volna rád! A film persze, az a film kellett volna... És egészen meggyógyul. Most befellegzett. Három hónapi munkám...

Az orvos nem látta ilyen sötéten:

— Azt már nem, komám. A gömbérzék se kutya, de a kisebbrendűségi komplexus se! Holnapután nekilátunk.

És harmadnap edzés után, újra együtt ültek a vetítőben. Az a régi mellélövés forgott elsőként, utána a vasárnapi büntető. Sajnos, csak az állóképe, a kapu mögül. A csatár hallgatott, arra várt, hogy orvosai kérdezzék. Mivel már ketten voltak ott orvosok. A pszichiáter elismerte a tapasztalati hozzáértés rangját, az edző a lélektan tudományát. A csatár számára hosszú séták következtek. Az edzővel és az orvossal, külön, és együtt. Önbizalmát foldozgatták, furcsa módon olyan észrevétlen, hogy azt hihette, maga szövi be hézagait. Módszerük merőben új volt. Érte és vele együtt az egész csapatért dolgoztak. Kihagyásaikról kevés szó esett. Ellenkezőleg.

— Ki nem hibázik? — kérdezte az edző a szünetben. A fejmosás elmaradt. És a legnagyobbak balfogásait sorolta, miken nemzetközi meccsek úsztak el. Négyszemközt aztán ízekre szedte megtorpanásaikat. Az érintett hálát érzett a kíméletért. Mi volt ez? Egyszerű fogás vagy a lélektan ábécéje? Nevezzük bárminek, jól kamatozott. A kluborvos meg is jegyezte:

— Orvosnak kellett volna lenned. Nemcsak játékos, hanem valódi embergyógyásznak! Fölösleges leszek melletted...

Az edző a lába elé nézett. Úgy hagyta rá, hogy ellentmondott:

— Alig hiszem, hogy megfeleltem volna. Sose szerettem sokat tanulni.

Lassan helyreállt köztük a barátság. Már nem volt a régi, egymás becsülése teherbíróbbá tette. A csatár, ha véletlenül hármasban maradtak, úgy nézett fel rájuk, mintha egy kissé szülei lettek volna. Félárva volt, korán elvesztett apja helyett ráfért ez a kettős apaság. A nem gyérülő beszélgető sétákat kirándulások követték. Olyankor a család is velük tartott. A fiú többotthonú lett, élete színesebb, olvasmányoktól tarkább.

Már régen jegyese volt az orvos kisebbik leánya, amikor az edző szokásos csatangolásai közben „tettenérte" őket. Olyan hirtelen fordult le róluk, mint a felbukkanó csatár az átjátszott védőről. Pedig szívesen megállt volna, élete egyik nagy pillanata volt ez a véletlen rájuklelés. A csatár nem ért túl az átlagon később sem, de megbízható lett. Ez maradt legjobb erénye. Már nem játszik, noha ki sem öregedett. Apró fiát oktatja a gólok tudományára és nyakában viszi a meccsekre. A vízügyiekhez jár hivatalba, néha kiszáll a kútfúrókhoz vidékre. A két apjával most is egy család: boldog ember. Néha eszembe jut róla: mi mindent varázsolhat egy labdarúgó életébe néhány mellélőtt labda?

Szolnoki András

VÁLOGATOTTAK ARCKÉPCSARNOKA

Kovács József Videoton

Egy éve hosszasan beszélgettünk. Sok találkozás, közös emlék az utánpótlás válogatottból és a Videotonból. Ez a múlt. Akkor a jövőről próbáltunk minél többet elmondani egymásnak.

— Jóska, sok csapatnál várja a hármas mez. Nem zavarja? Annyian figyelik játékát, hogy már idegesítő lehet.

— *Velem is sokan tárgyaltak, hívnak Budapestre és máshová is. De engem már ezer szál köt Székesfehérvárhoz. Nem hiszem, hogy megválok a piros-kék meztől.*

— És a másik, a meggypiros?

— *Mindennek eljön a maga ideje. Kivárom, pontosabban „kijátszom". Ott van Páncsics Miki, tapasztaltabb, jobb futballista, mint én. Nekem a Videotonban kell bizonyítanom, hogy a válogatottban is számolhatnak velem.*

— A könnyelműsködés?

— *Tudom, ez az első, amit a fejemhez vágnak.*

— Joggal!

— *Nincs mit tagadnom, így igaz.*

— Még meddig?

— *Nincs értelme az ígérgetésnek, majd bebizonyítom, hogy lehet számítani rám.*

Kezet ráztunk. Mentünk mindketten a dolgunkra. Év végén még egyszer visszatértem Kovács József egyetlen hibájára. A róla szóló írás címe után kérdőjel került. *„Könnyelmű klasszis?"*

Azóta a könnyelmű jelzőt töröltük, s maradt — a klasszis.

Az Újpesti Dózsa elleni 90 perc... Az öltöző előtt Horváth Lajossal, a Videoton szakosztályvezetőjével várakoztunk, aztán nyílt az ajtó, elsőnek Karsai lépett ki rajta:

— *Nehéz meccs lesz, de Kovács Józsiék „meggyötrik" majd a Dózsa csatársorát. Ilyen csapatban, mint a mienk, könnyű kapitánynak lenni, csupa velem egyívású játékos rúgja a labdát. S itt van Józsi a maga nyugalmával, példájával. Lehet válogatott az ember vidéki csapatból is.*

Lassan mentünk kifelé. Kovács utolért minket, s nyilván hallotta az utolsó mondatot. Odalépett Karsaihoz, s átölelte a vállát.

— *Leszünk mi még együtt válogatottak, Laci* — mondta. — *Jó futballista, rendes fiú vagy.*

Meglepett ez a „bőbeszédűség". Kovács is észrevette, s csak intett búcsúzóul: amit lehet megtesz társáért, barátjáért.

Kovács a Megyeri úton söprögetőt játszott. Nagyon jól. A kapu előtt, ha kellett mindenkit kisegített, összeszedte a lepattanó labdákat. És ment előre. Hozta a labdákat. Cselezett, passzolt röviden, indított hosszan, s ha módja nyílt rá, akkor részt vett a támadások befejezésében is. *Kovács Ferenc*, a Videoton fiatal edzője mondta ezzel kapcsolatban:

— *Jóska sokoldalúan képzett labdarúgó. Mindent tud, ami manapság szükséges. Kitűnő az emberfogásban, de leginkább akkor van elemében, ha szabadon játszhat. A Videoton olyan együttes, amely mindig újra törekszik. Kovács azok közé tartozik, akikre rá lehet bízni az új feladatokat. Rajong az új elképzelésekért.*

Az Ú. Dózsa ellen idegenben úgy játszotta az új típusú söprögető játékot, ahogyan azt néhány külföldi példa után mi is elképzeltük. Beckenbauer ennek a posztnak a nagymestere. Ma még szinte utánozhatatlan virtuóza, de Kovács ott lehet néhány év múlva a nyomában. És Bécsben, már kötöttebb formában ismét kitűnőt nyújtott. Jól őrizte a magyar kapu előterét. Mindig ott volt, amikor segíteni kellett társain.

Válogatott mérkőzések során sokszor futottunk össze néhány pillanatra.

— *Minden feladatot szívesen vállalok* — mondta egyszer, amikor arról faggattam, mit kell majd tennie a most következő 90 percben. — *A válogatottban mindent meg kell csinálnia annak, aki felveszi a meggypiros mezt.*

Adatai mindent elárulnak. Ami a leglényegesebb: a hűsége. Csak a Videotonban játszott. A fehérvári csapat saját nevelésű labdarúgója. Ez a hűség is segített abban, hogy eljusson a válogatottba.

— *Kovács Józsi a kedvenceink közé tartozik* — mondta róla szakosztályvezetője, Horváth Lajos. — *Szeretjük, mert jó futballista, mert becsüli klubját. Örülünk, hogy válogatott, mert példája másokat is lelkesít. Szeretjük azért is, mert soha nincs gondunk vele.*

Arcképcsarnokunk megszokott oldalas képe ezúttal elmarad. Csupán azért, mert ebben az évben, a márciusi számunk 1. oldalán Kovács József szerepelt. Felnagyítva ez a kép:

Egyszer, még utánpótlás válogatottsága idején Lévay, a Honvéd tartalékkapusa azt fejtegette nekünk, akkor érzi jól magát a kapuban, ha Kovács játszik előtte középhátvédet. Megírtuk. Amikor legközelebb találkoztunk, szinte bocsánatkérően mondta:

— *Miért kellett rólam ezt írni? Nem érdemlem meg.*

Brüsszelben úgy adódott, hogy az Európa-bajnokság döntőjét a magyar csapat a lelátóról nézte végig. Néhány méterre tőlünk ültek a játékosok. Közöttük volt Kovács is. A Heysel stadionban a nyugatnémet szurkolók szinte szétszedték játékosaikat.

— *Mi mindent kell még megtanulnunk, hogy idáig eljussunk* — mondta csak úgy maga elé. — *Nekem is mennyi hibám akad még.*

Idén nagy éve volt. Ott volt az EB-döntőjén Brüsszelben, részt vett az olimpián, VB-selejtezőn szerepelt Bécsben. Most csak a bajnoki mérkőzések a Videotonban...

— *Sok mindent elértem, számomra nagy esztendő 1972. Közelebb kerültem az állandó válogatottsághoz. Tudom, a neheze ezután jön. Könnyebb bekerülni, mint gyökeret verni a legjobbak között.*

Kovács József 1949. június 20-án született Balatonlellén. 179 centi magas és 78 kilogram a súlya. Az 1972—73-as idény kezdetéig 81 mérkőzést játszott, s egy gólt lőtt csapatában. Először Málta ellen volt válogatott La Valettában... A következő válogatott mérkőzés április 29-én lesz a Népstadionban. Valószínű, akkor dől el véglegesen, sikerül-e kiharcolni a VB 16-os döntőjébe jutást. Kovács ott szeretne lenni a Népstadion-beli találkozón, hogy aztán újra visszatérhessen Münchenbe. Mert azon a VB-n részt venni nagy dicsőség csapatnak, játékosnak egyaránt. Az 1974-es VB idején még csak 25 éves lesz.

Varga Béla

KÉPES HÍRADÓ

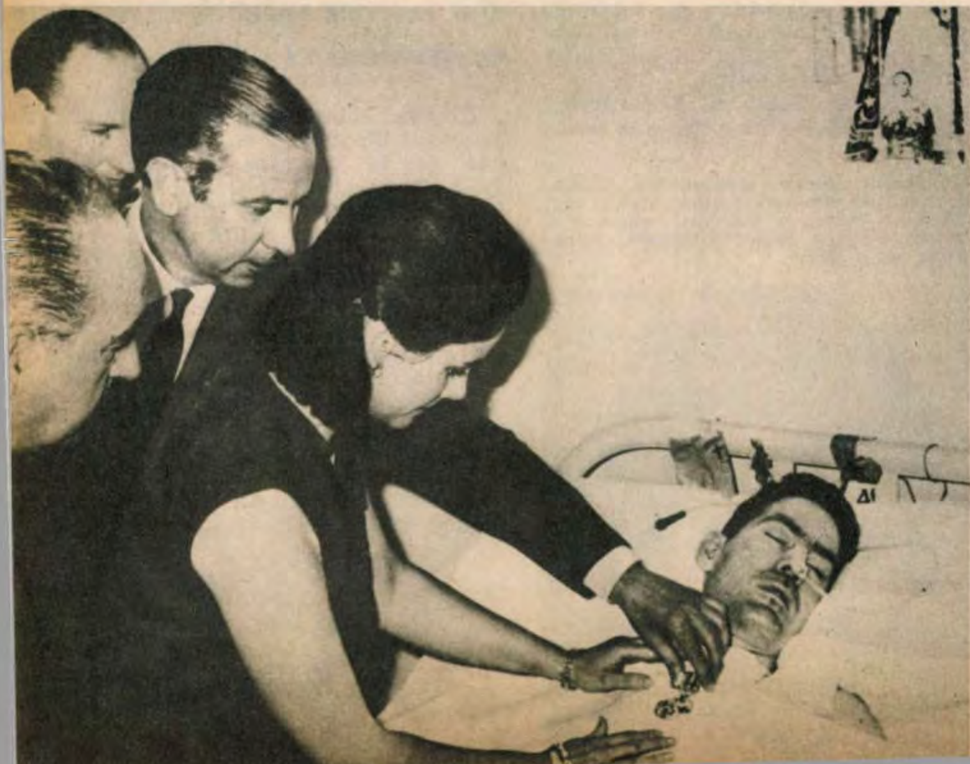

Meghalt Miguel Martinez, az Atl. Madrid játékosa. 1964-ben Montevideóban, a Penarol ellen olyan súlyosan megsérült, hogy nyolc évig feküdt eszméletlenül. 1967-ben ezüst becsületéremmel tüntették ki (alsó kép), de erről nem szerezhetett tudomást, nyolc éven át egy pillanatra sem tért magához...

1:1-re állt az Újp. Dózsa—Videoton mérkőzés, amikor Fejes a 16-oson belül Bene elől ügyesen kiemelte a labdát, de Vízhányó meglepetésre 11-est ítélt. Ebből lett a 2:1, majd a Dózsa végül is 3:1-re nyert. A képen Bene, a tiltakozó Csukovics és Fejes. (MTI Fotó, Kovács Gy. felv.)

Vépi kapura fejel a Ferencváros—Sparta Prága (2:0) KEK-mérkőzésen. (MTI Fotó, Kovács Gy. felv.)

VB-selejtező: Bulgária—Észak-Írország 3:0. Bonevet a 16-oson belül buktatják. 11-es! A bolgárok két gólja született 11-esből.

Így ünnepelték társai Gerd Müllert a 200. bajnoki gólja alkalmából. Balról: Zobel, Müller, Hoeness, Beckenbauer. A 200. gól megszerzésének pillanata a XI. oldalon.

Sok VB-selejtező mérkőzés került sorra azóta, hogy részletes helyzetképet adtunk a 10. világbajnokság selejtezőiről. Néhány meglepetés is született. Így például a szovjet válogatott Párizsban 1:0-ra kikapott a francia válogatottól (a felső képen Revelli — 9-es — lesi, hogy Rudakov megszerzi-e a labdát), a jugoszlávok Spanyolországban 0:0-t értek el, Olaszország csapata pontot vesztett Svájcban, mert ez a találkozó is gólnélküli döntetlent hozott. Dánia nyolc külföldről hazahívott játékossal otthon 4:1-re kikapott a skótoktól, a törökök Luxemburgból 2:0-ás vereséggel távoztak, a románok Bukarestben mindössze 2:0-ra nyertek az albánok ellen. Ez mind kilátásba helyezi azt, hogy a VB selejtezői során még jónéhány meglepő eredmény születhet.

BAJNOKOK ALKONYA

Már csak kilenc csapat áll a Bajnokcsapatok EK-ban. A többi elbúcsúzott. Közülük igen sok hosszabb időre, hiszen nem nyerte meg az újabb bajnokságot, illetőleg nincs reménye arra, hogy megvédje a bajnoki címét. Itt van például a Rosenborg Trondheim, a norvég bajnok, most már csak exbajnok, hiszen befejezték az 1972-es évet. Az élcsoportban ezzel a végeredménnyel:

1.	Viking	22	16	2	4	42:15	34
2.	Fredrikst.	22	16	2	4	31:16	34
3.	Strömgods.	22	10	7	5	40:29	27
4.	Rosenborg	22	6	10	6	22:19	22

Az 1971. évi bajnok tehát alaposan visszaesett. A Viking Stavanger, az új bajnok először ért el ilyen szép sikert. Eddig a legszebb eredménye az volt, hogy 1959-ben megnyerte a Norvég Kupát.

A finn Turku Palloseura viszont újra elindulhat a BEK-ben, mert megvédte a bajnoki címét. Egy ponttal szerzett többet mint az utána következő Mikkeli.

A szovjet Dinamo Kijev lemaradt.

A Zarja Vorosilovgrád szinte végig vezetve nyerte a bajnokságot,

s akárcsak a Viking, az első nagy sikerét ünnepli. Úgy látszik jövőre több igazi újonc lesz majd a BEK-ben. Kétszer egymásután rajtolhatott a legutóbbi két évben a BEK-ért a svéd Malmö, de a bajnok alkonya itt is jelentkezett: az 1972. évi első az Atvidaberg lett, szintén első alkalommal vívta ki a büszke címet.

Dániában ismét a Vejle az első.

A többi országban mind

őszi—tavaszi küzdelem

folyik. de már most meg lehet jósolni egész sereg bajnok leégését.

Első helyen Angliát említhetjük, hiszen a Derby County első 14 mérkőzésének pontosan a felét vesztette el, s azóta sem talált magára. Angliában tehát biztosan új bajnokot avatnak tavasszal. Nyilván így lesz a franciáknál is, ahol a Marseille kétszer egymásután bizonyult a legjobbnak, de most ugyanazokkal a játékosokkal, sőt megerősítve sem tud zöldágra vergődni.

Leköszönt a klubnak az vezetője,

aki nagy csapatot szervezett, kibővítette a stadiont, s vonzóvá tette a Marseille mérkőzéseit. Áradtak is a nézők, de a vezető nemcsak a klub hasznát nézte, hanem a saját zsebére is játszott... A csapat pedig visszaesett. Az új bajnok könnyen a Nice csapata lehet, Snellával, a nagyszerű edzővel. A góllövőlista élén is két nizzai áll: Van Dijk és H. Revelli.

Spanyolországban

újra leáldozóban van a Real Madrid csillaga,

a nagyon, de nagyon közepes rajt miatt, viszont a régi vetélytárs, a Barcelona pompásan indult el.

Jugoszláviában is új bajnok avatására készülnek. Új? Nem is olyan új, mert hiszen könnyen a Crvena Zvezda, a nemzetközi fronton legtöbb sikert elért belgrádi csapat lehet az. Mindenesetre már most nagy a valószínűsége annak, hogy a szarajevói Zseljeznicsar csak pünkösdi király volt.

Ugyanilyen a helyzet nagyjából az NDK-ban is. Itt csak az a kérdés, hogy a Magdeburg örökségét melyik veszi át: valószínűleg a Dynamo Dresden.

Olaszországban is azt jósolják, hogy

a Juventus királysága

csak egy évig tart, Lengyelországban pedig azt mondják, hogy a Górnik Zabrze fejéről már leesett a korona. A Górnik és a Legia,

a müncheni olimpiára legtöbb játékost adott két klub meglepetésre rendkívül gyengén rajtolt.

Belgiumban az FC Bruges újra megkísérli azt, ami tavaly az utolsó fordulóban maradt csak el: megszerezni a bajnoki címet. Mindenesetre jobban szerepel mint az Anderlecht, az 1971-72. évi első.

Van olyan ország is, ahol

a bajnok ott folytatja, ahol tavaly abbahagyta?

Akad. Például Portugália. A Benfica fölényesen vezet, amit nem utolsó sorban a harmadvirágzását élő Eusebiónak köszönhet. És az NSZK?... Gerd Müller változatlanul szorgalmasan rugdossa a gólokat, s így

a Bayern München nyugodtan ülhet a babérain.

Kedvezőtlenül kezdett a tavalyi bajnokok közül a görög Panathinaikosz, s Ausztriában is kevesen állítják, hogy az Innsbrucknak harmadszorra is sikerül az elsőség. Csehszlovákiában rendkívül rossz előjelekkel rajtolt a Spartak Trnava, s közismert nálunk, hogy az FC Basel, az Újpesti Dózsa volt BEK-beli ellenfele, milyen meglepő vereségeket szenvedett el a bajnoki idény elején. Most már újra egyenesbe jött... Az U. Dózsa a második ellenfelét is kiverte a BEK-ből, de a bajnokságban

a Celtic biztosan ül a nyeregben.

És az Újpesti Dózsa?

Pillanatnyilag talán csak a lila-fehér szurkolók mernek fogadni a negyedik bajnoki címet, sokan talán közülük sem. Olyan gyengén mint az idén, régen nem kezdett az U. Dózsa. De még nagyon messze van a tavaszi hajrá. Addig nagyon sok minden történhet. Olyan is, mint például Hollandiában, ahol az Ajax, a négyszeres védő (Interkontinentális Kupa, BEK, holland bajnokság és kupa) két vereséget szenvedett el a bajnokság elején, de már újra talpraállt, s ismét az 1. helyen díszeleg. No, igen, ahol Cruyffok vannak ott nem lehet nagy baj, de milyen kevés bajnok rendelkezik ilyen szuperklasszisokkal? Igen, már most biztos, hogy 1972—73-ra több mint ötven százalékos változás várható a BEK-mezőnyében.

M. B.

Az NSZK rangadóján: Bayern München—Schalke 5:0. Gerd Müller csak egy gólt ért el — Rüssmann nem tudja megakadályozni —, de ez az egy a 200-ik volt

LEHEL

BOLDOG ÚJ ÉVET KIVÁN A 20 ÉVES HŰTŐGÉPGYÁR

Kiváló minőségű,
a teflon bevonatú,
svéd acélból készült
SUPERNOVA penge

Gyártja:
a Fővárosi
Finommechanikai
Vállalat

SUPERNOVA

stainless steel

Mekloufi csapata

Balról: Tahar (Algéria), Minga (Kongó), Malick (Ghana)

Nemrégiben Bázelben mérkőzött egymással Európa és Dél-Amerika válogatottja. Jóllehet számos szupersztár hiányzott mindkét együttesből, érdekes és változatos küzdelemnek voltak szemtanúi a nézők a stadionban s a képernyők előtt egyaránt.

A csupán erre az alkalomra „összeszedett" két tizenegy jótékony célú mérkőzésén egyébként vén földrészünk reprezentánsai 2:0 arányú vereséget szenvedtek.

Nyilván nem ez a találkozó ösztönözte az afrikaiakat arra, hogy megszervezzék kontinensük hírnevét öregbíteni hivatott labdarúgó-csapatukat. A hírek szerint ugyanis már ez év elején létrehoztak egy bővebb keretet és edzőmeccseket is játszottak.

A kapitány nem más, mint az arab származású *Mekloufi*, a St. Étienne volt neves, többszörös válogatott csatára.

Kikből is áll Mekloufi csapata?

A háló őre a 27 éves tunéziai *Attouga*, akinek főerénye a hidegvér és az irányítókészség, viszont nem szeret esős időben védeni.

A két szélső hátvéd az egyiptomi testnevelőtanár, *Hani* és a hatalmas termetű szenegáli *Edouard*.

A söprögető és a beállós posztján két algériait szerepeltet a kapitány, két jóbarátot: az oráni *Hadefi-t* és a Tiaretből származó *Tahar*-t. Hadefi kitűnően helyezkedik, remek érzékkel szerel és még támadásindításra is sokszor futja erejéből. Őt tartják egyébként az afrikai válogatott egyik kulcsemberének.

Tokoto és *Chata* a két középpályás. A tapasztalt Tokoto a csapatkapitány, legtöbbször ő adja a „fazont" a játéknak, valódi karmester és irányító. Egyiptomi társa higgadtságával és váratlan, jól helyezett távoli lövéseivel keltett többször is feltűnést. A hátvédsor tartalékja a ghanai *Akah* és a marokkói *Larbi*, a középpályán pedig elsősorban *Minga* (Kongói Népi Köztársaság) jön még számításba.

A támadósor gyors, ügyesen kombináló és bátran kapura törő játékosokból áll.

A négy csatár közül az elefántcsontparti *Pokou*-t sokáig a legjobb afrikai labdarúgónak tartották, azonban a múlt évben súlyos műtéten esett át és még nem nyerte vissza igazi formáját. Így is állandó tagja a válogatottnak éppúgy, mint másik három néger csatártársa: a guineai *Story*, a ghanai *Malick* és a szintén guineai *Camera Maxime*.

Mekloufi az eddigi rendszeres felkészülés és a barátságos mérkőzések alapján úgy értékeli csapatát, hogy az csupán tapasztalatlansága miatt nem a jelen, hanem a jövő együttese.

— *Ha játékosaim végre elhiszik majd, hogy tudnak játszani és jó csapatot alkotnak* — mondotta legutóbbi nyilatkozatában —, *akkor bármelyik kontinens ellen nyugodtan pályára engedem őket.*

Titok?...

A tények makacs dolgok, azokat a maguk rideg valóságában kell tudomásul venni. Így azt is — s erre nyilván sokan nem is gondolnak —, hogy az NSZK diadalmas labdarúgó csapatának van egy titka, ami egyúttal tény is. Sepp Herberger, majd tanítványa, Helmut Schön már évtizedek óta irányítja megszakítás nélkül a csapatot. „Seppbácsi" 1962-ben saját elhatározásából közvetlenül Schönnek adta át a marsallbotot, így valósult meg a folyamatosság és folytatódhatott a hosszú távú terv megvalósítása.

A nyugatnémet labdarúgó-vezetés volt olyan erős és határozott, hogy egy-egy balsiker, sőt még hosszabb időn át tartó gyenge szereplés után sem a szövetségi kapitányban kereste a bűnbakot. Kiállt a közvéleménnyel, a sajtóval szemben is, amikor az mindenáron „vezéri fejet" követelt és bizalmáról biztosította Herbergert, majd jelenleg is működő utódját. Ez a támogatás nemcsak szilárd hátteret, hanem bázist is jelentett és erről olyan fejlődés indulhatott el, amely a csúcs közelébe vezette az NSZK válogatott tizenegyét.

Schön csapatában szép számmal találhatók kivételes játékosegyéniségek, de ez maga még nem jelentené a biztos sikert. A győzelem záloga az, hogy sikerült egységgé kovácsolnia ez egyénileg kitűnő játékosokat. Összehozta egy csapatba Gerd Müllert és Uwe Seelert Mexikóban, majd Beckenbauert a nehezen kezelhető Netzerrel. Igaz az is, hogy ezek a labdarúgók a válogatott mezében egy emberként, egymást biztatva és segítve harcolnak a sikerért.

Az Európa-bajnokság megnyerése, s az ezt megelőző Wembley-i győzelem Schön bátorságának is egyik gyümölcse. A két sérült — Vogts és Overath —, valamint az ismert korrupciós botrányba keveredett Schalke-játékosok nélkül kellett csapatát pályára küldenie és volt mersze új felfedezetteket, Breitnert és Hoenesst a „mélyvízbe" dobni. Ilyenre csak az vállalkozik, aki nemcsak saját magában bízik, hanem tudja, hogy esetleges balsiker esetén sem kell vennie a kalapját.

Herberger példája nyomán Schön is hosszútávra dolgozik s az idő már most is őt igazolja.

Balról: Camera (Guinea), Tokoto (Kamerun), Hadefi (Algéria), Chata (Egyiptom), Attouga (Tunézia)

KÖRHINTA

Bukovi Márton a szaktanácsadó és Hidegkúti Nándor az edző. (Geleta Pál felv.)

Aligha kétséges bárki előtt, hogy a magyar labdarúgás fejlesztésében döntő szerepük volt az edzőknek. A mesterek szakmai tudásától és jó nevelő munkájától függött a sportág eredményessége. A sikerek megbecsülést jelentettek az oktatói kar számára is. Az utóbbi időben néhány olyan jelenséget tapasztalhattunk, amelyek figyelmeztetőek a sportágat szeretők számára. Kialakult a sokat emlegetett „edzői körhinta". Ez rendkívül aggasztó jelenség, s úgy véljük, szoros kapcsolatban van a labdarúgás sok más, itt nem említett bajával. Ezért tartjuk fontosnak, hogy megvizsgáljuk a labdarúgás élvonalában, az NB I-ben tevékenykedő edzők helyzetét, munkáját, megbízható adatok tükrében, 1945-től napjainkig.

Az edzők munkája

Mielőtt bemutatnánk a felszabadulásunktól kezdve a labdarúgás élvonalában legtöbbször dolgozó edzőket, ejtsünk néhány szót az edzői munkáról. Nem könnyű a labdarúgó-edző helyzete. Nem elegendő a magas fokú szakmai tudás, ezt a tudást át is kell adni. Nehezíti a munkát, hogy sokféle játékosegyéniséggel, különböző műveltségi szintű emberrel kell dolgoznia, s tizenegy különböző gondolkodású, ízlésű és kultúrájú embert egységgé kovácsolni.

Sokan azt állítják, nem feltétlenül szükséges válogatott vagy élvonalbeli labdarúgómúlt ahhoz, hogy valaki elismert edző legyen. Kétségtelen, hogy más a játék és megint más az edzői ténykedés Utóbbihoz sok olyan is szükséges, ami játékosként nem volt olyan fontos. Először is rengeteg ismeret az anatómiától a pszichológiáig, s a gimnasztikától az izomerő fejlesztéséig. Nélkülözhetetlenek a pedagógiai ismeretek, amelyek elősegítik az emberekkel való bánni tudást.

Most pedig lássuk azokat, akik a sportág élvonalában a legtöbbet szerepeltek.

Jávor Pál — a csúcstartó

Az NB I edzői 1945–1972

Harminckilenc százas

431: Jávor Pál
392: Lakat Károly dr
378: Baróti Lajos
331: Bukovi Márton
323: Sós Károly
313: Orczifalvi István
276: Szűcs György
258: Kalmár Jenő
247: Illovszky Rudolf
247: Mészáros József
231: Preiner Kálmán
228: Tátrai Sándor
201: Szűcs Gyula
197: id. Puskás Ferenc
193: Szusza Ferenc
192: Kovács Imre
Keszthelyi Mihály
187: Kléber Gábor
178: Marosvári Béla
176: Hidegkúti Nándor
175: Szabó Péter
170: Kalocsay Géza dr
163: Moór Ede
161: Urbancsik Gábor
158: Móré János
154: Szabó Pál
143: Alberti József
136: Lyka Antal
133: Palicskó Tibor
130: Jeny Rudolf
124: Bodola Gyula
123: Balogh Sándor
111: Kiss Gábor
108: Czibulka Mihály dr
106: Lantos Mihály
Polyák Gyula
Titkos Pál
105: Teleki Gyula
104: Buzánszky Jenő

A 28 év alatt 165 edző működött az NB I-es csapatoknál. A hosszú idő alatt mindössze 13 edző akadt, aki legalább kétszázszor ült le NB I-es mérkőzés kispadjára. Rendkívül elgondolkoztató ez, és az is, hogy csak további 26 olyan edzőnk van, aki legalább száz NB I-es mérkőzésre készítette fel NB I-es csapatát. A lista tanulmányozása közben az is kiderül, hogy edzői gárdánk magvát az egykori I. osztályú és zömében volt válogatott labdarúgók alkotják, akik élvonalbeli és nemzetközi, sok esztendős tapasztalataikat adták vagy adják át tanítványaiknak.

Változások

Egy csapat szereplésének számtalan összetevője van, ezért a labdarúgás tele van buktatókkal. Szinte óhatatlan, hogy a fényt árnyék ne váltsa fel. És ilyenkor mi van? Mint az közismert és tudott dolog csak az edző felelős. A gyakori jelenségre kell hivatkoznunk, az edzőnek mennie kell. Mind gyakrabban fordul elő, hogy a bajnoki év közben megbetegszik az edző (elég hozzá egy-két nem várt vereség...) és „közös megegyezéssel" felbontják a szerződést. Még a fizetését is megkaphatja, csak éppen — nem dolgozhat...

Sok az olyan egyesület, ahol türelmetlenek a vezetők és a szurkolók egyaránt. Gyors és látványos eredményeket követelnek, s ha ez nem jelentkezik azonnal, akkor máris mehet az edző. Még jó, ha mindez a bajnoki idény végén zajlik le. Sok az olyan változás is,

Illovszky Rudolf

amikor a bajnokság félidejében bonyolítják le az edzőcserét, mivel az adott helyezéssel elégedetlenek a klubvezetők. Sajnos, elég sok példa akad arra, hogy egy évben három edzőt is elfogyasztottak. Íme, a „tettesek":

1945—46: Vasas (Guttmann, Gallowich, Pócs),

1946—47: MTK (Titkos, Mándi, Bukovi),

1947—48: FTC (Opata, Urbancsik, Lyka), Debreceni VSC (Palotás, Markos, Szilágyi),

1948—49: Vasas (Szabó, Gallowich, Király),

1951: Szegedi Petőfi (Nagy A., Hornyai, Alberti).

A fenti példákért húsz esztendőre kellett visszamenni. Már-már úgy tűnt, hogy labdarúgásunk élvonalában ilyen többé nem fordulhat elő. Aztán 1970—71-ben négy NB I-es csapatunk is pótolta a „mulasztást". Ezek

Ferencváros: Kalocsay dr., Dalnoki, Csanádi,

Honvéd: Preiner, Babolcsay, Mészáros,

Diósgyőr: Tátrai, Tóth, Mathesz,

SZEOL: Subits, Rábay, Szűcs Gy.

A diósgyőriek Tátrai edző korai, váratlan halála miatt szerepelnek ebben a névsorban, de a ferencvárosiaknál, a szegedieknél és a kispestieknél az 5. forduló után bekövetkezett edzőcseréket nehéz megmagyarázni.

A negatív csúcstartó a Szombathely, 1951-ben négy edzője is volt egy bajnoki évben: Kiss J., Bodola, Gazdag, Darvas.

Sok az edzőváltozás... És volt példa az ellenkezőjére is? Az NB I

Baróti Lajos a 3. helyezett

1945 óta sorrakerült bajnokságaiban mindössze két bajnoki évet jegyeztünk fel, amikor az NB I mezőnyében nem volt edzőváltozás: 1950. őszén és 1970 tavaszán. Az egyidényes bajnokságokban talán nem volt idejük a cserére... Máskor mindig volt, még 1945 tavaszán és 1963 őszén is.

Klubhűség

Az edző nagy szeretettel, hozzáértéssel és kitartással végzi felelősségteljes munkáját. Nemcsak az edzői szerződés köti őt, hanem a klubszeretet is. Sok olyan edzőnk van, aki volt egyesületében folytatja munkáját, s nagy azoknak a száma is, aki hosszú ideig folyamatosan dolgozott ugyanannál a csapatnál. A megszakítás nélküli ranglista:

8 és fél év: Bukovi (MTK) 1947 tavasz — 1954

7 év: Lakat dr. (Tatabánya) 1957—1963
Keszthelyi (Csepel) 1966—1972

6 év: Baróti (Vasas) 1953—1958
Illovszky (Vasas) 1957—1963

5 év: Kalmár (Honvéd) 1952—1956
Jávor (Csepel) 1956—1960
Mészáros (FTC) 1961—1965
Baróti (Ü. Dózsa) 1967—1971

4 év: Baróti (Győr) 1948—1951
Sós (FTC) 1953—1956

Figyelemre méltó az is, hogy több olyan egyesület akad, amely visszahívja a régi edzőjét. Az így eltöltött évek magas száma a kölcsönös megbecsülésen túl, az edzői klubhűséget is igazolja.

Megszakítva, ugyanannál a csapatnál:

11 és fél év: Bukovi (MTK)

10 év: Lakat dr. (Tatabánya)

8 és fél év: Jávor (Csepel)

8 év: id. Puskás (Kispest—Honvéd).

Az edzői klubhűség példaképei azok a derék sportemberek is, akik a háttérben, a tartalékokkal vagy az ifikkel dolgoznak. De amikor bajban van az egyesület, az első hívó szóra, az élre állnak.

A sok jó példa közül megemlítjük Balogh I Istvánt, ki az aktív játék befejezése után az újpestiek tartalékedzője lett. 1945 elején három fordulóban volt az I hivatalos edzője, majd Vincze Jenő váltotta fel, 1947 őszén a rajtnál megint ő az edző, de már a második (!) fordulótól ismét Vincze, 1948 őszén Sós Károly ereje csak hat fordulóra futotta, a többi 24-ben ismét Balogh ült a lilafehérek kispadján.

A Vasasnál Gallowich Tibor volt az, aki ha kellett, mindig kisegítette a csapatot. 1945-ben, 1945—46-ban és 1948—49-ben néhány fordulóban irányította a piros-kékek edzéseit. Szombathelyen Kiss Jenő (1945—46

Lakat Károly dr. a 2. helyezett. (Geleta Pál felv.)

és 1951) és Körmendi Gyula (1949—50, 1954 és 1955) töltött be hasonló szerepet. Vagy említsük meg az újabbak közül Czibulka Mihály dr. esetét a Pécsi Dózsánál.

Mi a teendő?

A magyar labdarúgás érdeke, hogy minden káros jelenséget kiküszöböljünk, illetve megszüntessünk a továbbfejlődés érdekében. A szakmai munka megjavításához, a sportolók zavartalan készülődéséhez és sportbeli fejlődéséhez biztosítani kell a szakemberek, az edzők nyugodt tevékenységét.

Minden lehetőséget meg kell adni az oktató-nevelő munkájuk végzéséhez, hisz a magyar labdarúgás nem kis mértékben az edzőkön áll vagy bukik. Az eredményekhez hosszú távon végzett munka szükséges, idő kell, hogy meg tudják valósítani terveiket. Adjuk meg nekik ehhez az időt.

Novák István

Címünk:

Labdarúgás szerkesztősége
Budapest VI.,
Népköztársaság útja 47.

Kiadja: Ifjúsági Lapkiadó Vállalat
72.8578 Egyetemi Nyomda Budapest.
Felelős vezető: Janka Gyula igazgató

Barcs Sándor:

Mit mond rólunk a világ?

A Labdarúgás jubileumi száma arra késztet, hogy végre papírra vessem néhány olyan élményemet, amely a magyar futball nemzetközi hírnevét dicséri. Jóleső érzéssel állapítom meg, hogy nem kevés ezeknek az élményeknek a száma. Igyekszem egy kis ízelítőt adni belőlük.

— *Reám az 1912. évi olimpián a legjobb benyomást a magyar csapat tette. Igaz, az angolok megsemmisítő arányban 7:0-ra győzték le őket, de a mérkőzés képe egészen mást mutatott. A mezőnyben a magyarok jobban és főleg szebben futballoztak. Csak a két kapu előtt mondtak csődöt és kihagytak egy 11-est is. Emellett a kapujuk előtt szabadon engedtek 2—3 angol játékost, s ezek közül valamelyik játszi könnyedséggel rúgott gólt. A kiesettek számára rendezett „vigasz díjat" viszont imponáló fölénnyel nyerte meg a magyar csapat a németek és az osztrákok ellen. Azóta vagyok híve a magyar futballnak.*

Sven Stein, öreg kolléga, az Idrottsbladet munkatársa mondta el ezeket a szavakat a Nemzeti Sport szerkesztőségében 1931-ben, a svéd válogatott csapat budapesti vendégszereplése alkalmából. S emlékezett a nevekre is. *Bodnár, Pataky, Schlosser, Borbás, Rumbold, Blum...*

Az öregek szőtték a szót, nekem, a srácnak hallgass volt a nevem. Pedig én is láttam még *Slózit, Blum Zolit*, meg *Pataky Pitykét* játszani. *Slózi* és *Blum* már erősen kopaszodott. Csak Pityke volt olyan, mintha skatulyából vették volna ki. Állítólag *kesztyűben játszott*, de erre már nem emlékszem. (Valóban abban játszott. A szerk.)

Jimmy Hogannal először Londonban találkoztam a háború után. Azt hiszem 1948-ban. Aztán a 7:1-es magyar—angol mérkőzésen a Népstadionban egymás mellett ültünk. No persze, az olvasó nem tudja, ki volt *Jimmy Hogan?* El kell hát árulnom: az MTK első aranycsapatának az edzője (a másodiké *Schaffer Spéci* volt, a harmadik aranycsapaté pedig *Bukovi Marci*).

— *1925-ben Budapesten vendégszerepelt a Bolton Wanderers* — kezdte a sztorit *Hogan*. — *Jöttek, láttak, győztek — legalább is ők így képzelték. Ehhez szoktak hozzá.*

S itt huncutul mosolygott az öreg.

— *Nos, Budapesten megverték őket 3:1-re. A klub elnöke és a menedzsere magukon kívül voltak. Egy nyurga magyar középcsatár azt csinálta a pályán, amit akart. Elküldte az egész védelmet egy font sóért a lelátóra. Micsoda futballista! Azon melegiben szerződést ajánlottak neki. De a magyar középcsatár nem állt kötélnek. Nem megy ő idegen környezetbe profinak, dehogy megy! Jól érzi ő itthon magát a barátok között. „Jupiterre Jimmy"* — *mondta nekem az elnök — „ez még Vivian Woodwardnál is nagyobb játékos! Ez nagy szó egy angol szájából...*

Orth György

Persze, hogy Orth Gyuri volt.

Nagyon mély barátság fűzött *dr. Peco Bauwenshez*, az NSZK szövetségének elnökéhez, ehhez az antináci ércszoborhoz, akinél egyenesebb, becsületesebb, igazabb sportemberrel aligha volt még dolgom. Amikor az MLSZ 60 éves fennállását ünnepelte, kértem, írjon néhány sort a készülő jubileumi könyvbe. Íme, ezeket írta:

„Mint bíró, 82 nemzetek közötti válogatott mérkőzést vezettem. Az elsőre Budapesten került sor. A magyar—osztrákot vezettem, 1922. április 30-án. Az utolsón Magyarország Svájc ellen játszott. Tehát a magyarokkal kezdtem és a magyarokkal végeztem. Közben igen sok válogatott és egyesületi mérkőzést vezettem a magyaroknak. Jól ismertem hát a magyar labdaművészetet, mert mi másnak nevezhetném ezt a harmónikus, esztétikus, elegáns futballt, mint művészetnek? Csodálatos játékosegyéniségek egész sora vonult fel előttem. Schaffer, Schlosser, Konrád II., Braun, a Fogl fivérek, Sárosi György, Bíró, Szabó, a kapus, de mindenekelőtt Orth." Der Diuri Orth." Sohasem láttam ilyen nagy játékosegyéniséget... Én nem bókból hanem szívem mélyéből mondom, hogy a magyarok elsők Európában. Mindig ők játszották az igazi, szép, elegáns futballt...

Ez a levél 1956-ban íródott. Bár még élne a nagy *Peco* és bár tegnap *írta volna nekem ezeket a sorokat...*

Egy másik nagy barátunk.

1933. Magyarország—Olaszország. Üllői út, FTC pálya. Akkor már a Nemzeti Sport tehetségkutató versenyén pályadíjat nyertem. A jegyszedők szerkesztő úrnak szólítottak és 4 fillért kaptam minden sorért, ami megjelent a lapban. A nagy meccsen a folyosón lebzseltem. Angol nyelvtudásommal abban a stádiumban voltam, amikor az ember meg van győződve, hogy beszéli a nyelvet (később rájön, hogy sohasem lehet egy nyelvet megtanulni).

Játékvezető *Stanley Rous*. Izzadt, csapzott, fáradt. Nyilatkozatot kérek tőle. Jó mérkőzés volt, mondja. Még jobb lett volna, ha a magyarok csapatkapitánya nem sérül meg már az első percekben *és nem kell a magyaroknak végig tíz emberrel játszaniok*. Igaz is, mi történt a fiúval? Törés? Végtelenül sajnálom!

Egy kép Barcs Sándor albumából. Egyiptomban a válogatottakkal. Balról: Grosics, Kuharszky, Palotai, Sándor, Honti György, (az MLSZ elhunyt főtitkára), Barcs Sándor, Albert, Kotász, Sóvári, Bödör, Szentmihályi, Solymosi és Botár dr.

— Úgy emlékszem, mintha tegnap történt volna. Neked nem kell mondanom, mennyire szerettem mindig a magyar futballt! — ezek a szavak már Amszterdamban hangzanak el ez év szeptemberében —. *Amikor az angol szövetség főtitkára lettem, azonnal előterjesztést tettem a magyarok meghívására. Lehet, hogy megverjük őket, de valamit látni fogunk tőlük, amit eddig Angliában még nem láttak. Valami mást, szebbet, finomabbat, mint amit mi csinálunk. Ez 1936-ban történt.*

— Egy pillanat! Szerintetek ez a hányadik magyar—angol mérkőzés volt?

— A második. Az első mérkőzésen a magyarok győztek 2:1-re. Budapesten. De miért kérdezed?

— Azért, mert mi néggyel többet számolunk. 1908, 1909, megint 1909 és 1912. Mind a négyet elvesztettük.

— Angliában csak a profik mérkőzése számít be a statisztikába. Ti az első négy mérkőzést az angol anatőrök ellen játszottátok. Mi ezt nem számítjuk hivatalos válogatott mérkőzésnek.

Igen, amikor 1954-ben Norvégiában jártunk a „nagy csapattal", ott meg a norvégok sóztak a nyakunkba két vereséget. Vitatkoztunk, hogy *mi ugyan nem is játszottunk ellenük!* Hogyan kaphattunk volna akkor ki? Aztán *Honti György* beismerte, hogy ők „követték el" a vereségeket. Az amatőr csapat. *Azt meg mi nem számítjuk.* De nézzük csak tovább, mit mond *Rous?*

— 1952-ben, az olimpián, a magyar csapat a labdarúgás minden szépségét bemutatta a svédek ellen. Ilyen szellemes játékot alig-alig láttam életemben. Akkor határoztam el, hogy ismét meghívom a magyarokat. És ha 1936-ban nem láttunk sokat tőlük, hát 1953-ban a hat gól mellett valósággal varázslatot csináltak a pályán. Csodálatos mérkőzés volt! Kár, hogy akkor még a televízió nem volt olyan fejlett mint ma. Ezt a mérkőzést az egész világnak látnia kellett volna!

Ebben teljesen egyetértünk.

Sir Stanley Rous, a FIFA elnöke Budapest utcáin sétál Barcs Sándorral

Elsárgult levél. 1958-ban írtam. Íme, a tartalma:

„Kedves Kollégám! A napokban együtt ebédeltem *Scarambone* úrral, a liga főtitkárával Milánóban. Azzal kedveskedett nekem — ami egyébként Önnek is vesszőparipája —, hogy *mi, magyarok tanítottuk meg az olaszokat futballozni. Scarambone* úr szerint Önnek van egy névsora az Olaszországban megfordult magyar edzőkről és eszerint eddig 112 magyar mester dolgozott Önöknél. Így van ez? Ha igen, nagyon lekötelezne, ha elküldené nekem ezt a névsort."

A levelet *Vittorio Pozzo*nak, a „magyarok ostorának" küldtem. *Pozzo* ugyanis, mielőtt újságíró lett, az olasz szövetség kapitánya volt és egyszerűen *nem tudtunk ellene győzni.* Egy negyed évszázadon át legfeljebb döntetlent értünk el az olaszok ellen. *Pozzo* postafordultával elküldte nekem a listát. *Ábécé sorrendben 112 nevet tartalmazott.* Nem is akármilyen nevet! *Pozzo* még kommentárt is fűzött hozzá: „Torinóban, a Juventus, minden idők legjobb edzőjeként emlegetik *Károly Jenőt* és Triesztben ugyanez a vélemény *Tóth Potyáról.* De felejthetetlen a *Kürschner Dóri, Feldmann, Czeisler, Viola* és *Ging* neve is."

Juan Carlos Latezza, a neves argentin szakértő cikkét olvasom a FIFA bulletin 1972 februári számában. Címe: *„Ügyesség és technika tekintetében Dél-Amerika felülmúlja Európát."* S a szövegben többek között, ez áll: *„A magyar futball hasonlít legjobban a délamerikaihoz. A labdarúgást, amelyet a magyarok játszanak, a kiváló labdakezelés és a rendkívüli intelligencia jellemzi. A játékosok ötletességét és technikai mutatványait hangosan ünnepli a közönség."*

Szeretném tudni, *vajon Juan Carlos Latezza mikor látta utoljára a magyar csapatot játszani?* Félő ugyanis, hogy már régebben. No, de azért legyünk derűlátóak! Higyjük azt, hogy a magyar futball *csak átmenetileg* van hullámvölgyben.

NAGY SIKEREK — NAGY KUDARCOK

Labdarúgósportunk kettős jubileumot ünnepelhet: háromnegyed százada született és éppen hét évtizede, 1902. október 12-én kezdődött a válogatott csapat immár több mint ötödfélszázra gyarapodott mérkőzéssorozata. Ez utóbbiból két korszak néhány állomását, érdekességét elevenítjük fel.

Slózi aranykora

A labdarúgás nálunk még alig múlt 10 éves, amikor a magyar futball már Európa-szerte hallatott magáról. 1910-ben olyan ötéves sorozat kezdődött válogatott csapatunk történetében, amely méltán tekinthető labdarúgásunk első aranykorának. Pedig vereséggel kezdődött...

1910. május 1-én Bécsben szerepeltek legjobbjaink. Túlzsúfolt nézőtér előtt a Hohe Warte poklában, a kihagyott büntetők mérkőzésén 2:1-es vereség érte nemzeti színeink képviselőit. A német *Brandt* igyekezett megfékezni a pályán a szenvedélyeket, s három 11-est is ítélt. Kettőt ellenünk, egyet a javunkra. Egyikből sem lett gól... *Május 26-án* így is megteltek a Millenáris lelátói az első magyar—olasz találkozóra. A mieink szinte leiskolázták ellenfelüket, s 6:1-es vereséggel bocsátották haza a vendégeket. Ősszel az osztrákokkal szemben sikerült a visszavágás, méghozzá elég alaposan — 3:0 arányban. Az eső végig zuhogott, mégis kitűnően játszott csapatunk. A nagyszerű csatár, *Bodnár Sándor* ekkor mutatkozott be a válogatottban — mindjárt góllal.

1910 szilveszterét válogatottunk a francia fővárosban ünnepelte. Az MLSZ ugyanis ebben a szokatlan időpontban, 1911 januárjában bonyolította le a válogatott első több országra kiterjedő portyáját. Így azután röviddel az éjféli pezsgőbontás és az újévi jókívánságok után a játékosok pihenőre tértek, hiszen újév napján pályára kellett lépniök a franciák elleni mérkőzésen. Nos, a pezsgőzés nem ártott meg a mieinknek: a 21 éves *Slózi (Schlosser Imre)* mesterhármasával sima győzelmet (3:0) arattak. Milánóban is *Schlosser* góljával nyertünk (1:0) az olaszok ellen, viszont a leggyengébbnek vélt ellenféllel, Svájccal szemben alulmaradt a már fáradt társaság (0:2).

Csapatunk azonban még ez év őszén alaposan visszavágott. A fővárosunkba először látogató svájci gárdára hajszál híján két számjegyű vereséget mért: 9:0! A „görbe lábú gólgyáros", *Schlosser* élete egyik legnagyobb alakítását nyújtotta: *hat gólt lőtt!* A lelkes tömeg kifogta konflisából a lovakat és a kocsit maga húzta végig a Rákóczi úton...

Első olimpiai szereplésünket *(1912. Stockholm)* határozott balszerencse vezette be: a sorsolás mindjárt Anglia csapatát juttatta ellenfélnek, amellyel szemben semmi esélyünk nem volt (0:7). A vigaszdíjban azonban sikerült — vigasztalódni. A németek elleni 3:1 (*Slózi* mesterhármasával) után a kisdöntőben 3:0-ás győzelem az ősi vetélytárs, Ausztria ellen. Az olimpiáról hazatérőben két „sétameccs" volt Moszkvában. A cári Oroszország válogatottja ellen 9:0, majd 12:0 arányban hengereltek a mieink. Azt, hogy a két mérkőzésen — könnyelműsködő védőink jóvoltából — nem kaptunk 4—5 gólt, egy mindössze 17 éves új kapustehetségnek köszönhetjük. Ki volt az illető? *Zsák Károly*...

Akkoriban az osztrákok sem tudtak méltó ellenfélként helytállni a magyar tizeneggyel szemben. *1912 őszén* itthon 4:0, majd 1913 tavaszán a bécsi oroszlánbarlangban 4:1 — 9 FTC-játékossal. Csak a „harihármas" *Zsák*, és az MTK-ból *Bíró* fért be a zöld-fehér csapatba... *1914 májusában* az először hozzánk látogató franciák sem úszták meg 5:1-nél alább, majd júniusban tartalékos csatársorunk *(Tóth-Potya, Borisz, Rácz B., Schlosser, Böti)* is megrúgta az ötöst (5:1) a svédeknek — Stockholmban!

A sikerekben gazdag korszakot *1914. november 8-án* az osztrák fővárosban lejátszott magyar—osztrák találkozó zárta le. Zuhogó esőben is jobbnak bizonyult csapatunk (2:1). Igaz, a bécsi *Neumann* egy büntetőt kihagyott...

E korszak 29 válogatott mérkőzésének mérlege: 19 győzelem, 5—5 döntetlen és vereség. A gólarány is pompás: 99:36! A sikersorozat hősei (a szám azt jelzi, hogy az illető hány találkozón szerepelt): *Domonkos*, MTK 13 *(Zsák*, „33" FC 11) — *Rumbold*, FTC 21, *Payer*, FTC 16 — *Bíró Gy.*, MTK 23, *Károly*, BAK 12, *Blum*, FTC 12 — *Sebestyén*, MTK 14, *Bodnár*, MAC 18, *Pataki*, FTC 11, *Schlosser*, FTC 28 (!), *Borbás dr.*, FTC 20. *Slózi* tehát csak egy találkozóról hiányzott! Ő volt a legeredményesebb is: a 99 gólnak éppen egyharmadát (33) szerezte.

Nem véletlen, hogy a felsorolt 12 kiválóság fele ferencvárosi játékos. Az FTC is akkoriban élte első aranykorát — az egyedülálló klasszisként

1911. december 17.: nagy győzelem Münchenben. 4:1 Németország ellen. 1. Herzog Ede szövetségi kapitány. 2. Payer, 3. Borbás dr., 4. Bodnár, 5. Weinber, 6. Hlavay, 7. Rumbold, 8. Schlosser, 9. Domonkos (ő védett), 10. Sebestyén, 11. Kertész II, 12. Bíró, 13. Csüdör

ragyogó *Schlosser Imre* jóvoltából. A zöld-fehérek 1909-től 1913-ig sorrendben ötször nyertek bajnokságot!

Ellentmondások a profikorban

1926 nyarán a magyar labdarúgásban bevezették a profizmust. Legjobb játékosaink döntő többsége a profik táborába szerződött. Tehetségekben változatlanul nem szűkölködött a sportág, válogatottunkat a következő években mégis egyre-másra érték fájó kudarcok. Az 1927-től 1932-ig eltelt hat esztendő a nemzeti tizenegy erősen felhős korszakát jelentette.

Ez is Bécsben kezdődött — *1927. április 10-én*. A hajdan híres *Foglgát* és a már 36 éves *Schlosser* sem tudta megakadályozni a „sógorok" elsöprő, 6:0-ás győzelmét. (*Slózi* többet nem is öltötte magára a címeres mezt, amelyet 1906 óta összesen 68-szor viselt!) És alig két hét múlva újabb fájó kudarc: 1:4 Prágában a csehszlovákok ellen! A következő két mérkőzésen úgy tűnt, ez a két vereség csak kisiklás volt. A franciák elleni rekordarányú siker (13:1, *Takács II* 6 góljával és *Orth Gyuri* válogatottbeli búcsúfelléptével), majd *szeptember 25-én* az Üllői úton EK-mérkőzésen 5:3 Ausztria ellen — 0:2-ről — jobb folytatást ígért. Ugyanezen a napon azonban a félvállról vett jugoszlávok 5:1-es vereséggel küldték haza Zágrábból a hivatalos válogatottként ott szerepelt csapatunkat...

1928. március 25-én a magyarok elleni mérkőzéssel avatták fel az olaszok Rómában új stadionjukat. A mieink ünneprontóként kezdtek: a szünetben 2:0-ra vezettek, de az olaszok rendkívül heves harcban 4:3-ra nyertek, először győzték le a magyar tizenegyet. Ezután éppen negyedszázadon át nem tudtunk nyerni ellenük... Az osztrákokkal viszont itthon sem bírtunk, noha már 5:2-re vezetett a magyar gárda. Alapos törlesztés helyett végül mégis 5:5 lett — a 90. perc végén egyenlített *Wesselyk* jogos büntetőből. Bécsben viszont a vendéglátók *1928 őszén* sem bántak kesztyűs kézzel a mieinkkel: 5:1-re elpáholták őket!

1929. február 24-én Párizsban került sor a 13:1-es magyar—francia mérkőzés visszavágójára. A franciák az eddigi 4 találkozón még „pontot" sem szereztek ellenünk, a gólarány pedig 22:2 volt a javunkra! Hiába vonultatott fel azonban jó néhány nagyágyút a magyar válogatott (*Fogl II, Bukovi, Takács II, Kalmár, Titkos*), a korai időpont és a komolytalan felkészülés alaposan megbosszulta magát (0:3)! Az Európa Kupában viszont kielégítően szerepelt csapatunk, így volt remény a kupa elnyerésére. A döntő találkozóra *1930. május 11-én* került sor az Üllői úton csúcsközönség, 40 ezer néző előtt. Sőt, az első rádióközvetítés révén még sok tízezren lehettek tanúi a nagy eseménynek. Az olaszok 1:0-ás vezetése ellenére még a II. félidő első negyedórájában is nyílt volt a küzdelem. Ekkor a balszélső *Titkos* megsérült és csonka csapatunk összeroppant. Megszületett az a bizonyos 0:5, amelyet azóta sem lehet elfelejteni.

Ez év őszén is pályára lépett legjobb tizenegyünk. A *kis Taki* elemében volt, három gólja nyomán a szünetben vert seregként vonult le a német válogatott. Fordulás után azonban mintha villámcsapás érte volna a mieinket, s a hazaiak egymás után ötször a magyar hálóba találtak. Nagy siker helyett újabb érthetetlen kudarc...

A szomorú sorozatra az *1932. április 24-i*, bécsi osztrák—magyar (8:2!) tette fel a koronát. A tudása csúcsán álló *Wundermannschaft* valósággal lesöpörte a pályáról a magyar tizenegyet, amely két jogos kiállítás folytán a végén kilenc főre csökkent. A „szürke" balösszekötő, *Schall* 4, a csodálatos karmester, *Sindelar* pedig 3 gólt helyezett a közelmúltban elhunyt *Szabó Antal* hálójába...

A hat év összesített mérlege: 42 mérkőzés, 17 győzelem, 11 döntetlen, 14 vereség, 103:101-es gólarány. Éppen hogy pozitív!

E korban a legfeltűnőbb: ugyanekkor klubcsapataink sorra értek el feltűnést keltő sikereket. A Közép-Európa Kupát 1928-ban a Ferencváros, 1929-ben pedig az Újpest hódította el. Ekkor aratta a Ferencváros emlékezetes dél-amerikai portyáján a kétszeres olimpiai bajnok Uruguay válogatottja elleni 3:2-es győzelmét, majd 1930-ban a Genfben rendezett Bajnokok Tornáján az Újpest szerezte meg az elsőséget!

Mi okozta az ellentmondásos szereplést? A profiklubok üzleti céljaikat a nemzeti érdekek elé helyezték. Játékosaikat maximálisan kihasználták, így a válogatottban a legjobbak gyakran kimerülten léptek pályára. Ezért követte a klubsikereket a nemzeti tizenegy kudarcsorozata!

Pedig hogy milyen játékosanyag állt rendelkezésre, azt a korszak 42 mérkőzésén legtöbbször szerepeltek névsora is igazolja. Íme: *Aknai*, Újpest 10 — *Korányi I*, Bástya, majd Ferencváros 16, *Mándi*, Hungária 15 — *Borsányi*, Újpest 19, *Kalmár*, Hungária 15, *Lázár*, Ferencváros 13, — *Ströck*, Újpest 13, *Takács II*, Ferencváros 18, *Turay*, Ferencváros 25, *Hirzer*, Hungária 19, *Kohut*, Ferencváros és *Titkos*, Hungária 14—14. És mellettük még ilyen nevek találhatók: *Fogl III, Bukovi, Sárosi Gy., Avar, Cseh, Toldi*... Az egyéni szereplések kis száma is jelzi egyébként, milyen gyakran változott a válogatott összeállítása. A kapuban például 6 év alatt 14-en jutottak szóhoz! Még a legtöbbször szerepelt *Turay „Suttyó"*, a *„Császár"* is csak 25 alkalommal játszott...

Antal Zoltán

Végig

Régi igazság, hogy a labdarúgószurkolót élete végéig elkíséri az első benyomások, a fiatalkori emlékek. Mindenkinek azok a játékosok maradnak a legnagyobbak, akik ennek a nagyszerű sportnak legelső örömével ajándékozták meg őket, akik az ő ifjúságuk korszakában voltak a futballjáték kiemelkedő egyéniségei. Az országban most élő futballszurkolók nagy többsége — még álmából felriasztva is — ha hirtelen rákérdeznek, gondolkozás nélkül hadarja az összeállítást: *Grosics — Buzánszky, Lóránt, Lantos — Bozsik, Zakariás — Budai II, Kocsis, Hidegkúti, Puskás, Czibor.* Valamennyiök egyöntetű véleménye szerint ez volt a világ legjobb csapata, amelyet láttak.

A történelmi háttér

Az volt-e valóban? — erre a kérdésre — olyan sportágban, ahol a teljesítményt nem súlyra vagy időre mérik — hiteles választ adni lehetetlen. Annyit azonban nyugodt lelkiismerettel leírhatunk, hogy az a tizenegy akkor a világ, sőt a labdarúgás egész történetének egyik legjobb csapata volt.

Sokat és a témához illő hevességgel vitatott — örök döntetlenre álló — kérdés az is, hogy ennek az aranycsapatnak létrejöttében mekkora szerep jutott a véletlennek? Annak tudniillik, hogy hét extra klasszist képviselő labdarúgó majdnem egyidőben született, ugyanabban a korszakban ért formája csúcspontjára.

A háború, mindenféle múzsát némaságra ítélő holtideje után csak az újpesti lila-fehérek tizenegye maradt intakt. De ez igazán a véletlen műve volt. Háromszor egymásután ők nyerték az újra kiírt magyar bajnokságot. Olyan nevek fémjelezték a csapatot, mint *Tóth György* (a sokszoros válogatott kapus), *Balogh II Sándor, Nagymarosi, Kirádi, Egressi, Szusza, Zsengellér.* Egy nagysikerű külföldi túrasorozat után a kontinens sportsajtója „Európa legjobb csapata" címet adományozta az újpesti labdarúgóknak. Akkoriban volt olyan válogatott mérkőzés — nem is egy —, amikor kilenc lila-fehér fiú lépett pályára az országos tizenegyben. Váltakozó sikerrel!

Az idő azonban változatlanul — örök törvénye szerint — őrölte az éveket. Tény, hogy bekövetkezett egy pillanat, amikor „fehér foltról" kellett újra indulni, új csapat építése vált szükségessé. *Sebes Gusztáv*, aki 35 éves koráig — 1940-ig — előbb az amatőr MTK-ban, majd a Hungáriában rúgta a labdát, a felszabadulás utáni legelső kezdeményezéseknél már jelen van; agitál, szervez, pályákat romtalaníttat, vadonatúj, két csapatra való szerelést szerez a labdarúgásért rajongó szov-

verték a világot

jet parancsnoktól, *Zsdánovtól,* sőt az első mérkőzésen, az FTC ellen — negyvenedik évében volt már akkor — még „be is szállt", *Polgár Drumival* (Budai 11, FTC, MTK volt sokszoros válogatott középhátvéd, illetve középcsatár) és *Markos Imrével,* a debreceni Bocskai ma már legendáshírű, ugyancsak sokszoros válogatott jobbszélsőjével, akik hozzá hasonló korúak, és 1:0-ra legyőzik a Ferencvárost.

Megalakul az MLSZ, elnöke a későbbi miniszterelnök *Dinnyés Lajos.* A szövetségi kapitányi tisztséget *Gallowich* Tiborra, a volt kitűnő kapusra bízták. Sebes Gusztáv a válogatott csapat edzője lett mellette, egészen 1948-ig, amikor Gallowich Tibor lemondott tisztségéről. Már akkor is volt ilyen!

Nagycsapat születik

A válogatással járó felelősséget megosztották. Háromtagú bizottságot jelöltek ki. És jött a hideg zuhany Szófiában: Bulgária—Magyarország 1:0. És jött a vereséget követő — szinte törvényszerű — vita, amelynek következményeként a válogató bizottság mindhárom tagja lemondott. 1949 januárjától Sebes Gusztáv lett a szövetségi kapitány. Mindjárt az első mérkőzésen csalódnia kellett. Neki is, a szurkoló százezreknek is. 5:2-es vereség következett Prágában. *Sándor, Szusza, Deák, Puskás, Szilágyi I* — ezzel a csatársorral! Mind megannyi „ász" a saját csapatában. Sebes Gusztáv ma így emlékezik:

— *Keserves másfél órán kellett megtanulnom, hogy öt még oly kiváló futballista sem alkot egységet, nem jelent átütőerőt, ha nem érti meg egymást.*

Ő viszont megértette, hogy hibát követett el, és kész volt levonni a konzekvenciákat. De *dr. Riesz István* igazságügyminiszter, az MLSZ akkori elnöke más véleményen volt: *„Sebes már tudja, hol hibázta el, javítsa ki!"*

Megpróbálta. Az osztrákok bánták. A Megyeri úton, Puskás vezérletével (három gólt szerzett, hármat ő készített elő) 6:1-re győzött az újjászervezett magyar válogatott. Majd nem sokkal utána, a svédek ellen — november 10-én, az újjáépített Lánchíd avatásának napján — bizonyították ugyanott, hogy az előző eredmény egyáltalán nem a véletlen műve volt, hogy ezek a fiúk új fejezetet nyitnak az egyetemes labdarúgás történetében. Az eredmény 5:0 volt.

Az évszázad mérkőzése

A két mérkőzést és hőseiket nem a labdarúgó szurkolónak oly kedves, fehér asztalnál szokásos nosztalgiák kedvéért idéztük meg. Valamit bizonyítani szeretnénk velük. Az „évszázad mérkőzésére" készült a labdarúgóvilág 1953-ban. Persze akkor még senki sem sejtette, hogy az lesz. Előzőleg az angolok, 3:2-es félidő után, 4:4-re végeztek a FIFA-világválogatottja ellen. A Wembleyben tehát megőrizték sok évtizedes veretlenségüket. Óriási fogadási hullám és találgatás indult meg szerte a világon. Nálunk is. Maszek totózás folyt üzemekben, hivatalokban, a közértekben és a szerkesztőségekben, fodrászoknál, utcán, mindenütt, ahol emberek verődtek össze. Ebben az időszakban jártam Diósgyőrött, ahol a sokszoros válogatott kapus (ma a Miskolci VSC sportköri elnöke), *Károlyi Jocó* kategorikusan kijelentette:

— *Győzünk.*

A hangsúly magabiztossága lepett meg, ezért megkérdeztem:

— *Honnan tudod?*

— *Tudom. Akármilyen különösen hangzik, egyszerű számítás az egész. A magyar csapatban négy világklasszis játszik: Bozsik, Kocsis, Hidegkúti, Puskás. Ha az adott mecscsen közülük kettő kijátssza a csúcsformáját, és az egyik mindig a Bozsik, ezt a csapatot nem lehet legyőzni.*

Nem lehetett. Az angolok ellen Bozsik és Hidegkúti (ez utóbbi három gólt szerzett) „vitte a primet". Persze azért a többiek is szépen „muzsikáltak". Az eredményt csak azért írjuk le, mert még ma is nagyon jól esik: Magyarország—Anglia 6:3.

Azután egy év múlva a visszavágón, Budapesten volt 7:1 is. És az a csapat a svájci világbajnokságon legyőzte Brazíliát, Uruguayt, sőt a csoportmérkőzések során — 8:3-ra! — a későbbi világbajnok NSZK-t is.

És mégis, ennek a hatéves diadalútnak ellenére, annak a tizenegynek is voltak „rövidzárlatai", az

Sebes Gusztáv Billy Wright-tal, a 6:3-as mérkőzés résztvevőjével beszélget — tizenöt évvel később.

a világklasszis együttes is szenvedett váratlan vereségeket, vívott fogcsikorgató harcot keserves döntetlenekért. Például az angol—magyar főpróbájaként, a Népstadionban sorra került mérkőzésen a svédek ellen, amikor 1:2-es álláskor csak nagynehezen egyenlített a csapat. Vagy ott volt Brüsszel, 1956 nyarán, amikor 5:4 arányú vereséget szenvedtek, az akkor még igen csak második vonalat képviselő belgáktól. És előtte ott volt a legfájdalmasabb, a — véleményem szerint — máig ki nem hevert kudarc: az 1954-es világbajnoki döntő elvesztése 2:0 után 2:3-ra a nyugatnémetek ellen.

Persze ezt a legnagyobb csalódást is fordíthatnánk (fordíthattuk volna már régen!) a magunk hasznára. Megtanulhattuk volna belőle, hogy nincs legyőzhetetlen csapat. Igaz, ahhoz a mai fiúknak is úgy kellene szeretniök a labdát, ahogyan azok a világklasszis labdarúgók szerették futballozni.

Csillag István

Hidegkúti nagyszerű fejesével már 2:0 Uruguay ellen a VB-n. Balról Cruz és Maspoli

Háromnegyed évszázad szakszemmel

Mikor és milyen helyes, vagy téves irányokba fejlődött sportágunk e háromnegyed évszázad alatt, hányszor figyelt ránk a világ, vagy feledkezett meg rólunk? Megelőztük-e valaha vetélytársainkat, vagy éppenséggel kullogtunk a hátsó sorokban? Egy sereg kérdés, amelyekre válaszolva nyomon követhetjük a magyar labdarúgás szakmai fejlődését is, elveket ismerhetünk meg, amiket ugyan a múlt már törvénynyé fogalmazott, amelyeket azonban ma is „szolgálatba állíthatnánk" sportágunk fejlődése érdekében.

A játék meghonosodásával párhuzamosan foglalkozni kezdtek a felkészülés rendszerével és módszereivel is. *Schlosser Imre* így ír az 1900-as évek edzéséről: *„Trénerünk abban az időben még nem volt. Egyéni rendszerünk az volt, hogyha nem volt mérkőzés*

mindig egy kapura lövöldöztünk."

Hetenként két alkalommal edzettek.

A későbbi években, főképpen az angol példa nyomán változott nálunk is a játék és erre másképpen is készültek fel. Az 1910-es évek elején írja a már idézett Schlosser Imre egy angliai túra után: *„egy villámgyors váratlan passz sokkal többet ért, mint egy bármilyen furfangos dribli."* A játék tehát célszerűbbé, de nehezebbé is vált, hiszen az *„egyből játék"* több futást, jobb állóképességet is kívánt. A felkészülést tervezni, irányítani is kellett. A magyar labdarúgók figyelmét erre először *Dobbs Bobby*, egy angol hívta fel: *„Ideális... football tréning alig képzelhető el tréner nélkül... Eltérő tréninget igényel a footballista, a futó, a kerékpáros, a bokszoló, s még ugyanazon sportágban is ritkán kezel két embert egyformán a tréner."* (Sport Hírlap 1912.)

Az első világháború után az amatőr-profi vita nem vált a labdarúgás kárára, sőt még az edzés jelentőségét is jobban kihangsúlyozta. 1921-ben „A labdarúgás iskolája" címmel *Pálfy György* írt könyvet, 1925-ben jelent meg Schlosser Imre „A modern futball" című munkája.

Az 1920-as, 1930-as években alakult ki az a játék Magyarországon, amelynek már felismerhetők sajátos stílusjegyei, amelyet a szomszédos országokban is játszottak. Ez volt a Közép-Európa-i stílus. Hosszú életű volt e játékstílus, még akkor is, ha közben komoly „rendszer vita" — gúlarendszer, kontra WM —, vagy időszakonként szomorú kudarcok rázták meg labdarúgásunkat. Az irodalom megőrzött néhány olyan véleményt, nyilatkozatot, amelyekről azt hihetnők,

mintha napjainkban írták volna,

ha nem ismernénk a múltat. Íme egy-két olyan példa:

„Az átigazolások ismét olyan méretet öltöttek, melyek szomorú színben tüntetik fel football-viszonyainkat." (Fodor H.—László A.: Futball Zsebkönyv. Bp. 1914. Sportkönyvtár.)

„Azok a súlyos vereségek, amelyek válogatott csapatunkat és klubcsapatainkat érték a külföldiekkel vívott küzdelemben, arra bírták a szaksajtó munkatársait, hogy keressék a bajok okát és azok orvosságát." (Holits Ö.—Mamusich M.: Hogyan futballozzunk? Bp. 1936.)

„... nem bírtuk kitartással, lélegzettel, gyorsasággal a kétszer negyven-öt percet. Meggyőződésem az, hogy rossz az edzési rendszerünk, keveset dolgozunk és komolytalanul végzik a játékosaink az... edzésadagot." (Kompóti—Kléber G.: Emlékezés arra az időre, amikor labdarúgóink kétszer annyi időt fordítottak edzésre, mint a mai játékosok. Nemzeti Sport. Bp. 1942. 34. évf. 100. sz. 2.)

Visszatérve a Közép-Európa-i stílusra, amelyre még ma is sokan nosztalgiával gondolnak vissza, érdekes választ ad a már idézett Holits—Mamusich könyv: *„A modern futball két fő eleme a játék és a küzdelem egyensúlyban van egymással... a közép-európai iskola azonban nem vette észre, hogy művészkedéseivel szemben a külföld hasonlóan fejlett technika mellett már nagyobb gyorsaságot és nagyobb erőkifejtést vonultat fel, melynek árnyékában trükkjeink elhalványultak, hatástalanokká váltak". „... tökéletesíteni kell a játékosok kondicionálására vonatkozó ismereteket és hozzá kell idomítani technikai felkészültségünket is a modern futball kívánalmaihoz."* Nem időszerű e kérdés 1972-ben is?

A felszabadulás után sok minden megváltozott labdarúgásunkban is. A felkészítésben újabb módszereket kezdtek alkalmazni, figyelembe véve más sportágak tapasztalatait is. Az 50-es évek elején új edzésrendszert vezettek be, az edzésmunka mennyiségileg is, minőségileg is fejlődött. Mindez párosult azzal a „történelmi helyzettel", hogy sportágunk talán még soha sem termelt egyidőben ennyi tehetséget, klasszist, sőt világ-klasszist, mint 1945—1955 között. Azt jelentette ez, hogy a világ labdarúgása fejlődésének is lökést adott az újat jelentő sokmozgásos, helycserés támadó játék.

A magyar labdarúgók mindent felrúgtak, ami addig szent és sérthetetlen, vagy éppenséggel hagyomány volt. A szó legszorosabb értelmében forradalmasították a labdarúgást. Újat alkotott a tehetség! Játékosaink darabokra tördelték a WM-rendszert, amely csaknem harminc esztendeig uralkodott.

Ezekben az években mindenki verhetetlennek tartotta azt a magyar válogatottat, amelynek támadójátékát meg sem kísérelték utánozni, inkább csak az ellenszerét keresgélték. A nyugatnémetek persze nem tartották verhetetlennek 1954-ben a világbajnoki döntőn. Az i-re tehát nem sikerült feltenni a pontot, éppen úgy mint 1938-ban Párisban. Sajnos le kell írni egy igen súlyos megállapítást is, amelyet a tények cáfolhatatlanná tesznek. Az 50-es években illetékes szakembereink képtelenek voltak felismerni azt, hogy labdarúgóink valami teljesen újat alkottak. Így igaz, mert tulajdonképpen a 4—2—4-es játékrendszert

mi találtuk fel, mégis a brazilok „szabadalmaztatták".

Gondoljunk csak Zakariás beállós, Bozsik támadó-fedezet, — vagy Hidegkúti hátravont — (középpályás) játékára. Mi volt ez, ha nem a 4—2—4?

Ennek az elméleti felismerésnek a hiánya igen nagy hiba volt, amely azután a gyakorlatban is éreztette hatását. 1958 mélypontját, labdarúgásunk visszaesésének és azóta is hullámzó színvonalának okait balgaság lenne egyes-egyedül az ellenforradalom számlájára írni.

Olyan tempó-hátrányba kerültünk, amelyet azóta sem sikerült behozni. Még annak ellenére sem, hogy 1959—62-es években kínálkozott a lehetőség. Sőt azután még újra fel kellett találni a „spanyolviaszt" és dícsérőleg szólni arról a szakemberről és arról a csapatról, aki Magyarországon elsőnek vezette be klubcsapatnál a 4—2—4-et. Az 1960-as években! ! !

Ezekután indokolt a kérdés:

tanultunk-e saját múltunkból?

Hol tartunk ma? Tud-e valaha még sportágunk az élre kerülni, újat alkotni? Kétségtelen, hogy ma legjobb tizenegyeinknek, de klubcsapatainknak sincs korszerűnek mondható, kialakult játékstílusa. Azok a stílusjegyek, amelyek jellemzik az NSZK, vagy Brazília válogatottjának, vagy akár a BEK-győztes Ajaxnak a játékát is, csak elvétve és csak nagyon halványan ismerhetők fel a mieink játékában.

Mi ennek az oka? Nincsenek tehetségeink, vagy tehetséges edzőink? Kár lenne ebben keresni az okokat. A gyökerek mélyebbek! Hasonlóak, mint a baráti országokban. Ugyanis nem egyszerűen csak szakmai kérdésről van szó! A szakmai színvonal, a sok kívánnivalót hagyó játék, a nagyon sokat indokoltan bírált edzésmunka csak következmény. Az okok elsősorban abban a tisztázatlan helyzetben keresendők, amit a játékosok társadalmi helyzete, az egyesületi szakmai vezetés problémái, általában a különféle szintű vezetési érintkezések jelentenek.

Zalka András

Bajnokok galériája

A hét évtized alatt kilenc csapat nyert bajnokságot. S most, amikor hetven év magyar bajnokcsapatairól írunk, a könnyebb megértés kedvéért minden együttest a mai nevén említünk meg. Elöljáróban mégis elmondjuk, hogy az MTK nyert bajnokságot Hungária, a Bp. Bástya és Bp. Vörös Lobogó néven is, az Újpesti Dózsa jogelődje az Újpest illetve az UTE.

A bajnokcsapatok és bajnokságaik száma:

BTC: 2; *Ferencváros* (FTC) 21; *MTK:* 18; *Ú. Dózsa:* 13; *Csepel:* 4; *Nagyváradi AC:* 1; *Bp. Honvéd:* 5; *Vasas* 5; *Rába ETO* (Győr): 1.

Még két-két szám: az első azt jelzi, hogy a csapat hány bajnokságban vett részt, a második pedig azt, melyik évben szerepelt elsőízben az elsőosztályban:

BTC: 21 — 1901; *Ferencváros:* 72 — 1901 a Ferencváros az egyetlen csapat, amelyik minden bajnoki évben a legjobbak között küzdött); *MTK* 65 — 1903; *Ú. Dózsa:* 67 — 1905; *Csepel:* 34 — 1904-41; *Nagyvárad:* 3 — 1941-42; *Bp. Honvéd* (a Kispesttel együtt, amely fuzionált): 58 — 1916-17; *Vasas:* 47 — 1916-17; *Rába ETO:* 25 — 1937-38.

Tisztelet az úttörőknek

A régi közmondás, hogy tudniillik minden kezdet nehéz, az úttörők legdicsőbbjére, a BTC-re nemigen vonatkoztatható. Az első magyar bajnokság első osztályába ugyanis mindössze öt csapatot osztott be az MLSZ. A BTC, az akkor divatos „rúgd és fuss" (az angol kick and rush kifejezésből átvéve) futballt játszotta s valóban: egyszerűen lerohanta ellenfeleit. A piros-fehérek pontot sem vesztettek, lényegében tehát az első bajnokságot 100%-os teljesítménnyel nyerték. No persze, ez nem hasonlítható a Ferencváros három évtizeddel később elért bravúrjához. Mindenesetre: az utókor tiszteletét megérdemlik a derék úttörők, akik a következő játékosokkal harcolták ki az 1901-es (és az 1902. évi) bajnokságot: *Buda, Ordódy, Skrabák, Bádonyi, Harsády, Luczius,* Manno, *Minder,* Hajós, *Róka,* Ray F. *Klebersberg,* Wagner, Fey, *Cservenka,* Rapos, *Iszer,* Stobbe II, Újvári-Cseh, Blazsek, Riedl, Oláh, Kakas, Wiszettel. A csatársorban szereplő Hajós akkoriban már világhírű ember volt. Az első újkori olimpián, ő szerezte Magyarországnak — úszásban — az első két aranyérmet.

1958—59-ben a Csepel negyedik bajnokságát vívta ki. Áll balról: Csurgó Imre, Jávor Pál edző, Bulla, Kleibán, Kóczián, Tóth I, Ughy, Takács, Lázár Lajos. Lent: Németh, Pál II, Sátori, Gondos, Tóth II

Hősköltemények — zöld-fehérben

Az FTC, a magyar bajnokságok csúcstartója szakított először a hagyományokkal s már a hőskorban azzal vált híressé, hogy a legtámadóbb labdarúgást játszotta. Ennek megfelelően mindig a csatársor közepébe helyezte legjobb, leggólképesebb játékosát. Gondot fordított a mindenkori szakvezetés arra is, hogy a széleken technikás, rendkívül gyors csatárok szerepeljenek, összekötőben pedig olyanok, akik képesek „harmonikázni", azaz előre-hátra futva építeni, esetleg befejezni az akciókat. Az első gólgyáros-középcsatár *Pokorny* volt 1904-ben, az utolsó — *Albert Flórián,* 1959 óta.

Nehéz a krónikás dolga, ha határozottan le akarja szögezni, mi volt a zöld-fehér gárda legnagyobb eré-

A Vasas 1957. évi bajnok és KK-győztes együttese. Áll: Illovszky (civilben), Kaszás, Kárpáti, Baróti edző, Szilágyi I, Kovalik, Sárosi, Hermann Béla intéző. Guggol: Bundzsák, Raduly, Csordás, Berendi, Kontha, Lenkei.

A védelemben is „többet ésszel, mint erővel" egyik megvalósítója, Mándi Gyula, az MTK és a Hungária 31-szeres válogatottja, a későbbi nagy magyar csapat edzője. Most két éve hunyt el. (MTI Foto, Járai Rudolf felv.)

Gólzsák 1945 előtt és után: Szusza Ferenc

nye, mivel vívta ki hazai szurkolói, meg a külföldi futballrajongók és szakemberek elismerését. Egyszerűen nem lehet egy „legnagyobb erény"-ről beszélni. A gólratörő, rendkívül eredményes támadójáték? A nemzetközi kupákban (Közép Európa Kupa!) való helytállás? A kimeríthetetlen utánpótlás szeretetteljes, szakszerű, pedagógiailag is nagyszerű nevelése? A legendássá vált Fradi-szív? A világnagyságok? *Schlosser*től és *Borbás*tól kezdve, *Tóth-Potyán*, *Bukovin*, *Takács II*-n, *Turayn*, *Toldin*, *Lázáron*, *Kohuton*, *Sárosin* keresztül *Albert* Flóriánig és *Páncsics* Miklósig. Vagy említsük meg azt, hogy a zöld-fehér csapatból kikerülő, illetve kiöregedő játékosok közül hányan lettek nemzetközi viszonylatban is elismert, kiváló edzők? Megint csak Tóth-Potya Istvánnal kell kezdenünk és talán Lakat Károly doktorral meg Csanádi Ferenccel fejezhetjük be a sort. A 100%-os bajnokságról hiba lenne elfeledkezni, csakúgy, mint a diadalmas dél-amerikai portyáról, amelyen hősi küzdelemben fektették kétvállra Uruguay válogatottját, a kétszeres olimpiai bajnokot.

Az egykori FTC-pályán hősköltemények sorozata született, s a Ferencváros legénysége Európa nagyvárosainak számos stadionjában, sőt más kontinenseken is megszámlálhatatlanul sokszor öregbítette a magyar labdarúgás jó hírét.

Keglovich, a Rába ETO csapatkapitánya, már az 1963. évi bajnokcsapatnak is nagy erőssége volt

Orth, Sas, Dudás — és Hidegkútiék

Akárcsak az FTC, ugyanígy az MTK esetében sem lehet röviden megválaszolni a kérdést: mit adott hát az MTK a magyar labdarúgásnak, az egész magyar sportnak, a világ futballjának? Nem egy cikk fejezetében, hanem egész cikkben sem férne el a mondanivaló, legfeljebb vaskos könyvben. Hogy mit kapott a magyar sport a patinás multú kék-fehérektől? Annak idején a szemet-lelket gyönyörködtető játékstílust, a tökéletes technikai képzettségen alapuló ötletes, szellemes futballt, három „aranycsapatot". És kiket adott? Világklasszisok tucatjait, akiknek élén *Orth György*, minden idők legnagyobb magyar labdarúgója áll. Egyszerűen nem lehet felsorolni a kék-fehér színekben naggyá lett játékosokat s ha mégis megemlítünk néhányat, elsősorban azért tesszük, hogy rajtuk keresztül a többire is szeretettel emlékezzünk. *Orth, Feldmann, Schaffer, Braun, Molnár, Opata, Jeny, Mándi, Titkos, Sas, Dudás, Szabó Antal, Bíró Sándor, Cseh.* És az utódok közül *Börzsei, Lantos, a két, sőt három Kovács, Gellér, Sándor, Hidegkúti, Palotás*...

És a kimagasló mesteredzők: Schaffer, Bukovi!

A rengeteg bajnoki diadal... Régen volt, amikor 12:2-re verték az FTC-t, s a 12-ből Orth egymaga ötöt vágott be, másik hatot meg előkészített. (A 12-ikben csak azért nem vett részt, mert azt Mándi 11-esből lőtte.)

Amikor a fasiszta sportvezetés feloszlatta az MTK-t, a pesszimisták már legyintettek. A felszabadulás azonban a kék-fehérek számára is meghozta az új életet, a lehetőséget a helytállásra hazai és nemzetközi viszonylatban.

Nincs mentség! Sándor (Csikar)-fejes, s a labda útban a háló felé

A Ferencváros világhírű játékos gárdája, amely Montevideóban győzte le az olimpiabajnok Uruguay válogatottját. Álló sor: Takács I, Laky, Furmann, Amsel, Berkessy, Siflis, Lengyel, Kovács I, Kohut. Ül: Táncos, Szedlacsik, Obitz, Turay I, Takács II, Tóth (Potya) István edző, Toldi, Hungler II, Bukovi, Rázsó, Papp

Betonvédelem, faltörő csatársorok

Betonvédelem, hangyaszorgalmú játékosokból álló fedezetsor, faltörő koshoz hasonlító támadósor, szédületes lövőerejű bombázókkal. Körülbelül így lehet jellemezni a régi UTE-t és Újpestet, az Újpesti Dózsa hírneves elődjét. A *Fogl*-gátat Európa-szerte ismerték és tisztelték, Borsányiék majd Balogh „Bonzóék" küzdőszelleméről, Avar „Ricsi" félelmetes bombáiról legendák keringtek. Nem hiányzott persze a technikai képzettség sem az újpestiekből. Elég talán, ha csak *Balogh II, Tamássy, Nagymarosi, Zsengellér, Szusza* nevét említjük. Tény: a mindent elsöprő lendület mindjobban párosult magas fokú technikai képzettséggel az újpestiek játékában. A legutóbbi években ezt a mai fiatal szurkolók is szinte hétről hétre tapasztalhatták. S ha valamikor beszélhettünk *Fogl*-korszakról, majd *Avar*-, később *Zsengellér*-, ismét később *Szusza*-korszakról, akkor a legutóbbi esztendőket nyugodtan nevezhetjük *Göröcs*-korszaknak. Ennek a zseniális labdarúgónak a játéka nyomta rá a bélyegét a lila-fehérek kimagasló teljesítmény-sorozatára. Elöl olyan remek, gólképes csatárokkal, mint Bene, Dunai II és Fazekas, hátrább olyan építőkkel, mint Zámbó és Dunai III.

Kiváló edzők foglalkoztak a lila-fehér gárdával s közülük hármat említünk (bár felsorolhatnánk nyolcat-tízet): *Guttmann Béla, Jávor Pál, Baróti Lajos.*

Fel kell jegyeznünk egy régi újpesti „mesterhármast": 1929-ben és 1930-ban győzelem a KK-ban, magyar bajnokság és a Bajnokok Bajnoka cím megszerzése a Genfi Tornán. Ez utóbbi amolyan sűrített BEK-nek felelt meg, Európa tucatnyi bajnokcsapatának részvételével.

A mesterhármas mellett egy újkori mesternégyes: 1969 óta négy bajnoki cím egymás után.

A felszabadulás utáni második hullám nagy bombázója: Tichy Lajos

Csepel csapata csillog

A negyvenes évek elején egészen jól összekovácsolódott a Csepel együttese, ez azonban kevés lett volna az üdvösséghez, ha a háborús konjunktúrában óriási nyereségre szert tett csepeli mammutvállalat nem karolja fel — céljai érdekében — a sportot. Egymás utáni két bajnokságuk során sok mérkőzést nyertek meg egy góllal, s az irigyek, a többi csapat szurkolói csepeli mázliról, magyarosan: disznóról beszéltek, azazhogy a csepeli piros-kékeknek disznajuk volt a találkozók zömén. Ez persze nem volt igaz, hiszen *Marosvári, Keszthelyi, Szekeres, Dósai, Gere, Pintér, Szalay,* meg a többi remek csepeli fiú dicséretes küzdőszellemmel hajtotta végig a mérkőzéseket.

A felszabadulás után a Csepel egyike volt a futballsport újjáélesztőinek. Újabb két bajnokságukat részben annak köszönhették, hogy játékosaik kiválóan értették a szoros emberfogást és a pálya középső harmadának birtoklását, emellett

Az Újpesti Dózsa bajnokcsapata 1970—71-ben: Első sor fentről: Fazekas, Bene, Dunai II, Nagy L. Második sor: Bánkúti, Szentmihályi, Borbély, Kellner; harmadik sor: Göröcs, Zámbó, Noskó, Tóth A.; negyedik sor: Káposzta, Horváth, Solymosi, Juhász P. (MTI Fotó, Petrovits László felv.)

játékosaik általában jelesre vizsgáztak erőnlétből, állóképességből, elsősorban ezekben csillogtak. Kitűnő mesterük volt *Jávor Pál* személyében: mind a négy bajnokságukat vele nyerték!

Bajnok — vidékről

Attól a perctől kezdve, hogy az erdélyi játékosok legjobbjait összegyűjtő Nagyváradi AC bekapcsolódott a magyar labdarúgás vérkeringésébe, sokan várták tőlük, hogy meg tudják dönteni a régi nagyok egyeduralmát. (Amit előzőleg már a Csepel is megdöntött.) A NAC-ot joggal sorolták a technikás, szépen futballozó csapatok közé. Remek játékosanyaggal rendelkeztek. *Vécsey, Mészáros, Juhász Ónody, Perényi, Deményi, Lóránt, Szegedi, Sárvári, Bodola Kovács II, Tóth III, közül a legtöbben a nagyválogatottban is helytálltak.*

Klasszisok születése

A negyvenes évek végén egyesült a régi társadalmi egyesület, a Kispest és az új, demokratikus néphadsereg sportklubja, a Bp. Honvéd. S a szerencsés fúzió nemcsak világnagyságokat hozott össze egy csapatba, hanem szinte hónapok alatt új klassziscsapat született. Olyan, amelyben az együttes minden csapat részére jutott világklasszszis. A piros-fehérek ötvözték eggyé a régi, szemre gyönyörű stílust a modern labdarúgás által megkívánt gyors játékkal, a rövid adogatások és zsinórpasszok váltogatásával, az igazi szélsőjáték felújításával, a tudatos helycserékkel. A szövetség szakvezetése éppen a Bp. Honvédra és az ugyancsak egy sereg klasszist magában foglaló MTK-ra építette fel a válogatott együttest. *Grosics, Bozsik, Budai, Kocsis, Puskás* és a többiek valamennyien kimagasló értékei voltak nemcsak a hazai futballnak, hanem az egész világ labdarúgásának. Ketten még a többiek közül is kiemelkedtek: Bozsik és Puskás. És Bozsik József elérte azt, ami hazánkban másoknak addig jóformán megközelítően sem sikerült: a századik nagyválogatottságot.

A Bp. Honvéd utoljára 1955-ben nyert bajnokságot.

Vasas, ne hagyd magad!

A mai fiatalok csak leírásokból tudják, az öregek maguk is átélték... A Vasas, a hajdani szervezett munkásság legnépszerűbb s egyik legeredményesebb együttese volt. Nemcsak a vasmunkásoké, ámbár elsősorban az övéké. Józserével a semmiből teremtettek az alapítók virágzó labdarúgó-életet az egyesületben. A második világháború éveiben a Vasasnak szurkolni, Vasas-mérkőzésekre járni, sokkal több volt mint futballszeretet. Politikai hitvallás, kiállás az elnyomó rendszer ellen. Persze, amelyik egyesület mögött olyan óriási tömegek álltak s amelynek olyan vezetői voltak, mint Reiner Sándor, Hegyi Gyula, Gallowich Tibor, azt nehéz volt eltiporni. Nem merészelte megtenni a fasiszta rendszer sem, s amikor megszüntették a Hungáriát, majd az MTK-t, még jobban megnőtt a Vasas-szurkolók száma. A kék-fehérek hívei is a Vasast segítették, buzdították. Az országszerte ismert jelszó, a „Vasas, ne hagyd magad!" szinte életre kelt, mert a Vasas — valóban nem hagyta magát. Igazán naggyá természetesen csak a felszabadulás után válhatott, noha a nagy játékosok egész sorát adta a magyar sportnak már a tízes és húszas években. Ne felejtsük el, hogy piros-kék színekben kezdett futballozni *Orth György*, aztán *Takács I és Takács II*, és hogy *Jellinek, Katzer* meg más, kitűnő játékosok alkották hosszú időn át a Vasas gárdáját. És olyan nagynevű nevelők foglalkoztak a játékosokkal, mint például Frontz Döme.

Az „újkori" Vasas méltó utóda lett a régieknek: *Illovszky, Szilágyi I, Sárosi, Bundzsák, Berendi* és *társaik*. A bajnokságban, a különféle nemzetközi kupákban derekasan helytállt a gárda és helytáll napjainkban is.

Az ETO bajnoksága

Sokan csak fél bajnokságnak nevezik, mégis egész bajnokságot jelent, hiszen a győri zöld-fehérek mindent megtettek a végső győzelem érdekében. Az 1904-ben alakult egyesület kétségkívül a labdarúgás hazai úttörői közé tartozik. Szerencsés földrajzi helyzete révén már kezdetben sűrűn látogattak oda pesti, pozsonyi és bécsi futballcsapatok. Nem egyszer szerezték meg a legjobb vidéki csapat címet. Az ETO — azóta már Rába ETO — bajnoksága a győri együttes mind ez ideig legnagyobb fegyverténye.

Igaz mese

Úgy tartja kezében a fényképet, tőle szokatlan meghatottsággal, mint nagyon drága ereklyét. Amíg a neveket sorolja, a hangja is lágyabb lesz, elveszti megszokott, pattogó szigorát.

— *Takács I, a Mari néni, Lyka „Totó", Furmann, Amsel Náci, Berkessy „Jegenye", Kohut Vili, Táncos, Szedlacsik, Obitz, Turay „Sutytyó", a „Császár", Takács I, Tóth Potya, az edző, Toldi Géza, Hungler II, én* (ezt egészen halkan mondja, szinte suttogja Bukovi Márton), *Rázsó és Papp, a balhátvéd.*

Bár teljesen tompított hangerővel beszél, egyszerre csend lesz a zuglói eszpresszóban. Megszűnik a vendégek tere-feréjének duruzsoló zümmögése körülöttünk; egy öregúr, a mellettünk levő asztalnál, hirtelen leteszi az újságját és mellé a szemüvegét. Hogy minden erejét a fülére összpontosíthassa. Hiába minden hullámvölgy, kudarc, örök a varázsa ennek a gyönyörű sportnak, a labdarúgásnak. A legendás nevek úgy lebegnek ezekben a percekben a presszó cigarettafüstös levegőjében, mint álló csillagok az égboltozaton.

A legjobb Fradinál

Bukovi Márton 1926-ban, a magyarországi labdarúgás profikorszakának kezdetére érkezett haza Olaszországból. Az FTC-hez szerződött.

Amikor eddig ér a történetben, megtorpan egy pillanatra.

— *Ha már itt tartunk,* — folytatja rövid hallgatás után — *szeretnék végérvényesen eloszlatni egy tévhitet. Az igaz ugyan, hogy gyermekkoromban az eddig eltelt idő legjobb MTK-jának drukkoltam, a Hungária úti pálya kerítésén másztam át minden vasárnap, de életem legboldogabb napjainak egyike az volt, amikor a Ferencváros szerződtetett.*

Igazán akaratlanul a zakója hajtókájára nézek: felül egy kis MTK-jelvény, alatta valamivel nagyobb kivitelben a Ferencváros emblémája. Észreveszi a „tétlen lesállást".

— *Látja, milyen szépen megférnek itt egymás mellett! Tudja, az úgy volt, hogy játékosként mindig akkor örültem a legjobban, amikor az MTK-t legyőztük. A kék-fehéreknél eltöltött edzőségem alatt viszont mindig a Fradi legyőzése jelentette a legnagyobb ünnepet nekem.*

Játékosként minden idők legjobb Ferencvárosához szerződött. Sőt, a labdarúgás eddigi történetének egyik legjobb magyar együtteséhez. Számára mindössze öt évet jelentett ez a korszak. Nem volt szerencsés játékos. Prágában, a Slavia elleni KK-meccsen a cipő feltörte a lábát. Nem törődött vele; másnap egy Gablonc nevű kisvárosban újabb mérkőzést játszott. Utána a csapat tovább utazott egy lengyelországi túrára, de már a centerhalfja nélkül.

az egyik „arany” Fradiról

A centerhalf

Kétszer vágták fel a lábfejét Gablonéban, mégis úgy látszott, hogy a lábát nem lehet megmenteni. Hazaszállították Budapestre, ahol *Molnár Béla*, az akkori idők nagyszerű sebésze végülis meggyógyította. Több mint egy évig nem játszhatott. És amikor újrakezdte, — ő mondja így — már nem volt a régi. A Fradi száz százalékos bajnokságának utolsó mérkőzésén — 1932-ben — mégegyszer felöltlhette a zöld-fehér mezt. Kaposvárott, a Somogy ellen. (Csak a történet kerekségéért jegyezzük meg, hiszen Bukovi Márton életregényét írjuk, hogy 1933-ban, újra megpróbálta. Az FC Sète csapatában játszott. Nem volt sikertelen próbálkozás. A még tavaly is bajnok Olimpique Marseill-el szemben a bajnokságot is, a kupát is elnyerték az 1933—34-es bajnoki szezonban.)

Ha már így alakult, így szövődött az igazi „mese" fonala, kövessük továbbra is ezt a módszert. A gombtól indulva varrjuk meg a ruhát. Mit jelentett akkor a centerhalf (ma középhátvédnek hívjuk) poszt?

Ismét szokatlan lelkesedés fényét látom a szemében, zengését hallom a hangjában:

— ***A legszebb feladat volt a labdarúgásban, már akkor is. Szebbet nem lehet elképzelni. Részt kellett venni, egyenértékűt kellett nyújtani mind a támadásban, mind a védekezésben. Magyarul: elvárták tőlünk, attól a poszttól, hogy kevés gólt kapjunk, de megkövetelték azt is, hogy gólokat lőjjünk.***

Bukovi Márton, játékos pályafutása során bizonyította, hogy még ez sem lehetetlen feladat.

A diadalút

A profizmus bevezetése után, 1926—27-ben a Fradi megnyerte az első bajnokságot, majd a következőt is. 1927 telén, tizenhárom mérkőzésből álló monstre túrát bonyolítottak le a zöld-fehérek. Belgrádban kezdték: két meccs — két győzelem. Athénban folytatták: három találkozó — három győzelem. Végül nyolc mérkőzés Egyiptomban. A mérleg: hét győzelem — egy döntetlen. A többi között 4:1-re verték azt az egyiptomi válogatottat, amely előzőleg a párizsi világbajnokságon 3:0-ra győzött a mieink ellen!

— ***Pedig*** — mondja emlékező mosollyal Bukovi — ***még játszott a híres Szalem, akitől állítólag a Braun Csibi félt, mert a fejéről rúgta el a labdát***

Azután következett az első Közép-Európa Kupa-diadal. Az osztrák zöld-fehér csapat, a félelmetes Rapid volt a döntőbeli ellenfél. Az első találkozón Budapesten 7:1 a Ferencváros javára. A bécsi visszavágón „elszabadult a pokol". A szurkolók fergeteges biztatása közben már 5:2-re vezetett a Rapid, amikor a második félidő elején Takács I-et kiállította a játékvezető. ***Furmann*** húzódott hátra a helyére, és ***Toldi*** Géza játszott halfot. És így, tíz emberrel még egy gólt szerzett a Fradi. Ezzel először nyerte magyar csapat a KK-t, az akkori idők legértékesebb labdarúgó kupáját. Ezután következett a dél-amerikai diadalút, 1929-ben. Az első mérkőzésen mindjárt 2:1-re legyőzték a brazil Sao Paolo válogatottját.

Okos játékosok

Amikor megkérdeztem, minek tulajdonítja annak a csapatnak szinte példátlan sikersorozatát, azt válaszolja, hogy erre tulajdonképpen nincs egyértelmű magyarázat, csalhatatlan recept. De néhány elemre, követésre méltó momentumra hajlandó felhívni a figyelmet.

Akkoriban sok volt az „alkotó", okos játékos, aki maga teremtett új stílust, talált ki taktikát, hozott a játékba újabb és újabb elemeket. Edző még alig volt a csapatoknál. Mindössze ***Tóth Potya Istvánra, Froncz Dömére*** és ***Hágenre*** tud visszaemlékezni. De Turay Jóska például — anélkül, hogy ezt bárki mondta volna neki — az egész pályát bejátszotta, centercsatár létére. Erre emlékezett Bukovi Márton, amikor az MTK mestereként elmozdította a középcsatárt az addig szigorúan megszabott helyéről, és hátravontan kezdte játszatni. (Hidegkúti, Palotás Péter). Alaposan meglepte vele a labdarúgóvilágot. Amikor egy napon átment Stockholmba, egy kanadai újságíró hosszasan rázta a kezét, és a lapjának megküldött cikkét mutatta, amelyben a többi között ezt írta: „***Hátravont középcsatár, Made by Bukovi***".

Azután még egy példát említ. Szedlacsik tízes számmal, mélyen hátrahúzódva játszott. Onnan indított, vagy indult. Ma biztosan „beállósnak" neveznék ki. Senki nem mondta neki, hogy így játsszék. Éppen csak bírta fizikummal, erővel tudással.

Búcsúzóul még egyre kér: írjam meg, hogy ma is kijár a Ferencváros egy-egy mérkőzésére (mint ahogy a legkisebb csapatokéra is; így telik el a vasárnapja. A szerk.) és elmondhatatlanul jólesik neki az öreg Fradi-szurkolók szeretete. Ilyenkor hatalmas erővel tör rá a zöld-fehéreknél töltött feledhetetlenül szép napok emléke. Fáj is egy kicsit, amiért elmúlt, de nagyon jó érzés, hogy megélte.

Nagyon jó.

Az volt az ifjúság.

Az volt.

Csillag István

Bajnokságok régen és ma

1. 1901. február 4-én, az angol bajnokság mintájára elkészítették a magyar bajnokság szabályzatát. Az erőviszonyok alapján megtörtént az osztályba sorolás, végül következett — a sorsolás! Az I. osztályba öt, a II. osztályba nyolc csapat került. Ugyanebben az időben a vidéken is gyökeret vert az új játék: Arad, Baja, Eger, Eperjes, Komárom, Pozsony, Sopron, Szabadka, Szentendre, Szombathely stb.... Két héttel az MLSZ megalakulása után hazánkban is elindult a kerek bőrlabda milliókat meghódító útjára. Az első bajnoki mérkőzést a BTC a BSC-vel (4:0) játszotta. Az első bajnoki gól az akkori leghíresebb játékos, *Ray Ferenc*, az első mesterhármas pedig *Róka János* nevéhez fűződik. Az első gólkirály *Manno Miltiadesz* volt, aki csapata (BTC) 37 góljából 17-et lőtt. Az első óvást alig két héttel később (játékvezetői hiba miatt) a BTC-től elszenvedett 5:2-es vereség után a Műegyetemi FC nyújtotta be. Az első bajnokságot a piros-fehér mezben küzdő BTC száz százalékos teljesítménnyel nyerte. A II. osztály nyolcas mezőnyének bajnoka a 33 FC lett.

Bár a két osztályban mindössze 13 csapat küzdött, ősszel a 13 közül már kettő mégis visszalépett: a legjobbak közül a Műegyetem, a második vonalból pedig a BEAC. Az egyetemi klubok ugyanis arra hivatkozva, hogy játékosainak legtöbbje vidéki, s csak szeptemberben érkeznek Pestre, mérkőzéseik elhalasztását kérték. Az MLSZ a kérést elutasította: a főiskolások „megmakacsolták" magukat és — abbahagyták...

1903-ban megalakult az ILSZ (Ifjúsági Labdarúgó Szövetség), s ez a szövetség a következő évtizedekben az ifjúsági labdarúgásért rendkívül sokat tett. ILSZ-mérkőzésen fedezték fel például a régi idők két világhírűvé vált játékosát, *Turay Józsefet* és *Toldi Gézát* is. Az ILSZ 1904-ben rendezte első bajnokságát, egy évvel később pedig — bár önkormányzata megmaradt — „belépett' az MLSZ-be.

Az MLSZ később megalakította a vidéki kerületeket, s ezzel az intézkedéssel a vidék labdarúgása is lendületet vett. 1909-ben már valamennyi kerületben folytak a vidéki bajnokságok, sőt a következő évben már megindult a küzdelem „a legjobb vidéki csapat" címért is. Az első „váltás" a bajnokság időrendi sorrendjében 1906-ban történt, amikor a tavaszi-őszi bajnokságról az őszi-tavaszira tértek át. Azóta?...

Egy évtized után, az 1911-ben megtartott jubileumi közgyűlésen remek eredményekről, a bajnokság rohamos fejlődéséről számolhattak be a felszólalók. De pár évvel később, az első világháború a labdarúgást sem kímélte: 1914—16 között, különböző néven egyfordulós körmérkőzéseket játszottak a csapatok, a legjobb játékosok közül azonban igen sokan a harctereken és nem a sportpályákon küzdöttek. Közel két évi szünet után, 1916 őszén folytatták a bajnokságot (Hadi-Bajnokság címen), s ezt három évvel később, 1919-ben, a Béke-Bajnokság váltotta fel. Az ezután következő években elkezdődött a „népvándorlás", a legjobbak közül rengeteg játékos vett vándorbotot a kezébe.

A húszas években az országos bajnokság kiírásával végre a vidéki csapatok is hallattak magukról. A Kassai AC (kétszer), a Győri ETO (kétszer), a Tatabányai SC, a Szegedi AK (kétszer), a Szombathelyi AK (kétszer), és az MVSC volt ezeknek az éveknek legjobb vidéki csapata, s mint ilyen, az országos döntő résztvevője.

A kék-fehérek és a zöld-fehérek rivalizálása szinte az első bajnokság kiírásától tartott. Labdarúgásunk első időszakában amelyet 1901-től 1926-ig számítunk, az FTC kilenc bajnokságot nyert, 9 második, és 4 harmadik helyezést ért el. Az MTK 12 első, 5 második és 3 harmadik helyezést, míg a BTC 2 első, egy második és 3 harmadik helyezést szerzett.

2. 1926 nyarán hazánkban bevezették a profizmust, és kilenc éven át (1935-ig) kilenc ilyen bajnokságot rendeztek. Az első évben 10, a következőben 12 csapat küzdött ekkor a legjobbak között és végre a vidék is komoly szerepet kapott: legjobbjai az I. ligában játszhattak. Elsősorban a debreceni Bocskai (egy 3., három 4., egy 5., egy 6., egy 9., és egy 11. helyezést ért el), valamint a Sabária és a Szeged játszott emlékezetesen nagy sikerrel, a többiek (a Somogy, a miskolci Attila, a Pécs-Baranya) lényegesen gyengébben szerepeltek, elsősorban azért, mert szinte állandóan anyagi bajokkal küszködtek.

A szétválasztás — nem sikerült! Több csapat, amely játéktudása révén, vagy szerzett joga alapján a legjobbak között játszhatott volna, nem kerülhetett be a profi ligába. Mindez jelentősen gyengítette a legjobbak táborát, de végső fokon mégsem ez, hanem az anyagiak játszottak főszerepet a profizmus magyarországi „halálában".

Ebben az időszakban, 1929—30-ban nyerte első bajnokságát az Újpest, s ezt a bravúrját a profi éra alatt még háromszor megismételte. Rajta kívül a 9 bajnokságból négyet a Ferencváros, egyet pedig a Hungária néven szerepelt MTK nyert.

1935-től a Nemzeti Bajnokságok korszaka következett. Először csak az NB I-et állították fel — 14-es létszámmal. Az NB I alatt állt a Profi Liga bajnoksága, valamint az amatőr csapatok hét kerületi bajnoksága. A felszabadulásig rendezett 9 NB közül az elsőt — a „futballkirály" Schaffer edzői vezérletével — az MTK nyerte, utána újra MTK-diadal következett. A kék-fehéreken kívül a Ferencváros háromszor, az Újpest egyszer, az élvonalba betört Csepel kétszer, a Nagyváradi AC egyszer nyert bajnokságot (másodszor 2. lett).

1938-ban az egész bajnoki rendszert érintő, rendkívül jelentős döntés született az MLSZ-ben, kialakult a Nemzeti Bajnokság átfogó rendszere. Az NB alatt attól kezdve két csoportos NBB (Kelet, Nyugat) állt. Ezután már csak az NBB-n keresztül juthattak az NB-be az amatőr alszövetségi bajnokok, ill. profi csapatok...

Egy évvel később — a felvidéki területek visszacsatolása után — felállították az NBB harmadik csoportját, melynek bajnoka (Kassai AC) szintén az NB-be jutott... Még egy érdekessége volt — a sok között — ennek az időszaknak. A Nagyváradi AC az 1943—44-es bajnokságot 13 pontos (!) előnnyel nyerte Ferencváros és a Kolozsvári AC előtt. Ez a magyar bajnokság történetében egyedülálló csúcsnak számít. A közben NB II-re átkeresztelt négy csoportos második vonal bajnokaiként a felszabadulás előtti években az Ungvári AC, a Szentlőrinci AC, a MÁVAG és a Szeged jutott az NB I-be!

3. A felszabadulás utáni időszak tulajdonképpen még napjainkban is tart. A II. világháború iszonyú pusztítása után a magyar labdarúgás hamar összeszedte magát. Először az OB 28 csapata 2 csoportban, 2 fordulós bajnokságban küzdött, majd a 2 csoport 5—5 helyezettje bajnoki döntőt vívott. 1946-ban már az NB I-ben játszottak a csapatok, az NB I alatt négy csoportos NB II-ben küzdöttek a második vonalbeliek. A 40-es évek végén és az 50-es évek elején ragyogó tehetségek sora ért be. Az extraklasszis csapatnak, a Bp. Honvédnak és az MTK-nak hála, létrejött az aranycsapat... Az ellenforradalom idején széthullt legjobb csapatunk, aztán a bajnokság színvonala is sokat gyengült. Most — hosszú évek óta — a magyar bajnokság színvonala olyan, mint amilyen a játék általában: hullámzó...

Itt tartunk — napjainkban!

Nagy József

Megtanultunk önállóan bíráskodni

Valahányszor nagyon régi játékvezetőinkről esik szó, majd mindig eszembe jut *Orova Heimi*, a húszas évek angyali nyugalmú bírója. Rengeteg sztori járta róla. Íme kettő ezek közül.

Egy UTE—BEAC mérkőzésen, az akkor még fiatal *Reinhardt* Pubi, a BEAC csatára megtámadta *Fogl* Karcsit, az UTE világhírű hátvédjét. Karcsi nem rúgta meg, dehogy is rúgta volna meg, csak nem tetszett neki, hogy egy olyan ifjú, mint Reinhardt nem tiszteli őt három lépésnyi távolságból. És — mondott valamit a csatárnak. Pubi előbb megdöbbent, azután odaszaladt a mérkőzést vezető Orova Heimihez:

— *Bíró úr, kérem! A Fogl úr azt mondta nekem, hogy menjek*...

Mire Heimi:

— *Maga nem megy sehová! Maga itt marad és játszik tovább.*

A másik eset. Az egyik játékosnak nem tetszett Heimi bíráskodása. Véleményét hangosan is nyilvánította, most is odaszaladt valaki Heimihez, s közölte az ellenfél a megjegyzést. Heimi — megkérdezte:

— *Mondja, fiam, maga micsoda? Postás?*

Igen, valamikor akadt ilyen játékvezető is.

De félre a tréfával... Az MLSZ megalakulása után évekig csupán Bíróbizottság volt, csak 1917-ben alakult meg a Magyar Futballbírák Testülete, amely öt évvel később kapott önállóságot az MLSZ-től, majd később jött létre a JT, azaz a Játékvezetők Testülete. Pártatlannak lenni egy ideig nem is volt olyan könnyű, hiszen a kezdeti években mind Budapesten, mind Bécsben hazai bírók működtek a magyar—osztrák mérkőzéseken, csak 1908-tól kezdve kértek fel semleges játékvezetőket. *Herzog Ede* volt az első magyar játékvezető, aki külföldön, két külföldi csapat mérkőzésén bíráskodhatott. 1912. július 2-án, Stockholmban ő vezette a Dánia—Hollandia olimpiai elődöntőt. Sikerrel.

Sokszor hallottam már, hogy a magyar játékvezetők a harmincas években vívták ki a legtöbb sikert. Akkoriban nagyon sok olyan mérkőzést tudósítottam, amelynek vezetője *Hertzka Pál* volt. Nem véletlen, hogy vele ültem le egy kis beszélgetésre.

— *Játékvezetői fénykoromban* — mondta nagyon szerényen —, *a hatok közé tartoztam. Boronkay Gábor, Klug Frici, Kamarás Árpi, Majorszky Ferenc, Iváncsics Mihály... Hatok... Ha azonban valaki megbetegedett közülünk, vagy esetleg gyengébb napot fogott, akkor erre az egy helyre is más hat, nálunk semmivel kisebb képességű akadt.*

És sorolta a neveket, nem is hatot annál sokkal többet. Barna, Rubint, dr. Juhász, Széll, Antai, Bíró, Csárdás, Vicenik... Bocsánat, majd hatszor hatot mondott. Megjegyeztem: ne sértsük meg azokat, akik utánunk jöttek vagy azokat, akik ma állnak az élvonalban, de mégis megkérdem, hogy a hatok és társaik menynyiben múlták felül a mai játékvezetőinket.

— *Talán elsősorban abban, hogy megtanultunk önállóan bíráskodni. Az én időmben, ha külföldre mentünk, hazai, többnyire elfogult partjelzőket kaptunk. Így rákényszerültünk arra, hogy önállóan vezessük a mérkőzéseket. Közismert, hogy ma ez a helyzet: a játékvezető otthonról visz magával semleges partjelzőket. Annak idején azért lettünk nemzetközi játékvezetők, mert nyelveket is beszéltünk. Bárhová mentünk — megértettek bennünket. Nem véletlen, hogy akkoriban nem „egy magyar játékvezetőt" kértek külföldről, hanem névleg hívtak bennünket... Játékvezetőink Európa élvonalába tartoztak. Miért működhettünk sikerrel? Tiszteltük azokat, akiktől tanulhattunk. Nagyszerű elődeink akadtak, s nem szégyeltük átvenni tapasztalataikat. Testületünk elnöke például dr. Riesz István volt, aki a felszabadulás után igazságügyi miniszter és MLSZ elnöke lett. Felejthetetlenek maradnak azok a hétfői és szerdai napok, amelyeken a harmincas években találkoztam vele. Nem is tudom szavakban kifejezni, hogy milyen kitűnően vezette a testületünket...*

— *Vasárnap este, a mérkőzések után mindig összejöttünk baráti beszélgetésekre. Tapasztalatcserére. Aki nem lehetett jelen, az pótolta a mulasztását a hétfő esti találkozókon, amelyeken 40—50 játékvezető is megjelent. Nem irigykedtünk egymásra, s nem akadt féltékenység, mint talán manapság.*

— *Nagyobb volt a tekintélyetek, mint a maiaké?*

— *Erre határozott választ adhatok. Igen! Tekintélyünket őrizték az egyesületek elnökei. Olyanok, mint például Brüll Alfréd, Springer Ferenc dr., Aschner... Megbíztak a pártatlanságunkban, s megvédtek bennünket az esetleges elfogultakkal szemben.*

— *Manapság, a tévé világában játékvezetőink többet tanulhatnak.*

— *Igaz, de mi is árgus szemekkel figyeltük a külföldieket, ha figyelhettük, de mi nem mondtuk azt, hogy „ezt én is tudom", hanem igyekeztünk tanulni a külföldiektől. Talán ez volt az oka annak, hogy mi nem igen ítéltünk 11-es helyett szabadrúgást a tizenhatosról, vagy közvetett szabadrúgást a 11-es helyett...*

A magyar labdarúgás történelmének minden szakaszában egész sor kitűnően képzett, tehetséges játékvezető működött a hőskorszak *Fehéry Ákostól* kezdve Hertzka Pál kortársain keresztül a maiakig.

Kamarás Árpád és társai ott voltak a felszabadulás után az elsők között, akik bekapcsolódtak a futball vérkeringésébe, majd átadták a váltóbotot *Dankó Györgynek, Pósa Jánosnak, Harangozó Sándornak, Zsolt Istvánnak* és a többieknek, akik az aranycsapat legszebb korszakában, ahhoz méltóan szerepeltek itthon és külföldön egyaránt.

Hetvenöt esztendőn át a játékvezetők hűséges segítő társai voltak a magyar labdarúgásnak, s rájuk a jövőben is mindig számítani lehet.

Mattanovich Béla

1936, Hungária út; Hertzka Pál negyedszer vezet egymás után FTC—MTK rangadót. Sárosi dr. veszi fel a pénzdarabot, s Turay I nézi

KAPITÁNYOK, MESTEREK,

Gillemot Ferenc, Hajós Alfréd, Stobbe Ferenc, Minder Frigyes, Herzog Ede, Tibor Lajos, Fehéry Ákos, Kiss Gyula, dr. Máriássy Lajos, Kiss Tivadar, dr. Földessy János, Pataky Mihály, Nádas Ödön, dr. Dietz Károly, Vághy Kálmán, Ginzery Dénes... A mai fiatal ezeknek a neveknek olvasásakor aligha ébred rá, milyen kapcsolat lehet viselőik között, milyen funkció betöltése miatt kerültek egymás mellé. De ha folytatjuk a felsorolást a felszabadulás utáni esztendőkkel, akkor egyre ismerősebbekké válnak a nevek: Mandik Béla, Gallowich Tibor, Sebes Gusztáv, Bukovi Márton, Baróti Lajos, Illovszky Rudolf, Sós Károly, Hoffer József és végül újra Illovszky Rudolf.

Igen, persze, a jubiláló magyar labdarúgásban eddig működött szövetségi kapitányok nevei... Volt, akit többször is felkértek erre a tisztségre, volt időszak, amikor válogató bizottság működött, volt egy korszak amatőr és profi kapitánnyal és voltak hónapok, amikor se kapitány, se bizottság.

A szövetségi kapitányok a válogatásért, a legjobb tizenegy kialakításáért és felkészítéséért vállalták a felelősséget, de ők természetesen csak azokkal a játékosokkal számolhattak, akiket a klubok, az edzők neveltek. Kitűnő mesterekben viszont sohasem volt hiány a magyar labdarúgásban. A felszabadulás előtti időszakban Schaffer és társai, a szocialista Magyarországon pedig az új edzőnemzedék nevelt fel seregnyi világklasszist.

A régi, ma már bizony eléggé elfelejtett mesterek közül mutatunk be most három kiemelkedő egyéniséget.

Frontz Döme

Frontz Antalnak hívták, de mindenki csak *Frontz Dömének* ismerte. A Vasashoz 1919. őszén került. Nem volt nagy futballista, de annál nagyobb edző lett belőle.

Akkortájt nem lehetett gondolni az egész országot átfogó bajnoki rendszerre, a bajnokság fővárosi jellegű volt; az 1916-ban elsőosztályúvá vált Vasas 1919—20-ban a 6. helyet szerezte meg. Jött egy nehéz év a 11. helyezéssel, aztán felfelé ívelt a csapat sorsa és 1924—25-ben először sikerült beékelődni a „nagy hármasba": a Vasas az MTK és az FTC mögött harmadik lett.

Frontz Döme formálta ütőképessé az együttest. Az MTK-nál ekkor a híres *Jimmy Hogan* dolgozott és a kivételes képességű játékosokból egységes nagycsapatot formált. De amikor 1924-ben sportszavazást rendeztek arról, melyik a legszebb stílusú csapat, nem az MTK, hanem a Vasas került az első helyre. Frontz Döme az edzéseken begyakoroltatta a csatárokkal a helycserés támadásokat, a súlypont áthelyezését az egyik szárnyról a másikra, a hosszú, pontos keresztlabdákat. Az aprótermetű Vasas-csatároknak jóformán sohasem kellett az erős testi felépítésű védőkkel közelharcot vívniok, mert a szellemes, gyors, változatos összjáték, a labda nélküli mozgás révén mindig volt szabad ember a támadósorban. *A húszas évek elején!*

Bajnokságot persze, nem tudott nyerni a Vasas — szerények voltak

a lehetőségei, játékost nem szerzett, csak nevelt, mégis ezrek jártak ki a mérkőzéseire, mert tudták, hogy itt igazán szép futballt láthatnak.

Frantz Döme volt az első olyan edző hazánkban, aki valósággal együtt élt csapatával, törődött a játékosok magánéletével és törődött a legfiatalabbakkal is. Neki nem jelentett fáradtságot, hogy kimenjen a grundokra és keresse a tehetségeket. Ha jelentkezett egy — gyerek a Vasasban, mindig személyesen próbálta ki és csak aztán adta át az ifjúsági edzőnek, de utána is rendszeresen ellenőrizte a fiatalokat.

Tóth „Potya" István

Gömbölyded gyerek volt, s játékos korában is megmaradt a gömbölydedsége, de ott kinn, a pálya jobbszélén — vagy akárhol a csatársorban — olyan fürge volt, mint egy gyík. Beadásairól pedig még ma is legendákat mesélnek a régiek. Állítólag centiméternyi pontossággal tette lábra, vagy fejre a labdákat. Tizennyolc évesen, 1908-ban került először a válogatottba és utoljára 35 évesen, 1926-ban szerepelt a legjobbak között. Összesen 19-szer volt válogatott; az ő korában még jóval kevesebb volt a nemzetek közötti mérkőzés és közbeszólt az első világháború is. Nem volt híres góllövő, inkább előkészített; ez volt a szerepköre az NSC-ben, majd 1912-től az FTC-ben és persze, a válogatottban is. Az 1915. novemberében lejátszott magyar—osztrákon azonban bebizonyította, hogy ért a góllövéshez is. Az akkor bemutatkozott Schafferrel együtt szitává lőtték a bécsiek hálóját. Ő maga kétszer talált kapuba, *Schaffer* háromszor és, hogy meglegyen a féltucat, *Kertész* is rúgott egy gólt.

Tóth „Potya" Istvánra a magyar labdarúgás mégsem elsősorban mint játékosra, hanem inkább mint edzőre emlékszik. Az ő nevéhez fűződik a Ferencváros proficsapatának összekovácsolása és 1926—27-ben, majd a rákövetkező esztendőben a bajnoki címet elnyert együttes szakmai irányítása. Az első profi bajnok első vérbeli profi edzője — ez volt az általános vélemény Tóth Potyáról.

Tudott követelni, tudott lelkesíteni, tudott okos tanácsokat adni és mesterfogásokkal szerezte meg csapatának a legjobb játékosokat. A profi-bajnokság megindulásának hírére tért haza *Bukovi* Olaszországból és jelentkezett az MTK-nál. Ott próbajátékra hívták és utána *Feldmann Gyula* azt tanácsolta neki, hogy erősödjék, menjen el kiscsapathoz, aztán újra próbálkozhat az MTK-val. Fél óra múlva Feldmann sógora — ki más, mint Tóth Potya — már alá is íratta a szerződést Bukovival, a magyar futball egyik legnagyobb középfedezetével.

A Ferencvárosnál kapott edzői fizetésből nem lehetett megélni, Tóth „Potya" tehát edzősködött a Rákospalotai AC-nál is. Éppen a RAC pályára tartott, hajtotta lovas tejeskocsiját, amikor az angyalföldi Tarnai réten fiatalokat látott futballozni. Nem hívták volna Tóth Potyának, ha nem áll meg és nem nézegeti a srácokat. Feltűnt neki köztük egy fekete, csupacsont fiatalember. Utánna ment, alkudozott a családdal, amely hallani sem akart róla, hogy fiukból profi futballista legyen. Mikor aztán Potya mester előhúzta az aduját: *heti húsz pengőt* és azt az ígéretet, hogy a Suttyónak becézett fiatalembert megtanítják írni, olvasni, a család kötélnek állt: *Turay József* a Ferencváros játékosa lett és aztán 47-szer játszott a válogatottban.

Potya mester szerezte meg Takács II-t, Toldit is a Ferencvárosnak és ő irányította a csapatot azon a híres dél-amerikai túrán, amelyen a magyarok legyőzték az olimpiai bajnok Uruguay válogatottját is. Ez a túra volt Tóth Potya búcsúja a Ferencvárostól, később külföldön szerzett megbecsülést a magyar edzői karnak.

VÁLOGATOTTAK

Gallowich Tibor

Nem volt a mai értelemben vett szaktekintély, nem írt könyveket a labdarúgás technikájáról és taktikájáról, viszont tudott valami olyat, ami ilyen fokon nagyon kevés edzőnek sajátja: *magával tudta ragadni játékosait, a csapatot. Nem akadt olyan fásult, cinikus labdarúgó, aki ne telítődött volna tettvággyal, ha Gallowich Tibor küldte őt pályára. Valami olyan fanatikus hittel vezette csatába játékosait, hogy azok sokkal többre voltak képesek, mint maguk is hitték volna.*

Meg aztán — amikor ő igazi edzői sikereit érte el — akkor nem is volt fásult, vagy cinikus labdarúgó a keze alatt. Hiszen éppen akkor vette át a Vasas edzéseinek irányítását, amikor egyre nagyobb politikai tetté vált, ha valaki ebben a fasiszta renddel szemben álló munkás klubban futballozott.

Az újonnan felállított NB/B osztályban — amely a későbbi NB II-nek felelt meg — az együttesnek

olyan ellenfelekkel kellett megküzdeni, mint a WMFC (Csepel), a MÁVAG, a Diósgyőr, a Szeged. Az 1941—42-es bajnoki évben végül is sikerült az elsőség kivívása az NB II-ben és a Vasas újra első osztályú csapat lett.

Gallowich Tibor meg tudta értetni játékosaival, hogy a Vasas színek ebben a súlyosan nyomasztó korban a haladás erőit képviselik, s aki a piros-kék zászló alatt küzd, hazájáért is harcol.

Az 1942—43. évi bajnokság őszi idényében önmagát múlta felül a Vasas. Legyőzte 5:2-re a bajnok Csepelt, 6:2-re az Újpestet, 1:0-ra a Nagyváradi AC-t. Tavasszal aztán jöttek a csalódások.

— *Nem baj* — mondta Gallowich a néhány váratlan vereség után. — *Majd ha hosszabbak lesznek a napok, jobb lesz a csapat is.*

Mai ésszel nehéz megérteni, mit is akart ezzel mondani az edző. Pedig a magyarázat egyszerű. Akkor minden Vasas játékos dolgozott és kora tavasszal hamar sötétedett, a csapatnak kevés idő jutott edzésre. Az erőnléti munkát rendszerint már sötétben végezték a játékosok. A hajrában ismét jól játszott a Vasas és végül szenzációsnak számító 6. helyezéssel fejezte be a bajnokságot.

— *Nagy csapat bontogatja szárnyait* — mondta Gallowich az újságíróknak, s nagycsapat is lett volna a Vasasból, ha nem a magyar történelem legszomorúbb éveit éljük akkor. Gallowichnak bújkálnia kellett, nem lelkesíthette újabb sikerekre fiait.

Üldözték őt, mert mindig nyíltan kimondta az igazságot. Volt olyan eset, hogy a mérkőzés alatt katonai járőr jött érte, mert hangosan és nyilvánosan szembeszegült a fasizmussal. *Hegyi Gyula* szerelte le a handabandázó főhadnagyot. Újságíróként, az Esti Kurírban mindig a haladás ügyét szolgálta cikkeivel. Játékosait szellemileg, politikailag is irányította. Ady-verseket szavalt az öltözőben, ahová legtöbbször élelemmel teli táskával érkezett. Mert azokban a szűk esztendőkben a Vasas futballista számára még az is gond volt, hogy jóllakjék. E péntek esti közös vacsorákat Gallowich Tibor és a többi vezető adta össze.

Persze, az edzésekért soha nem fogadott el egy fillért sem. Ő is, mint a többi Vasas vezető, társadalmi munkában látta el feladatát.

A felszabadulás után ő volt az első, aki jelentkezett az új Vasas családban. Átvészelte a legnehezebb időket és újra irányíthatta csapatát, amelyért élt-halt. *Egy éven át edzősködött, aztán szövetségi kapitány lett. Az első a felszabadulás után. Győzelem az osztrákok, a jugoszlávok, a svájciak, a csehszlovákok, a románok, a bolgárok ellen...* Grosics, Rudas, Kovács Imre, Zakariás, Egresi, Szusza, Hidegkúti és Puskás itt játszott a csapatában. De Gallowich ekkor már nagyon beteg volt és hamarosan le is mondott.

A magyar labdarúgás egyik legmarkánsabb, legáldozatkészebb, legszínesebb egyénisége búcsúzott.

Zsolt Róbert

Lapunk terjesztésével kapcsolatos kérdéseivel, esetleges panaszaival a következő címre írhat:

Ifjúsági Lapkiadó Vállalat terjesztési osztály Budapest VI., Révay u. 16.

A tanár úr

Rég volt... A KAOE csapatától a nagy Ferencvároshoz került egy vékonydongájú jobbszélső. Nemsokára balfedezetnek állították. A zöld-fehérek akkori futball-igazgatója, Pataki Mihály és az edző, Blum Zoltán a sérüléssel bajlódó Bukovi, a külföldre készülő Obitz és a kiöregedett Furmann miatt „generálozni" kezdte a Fradit.

A tengelyre, azaz a fedezetsorra különös gondot fordítottak. Úgyszólván ifjúsági sorra adták szavazatukat: a 23 éves Laky II-re, a 19 éves Sárosira és a 20 éves Lázárra.

Egy hónap leforgása alatt, 1931 április—májusában előbb Lázár, majd Sárosi is válogatott lett. *Lázár Gyula*, a „Tanár Úr" pontosan tíz éven át játszott a magyar válogatottban, 1931. április 12-én mutatkozott be és 1941. április 6-án játszott utoljára — összesen 49 alkalommal.

Milyen 49 mérkőzés volt! Közötte van 1934. május 10-én az első angolok elleni győzelem, 1934-ben az olaszországi-, majd négy év múlva a franciaországi világbajnokság. Tagja volt az 1938. június 19-én Párizsban világbajnoki döntőt vívott magyar tizenegynek is. Egy évvel korábban helye volt Amszterdamban a Nyugat-Európa ellen mérkőzött Közép-Európa válogatottban is.

Díjbirkózó látszatát nem keltette sohasem, mégis korlátlan úr volt a marcona, atléta termetű ellenfelekkel vívott harcban. Nem az izmait feszítette, hanem a fejét használta a legforróbb pillanatokban is. *Tanári módon oldotta meg csodálatos technikájával, játékintelligenciájával, gyorsaságával, nyugalmával a legkritikusabb helyzeteket.* Ezért is hívták Tanár Úr-nak.

Évtizedekkel megelőzte korát. Már a harmincas években bemutatót tartott abból, amit ma úgy hívnak: *korszerű középpályás játék.* Betöltötte az egész pályát, szerelt, támadást szervezett, dirigált az első perctől az utolsóig.

Minden idők legkiválóbb fedezetei közé sorolják a szakemberek, nemcsak hazai, hanem nemzetközi

Toldi és Takács II között Lázár (Pobuda Fotó)

viszonylatban is. Az óriási tehetségekben bővelkedő magyar labdarúgás hetvenöt esztendejének egyik hőse, zsonglőrje, egyik legkiemelkedőbb egyénisége.

Hogyan csinálta bravúrjait, hogyan uralta a pályát?

— *Kérem, én nagyon szerettem a focit* — mondogatta ki tudja hányszor a nála nemcsak szerényebb képességű, hanem lelkesedésben is messze elmaradó utódoknak.

Közelebb járt a negyvenhez, mint a harminchoz, amikor még mindig küzdött bajnoki pontokért. Túl járt az ötvenen is, amikor még lehetett tapsolni bűvészmutatványainak a Fradi öregfiúk válogatottjában.

A becsúszó szerelés mestere

Manapság, ha a világ legkiválóbb hátvédjeiről esik szó, mindjárt *Schnellinger* vagy *Facchetti* nevét hallani. Nem is olyan régen Sepp *Herberger*, az NSZK válogatott Schőn előtti Mágusa is így vélekedett:

— *Schnellinger, Facchetti, ez igen! Gyorsak, mint a villám, képzettek, mint egy hajdani jó fedezet, biztos őrök a kapu előtt, mindezek mellett még gyönyörködtetik is a nézőt!*

Vegyük sorba az extra tulajdonságokat. Csak Schnellinger és Facchetti büszkélkedhet mindezekkel?

A Herberger minősítés nagyjából ráillik egy, már itthon is eléggé elfelejtett magyar hátvédre, az idén ötvenkét éves *Balogh II Sándorra.*

Gyors volt, mint a szél. Úgy kezelte a labdát, hogy ha kedve tartja, cirkuszban is bűvészkedhetett volna tudományával. Agyafúrt csatárnak számított, aki átjátszotta, s nagyon szigorú szurkoló volt, aki mérkőzésenként legalább ötször ne tapsolt volna Balogh II-nek.

Ő volt a magyar labdarúgás 365. válogatott játékosa. Még 1942. május 3-án kezdte és 1950. május 14-én végezte. A bemutatkozásnál és a búcsúnál kísértette a 3:5 — ennyire kapott ki a válogatott Budapesten a németektől, majd Bécsben az osztrákoktól.

Balogh II a válogatott kapitánya (Pobuda Fotó)

Fenyvesi dr. és Mátrai búcsúja a Ferencvárosból (MTI Fotó, Petrovits L. felv.)

Jobb és balhátvédben egyformán szerepelt 24 válogatott mérkőzése alatt. Játszott társban Bíróval, Rudassal, Laborcczal, Lóránttal, Lantossal. A válogatottban többször a csapatkapitányi tisztet is betöltötte.

Korábban említett extra tulajdonságai mellé már-már illetlenség odaírni, hogy helyezkedési érzéke messze földön híres volt, becsúszó szereléseit még ma is tanítani lehetne, csukafejesei, hanyattvetődéses rúgásai az ellenfelek nagy elismerését is kiérdemelték. Sportszerűségével manapság Fair Play díjat szerezhetne.

No, és még valami. Hihetetlenül könnyelmű volt; de annyira tudott, hogy még ezt is megengedhette magának.

A labdarúgást nagyon szerette — és még ma is nagyon szereti. Neve nincs reflektorfényben, nem is igényli. Edzőként dolgozott az NB I-ben is, de sokszor mondta: nem az az ő területe. A fiatalokkal imád foglalkozni.

Hosszú éveken át magas tudással őrízte a magyar kapu felé vezető utat. S hosszú évek óta őrködött azon, hogy a tehetségek kapuján minél több fiatal átléphessen...

Tüske

Volt egyszer egy balszélső... Először csak Fenyvesi, később *dr. Fenyvesi.* Először csak egy ügyes, szorgalmas csatár, később igényes külföldi szaktekintélyek szerint: *Mr. Balszélső!*

Hetvenhatszoros válogatott — szélsőben nálunk ilyen még nem volt a labdarúgás 75 éves történetében. Előtte sok világnagyság futott a hazai mezőnyből a tizenegyes trikóban. Jeny Rudolf 19, Kohut Vilmos 25, Titkos Pál 47, Gyetvai László 17 és Czibor Zoltán 42 válogatottságig vitte. A derék Máté igen csak rávert valamennyiükre.

A balul sikerült berni világbajnoki döntő után mutatkozott be a magyar válogatottban, 1954. szeptember 19-én, a Népstadionban, a Románia elleni 5:1-es találkozón. A Tóth II (Budai), Kocsis, Hidegkuti, Puskás, Fenyvesi csatársorban indult nemzetközi karrierje.

Igaz, nem lehetett látni tőle a korábbi nagy balszélsőktől megszokott csillogásokat. *Kohut*ról „szöget" neveztek el, *Titkos* bombáiról az egész futballvilág beszélt, *Czibor* helyváltoztatásairól tanulmányokat írtak. Mátéról nincs ilyen hangzatos megállapítás. Ő egyszerűen *a lelkiismeretesség, a fegyelmezettség szobra.* Amolyan szürke, de nélkülözhetetlen közkatona a mindig előtérben levő magasrangú tisztek gyülekezetében.

Egész pályafutását, minden csillogási lehetőségét a csapat szolgálatába állította. A 76 válogatott mérkőzésen 8 gólt lőtt, ez bizony csatártól nem sok. De hányat lőttek beadásaiból társai, hányat akadályozott meg csatár létére a magyar kapu előtt?

Pályafutása végefelé, amikor a fiatalabbak levettek valamit nagy terheiből, megmutatta, hogy góllövő specialistának sem lett volna akárki. Fenyvesi góljával nyerte el a Vásárvárosok Kupáját a Ferencváros, Fenyvesi lőtte a nagyjelentőségű bécsi világbajnoki selejtező mérkőzésen az osztrákoknak az egyetlen gólt, egyenlített Skóciában, s ki tudná felsorolni, hány alkalommal vette be az ellenfél kapuját.

A sportszerű, a fegyelmezett labdarúgó példaképe. S annak a szurkolónak volt igaza, aki azt mondotta:

— *Ha a sors úgy hozza, hogy Toldi és Fenyvesi alkotja a Ferencváros balszárnyát, a két játékos szívével be lehetett volna takarni az egész pályát...*

Boskovics Jenő

BOZSIK

Bozsik Bodolával

Mi más is lehetne a magyar labdarúgás egyik legkiemelkedőbb egyéniségéről, a százszoros válogatott jobbfedezetről szóló írás címe? Elég a név, egyszerűen, de csupa nagybetűvel...

Hosszú, sikerekben gazdag pályafutása alatt teljesítményének értékelésére olykor a varázslatos, művészi, ragyogó, csodálatos jelző is szegényesnek bizonyult. Mindezeket nem mi, újságírók, hanem a világ legelismertebb szakértői találták ki. Riválisok tapsolták játékának, s nem győzték eleget hangoztatni:

— *Bozsik egyedülálló, ennél jobban talán már nem is lehet játszani!*

A futball-történelmet jelentő, 1953. november 25-i londoni 6:3 után az angol szőke szikla, *Billy Wright*, akit szinte közfelkiáltással választottak a világ legkiválóbb jobbfedezetének, kezet fogott Bozsikkal, s ezt mondotta:

— *Ha igaz volt, hogy én vagyok az első, akkor e mérkőzés után a legnagyobb tisztelettel és örömmel kell elfogadnom a második helyet — Bozsik után. A labdarúgás legértékesebb kitüntetéseit adnám Bozsiknak, ha rajtam múlna, hiszen játékával nagy szolgálatot tett ennek a népszerű sportágnak.*

Wright mindezt 19 évvel ezelőtt mondta. De hogy Bozsik csillogása, rangja nem halványult el, arra bizonyság a ma elismerése is. A nyugatnémet *Beckenbauer*, amikor a tavasszal Budapesten járt, mindenkit kérlelt: *hozzák össze Bozsikkal, egyik példaképével.* Amikor azután találkoztak, a jelen világnagysága nem győzte hangoztatni, mennyire örül a találkozásnak, s mennyire csodálója régi nagy játékainak.

Vujadin Boskov, a jelenlegi jugoszláv szövetségikapitány, aki mellesleg hatvanszor játszott jobbfedezetet a jugoszláv válogatottban, Bozsik előtt kitárta minden jugoszláviai labdarúgó pálya kapuját.

— *Cucu, gyere, amikor csak akarsz, a mi futballistáinknak ünnepnapot jelent, ha láthatnak, s kitüntetés, ha valamelyikről véleményt mondasz* — mondotta Boskov. — *Legszívesebben futballegyetemet létesítenék, s Bozsiknak adnám a katedrát...*

A Wright, Beckenbauer és Boskov féle dicshimnuszokat oldalakon át folytatni lehetne. Hangzatos szavak helyett inkább cáfolhatatlan tényekkel szeretnénk kiemelni BOZSIK egyéniségét, nagyságát: Százszoros válogatott — rajta kívül nálunk nincs ilyen, belátható időn belül nem is lesz. Amióta a világ világ, öt földrészen is csak hét játékosnak sikerült. Tizenöt évet „szolgált" a magyar válogatottban, 1947. augusztus 17-től 1962. április 18-ig. Száz válogatott mérkőzés, egyenlő 9000 perces csillogással, zsonglőrködéssel a hírneves trikóban.

Másfél évtized alatt csak 29 hivatalos mérkőzés zajlott le Bozsik nélkül. Gólt lőtt Lengyelországnak, Finnországnak, Törökországnak, Angliának, Svájcnak, Skóciának, Jugoszláviának, Csehszlovákiának, Bulgáriának, Walesnek és Uruguaynak. A 100 válogatott mérkőzést 3 földrészen, 30 különböző városban játszotta. A rekord válogatottság alatt 102 játékos volt a csapattársa. Amikor Bozsik szerepelt, a magyar válogatott 67 mérkőzésen győzött, 17 találkozón döntetlent ért el, 16 alkalommal kapott ki, 360 gólt lőtt és 135-öt kapott. A válogatottság számában első, az NB I-es szereplést tekintve 447 NB I-es mérkőzésével harmadik Szusza Ferenc (463) és Bíró Sándor (450) mögött. Utolsó NB I-es mérkőzését 1962. április 15-én játszotta a Népstadionban. 47 bajnoki találkozóra edzőként dirigálta a Bp. Honvéd együttesét, de 1967. szeptember 1-én *Babolcsay Györgynek*, korábbi játékostársának adta át a helyét. Azóta hetenként hívják más csapathoz, de nem megy. A Bp. Honvédhez köti szíve, múltja, az Elnökségben tevékenykedik. Mérkőzést nem hagy ki, edzést is keveset.

— *A labdarúgástól nem lehet elszakadni* — mondotta Bozsik József. — *Akik egyszer elkezdtük, örökké rabszolgái leszünk. Csak az a baj, hogy többet szomorkodunk, mint amennyit örülünk. Ifjúságom „mindent a futballért" elmélete sűrűn az eszembe jut, illetve eszembe juttatják a zöld gyepen futás helyett lagymatag labdarúgást mutató játékosok...*

A témához érkeztünk... Bozsik is azok közé tartozik, akik azt hirdetik: *rosszul lehet játszani, de szív, lelkesedés, akarás nélkül sohasem!* Nagy szomorúsága, hogy a bajnoki mérkőzésekről 11 éves Péter fia mondott kritikát. Rendszeresen együtt járnak a Bp. Honvéd bajnoki találkozóira. A gyerek minduntalan eltűnik mellőle a lelátóról. Bozsik teljes apai szigorával fellép: *„azért hoztalak, hogy figyeld az NB I-esek játékát, tanuld, miként is kell csinálni".*

Péter halkan, tisztelettudóan védekezik:

— *Apa, én inkább hátul focizok a srácokkal... Majd akkor nézem, ha érdekesebb lesz...*

Bozsik József sokat töpreng, tervezget a magyar labdarúgásról.

— *Csodálatos, hogy sportágunk már hetvenötéves jubileumot köszönthet* — mondogatja. — *Micsoda évek állnak mögöttünk! Az első lépések óta becsüli, tiszteli a mi labdarúgásunkat a világ. Megtisztelő a mindenünnen áramló nemzetközi elismerés. A maiaknak — ha már ezt a sportágat választották — kötelességük, hogy a magyar labdarúgásnak rangot szerzett elődök útján járjanak.*

Bozsik szerint nagy kár, hogy éppen a jubileumot nagy nemzetközi klasszisok nélkül köszöntjük.

— *Emlékezzünk csak, a labdarúgás hőskora óta tucatjával futottak olyan játékosaink, akik előtt kalapot emelt a világ, besorolták egyértelműen a nemzetközi klasszisok közé* — vélekedik. — *Az utóbbi tizenöt évben Albert volt az egyetlen, akit az elődökhöz hasonlóan elismert a világ. A nagy egyéniségek hiánya sok mindenre rányomja a bélyegét. Most is rendelkezünk olyan játékosokkal, akik bámulatba ejthetnék a világot, csak hát a tehetség egymagában kevés...*

Búcsúzóul Bozsiktól azt kértük, jellemezze a múltat, a jelent, s mondjon valamit a jövőről:

— *A múlt csodálatos volt, klasszisokkal, a játékot szerető, szívügyüknek tekintő labdarúgókkal, a kor legcélszerűbb edzésmódszereivel. A jelenből hiányoznak a nagy egyéniségek, háttérbe szorult a szív, s felkészülési módszereink sem sorolhatók a legkorszerűbbek közé. Gépies, mechanikus lett a labdarúgásunk, iparággá vált... A jövő? Méltó lehet a korábbi évtizedekhez, ha a szívet visszahozzuk a vezetésbe és a játékba is. Öröm, hogy a hibák ellenére is versenytársak vagyunk, de a magyar labdarúgásnak ez nem elég. Valamennyien azt szeretnénk, ha újra nekünk tapsolnának, s a mi labdarúgóink nevét kiáltoznák szerte a világon. Félek, hogy erre több évet is várni kell. De én lennék a legboldogabb, ha sokkal előbb azt mondanák nekem: Bozsik, maga tévedett...*

Boskovics Jenő

ÖRÖK BARÁTOK

Irígylésre méltó Bécsben az Osztrák Labdarúgó Szövetség székházában lenni. A hatalmas, ötemeletes épület valóban kellemes és jó otthont ad a labdarúgásnak, amelynek irányítói szívesen emlékeznek a magyar labdarúgás jubileumára.

Teszik ezt hagyománytiszteletből, a sportbarátok igaz érzéséből, s az „örök rangadók" táplálta szeretetből. *Josef Liegl*, az Osztrák Labdarúgó Szövetség alelnöke ennek a sok évtizedes barátságnak egyik fő ápolója. Az őszhajú veterán sportvezető szomszédaink labdarúgásának nagy öregje.

— *Mindenekelőtt gratulálok magyar sportbarátaimnak és általuk az egész magyar labdarúgásnak, őszintén örülünk ennek a szép jubileumnak, amelyhez „további erőt és fejlődést" szeretnénk táplálni a hagyományos magyar—osztrák találkozókkal is* — kezdte beszélgetésünket.

— *Talán jó négy-öt évtized távlatába kell visszanyúlnom, hogy ébredjenek bennem a magyarokkal való találkozások első emlékei. Akkor még nem volt Práter Stadion, amely annyi nézőnek adhatott volna helyet, mint manapság. A legemlékezetesebbek azok a magyar—osztrák találkozók voltak, amelyek ma is idézik Sindelár emlékét, Orth Gyuri kiváló képességeit, a Fogl-gát hírét, Wessely, Vogel, Platzer nagyságát. Melyik volt a legemlékezetesebb? Ki tudja. Talán az 1932-es bécsi 8:2-es győzelem, mert ez mégiscsak fényes nap az osztrák labdarúgás történetében.*

Nyílt támadójátékot, gólokat láttunk leginkább a válogatott találkozókon. Legalábbis ez volt a jellemzője közös nagy csatáinknak. Például az 1935-ben lejátszott budapesti és bécsi mérkőzésen összesen 17 gól esett két találkozón. De később, 1949-ben is 14 gólt kapott a közönség, 1955-ben 11-et, s aztán a hatvanas évtized csökkentette a gólok számát. 1960-tól 1967-ig 11 találkozón mindössze 27 gól esett. Mi a hanyatlás oka? Jobbak lettek a védelmek, vagy romlott a csatárok lövőirányzéka? Nehéz ezt eldönteni, mert manapság nincs Ausztriában olyan kapusegyéniség, mint Zeman, aki „kivédte a magyar csatárok szemét" mégis kapott bombagólokat. Mindig voltak kitűnő védelmek, de akadtak nagyszerű csatárok is. Úgy hiszem az igazság az, hogy alapjában sokat változott az idők folyamán a labdarúgás hadrendje, taktikája, a területvédelem és a támadásfelépítés. Mi azért nem panaszkodhatunk, mert a legutóbbi magyar—osztrák találkozón itt Bécsben, mintha reneszánszát élné a hagyományos küzdelemsorozat. Köztudott, hogy sem Ausztriában, sem Magyarországon nincs „csodacsapat" — mégis megtelt a Práter Stadion tíz év után is, és négy gólt láthattunk.

Egy kis szünetet tartott, elővett egy kiadványt, amely szinte a mai osztrák labdarúgás „bibliája".

— *A közönségválság úgy hiszem nem kerülte el a nagy múltra visszatekintő magyar labdarúgást sem. A visszahanyatlás okát, ami a nézőszámot, tehát a tápláló forrást jelenti, abban láthattuk, hogy közbelépett a televízió. Ez ma már házhoz szállítja a mérkőzéseket, de a pályán hagyja a légkört. A szurkolók, akik otthon nézik a mérkőzéseket, nem ismerik a pályák légkörének különleges varázsát. Elvesztették ezt, mi pedig elvesztettünk egy nagy tábort, szegényebbek lettünk. A szövetség abban látta a kivezető utat, hogy a tévé csak a mérkőzések után két órával forgathatja le a mérkőzésekről készült felvételeket. Nehéz volt ezt a harcot megvívni, de úgy látjuk sikerrel álltuk a sajtó és a közönség kritikáját — és mi lettünk a győztesek. Megszaporodott a nézők száma, a legutóbbi válogatott találkozónk ékes példa erre. Azt tanácsolom, ha Magyarországon is telt Népstadiont akarnak, akkor a mi példánk tapasztalataiból kedves magyar barátaim leszűrhetik a tanulnivalókat...*

Aztán hosszasan fejtegette Ausztriában csaknem másfélezer labdarúgó klub működik, az igazolt játékosok száma meghaladja a másfélszázezret. Ennek a tömegnek támogatásra van szüksége. Ezt pedig egyrészt a közönségtől kapja buzdítás és bevétel útján. Befejezésül ismét a jubileumhoz érkeztünk vissza.

— *Melyik ország tud felmutatni olyan sorozatot országaik közötti válogatott találkozóiban, mint Magyarország és Ausztria? A 115 találkozó mindennél ékesebben bizonyítja a két labdarúgónemzet sportbarátságát is. Mert szeretném leszögezni, mi kemény csatákat vívunk egymással a pályán, de a magyar és osztrák labdarúgás nem örök ellensége, hanem — örök barátja egymásnak!*

Oltványi Ottó

A legjobb

Titkos Pállal, az egykori balszélsővel beszéltem telefonon:

— Szeretnék Veled találkozni.

— *Gyere át Budára!*

— Emlékszel arra, hogy 43 évvel ezelőtt is átmentem Budára, hogy Veled beszélgessek? Pontosan amikor a Hungáriához kerültél.

— *De mennyire...*

— Hát azt tudod-e, hogy akkor azt az autót, amelyen hozzád indultam Mari néni vezette, s nehezen állt kötélnek, hogy átvigyen?

— *Majd most, 43 év után megmondom miért vonakodott... Várj csak... Mikor is jöhetnél? Szerdán délután a Karinthy Frigyes úton, a Népfront helyiségében találkozhatunk. Akkor éppen tanácstagokkal van randevúm. Egy félórával előbb... Nagyon beosztott az időm.*

Igen... Titkos Pali, noha már régi nyugdíjas, kevés szabad idővel rendelkezik. A harmincas évek profi játékosa ma — körzeti párttitkár.

— *Hol is kezdjük?* — kérdi ő.

— A közepénél. Milyen volt profi játékosnak lenni a húszas évek végén, és a harmincas években...

— *Akkor vajúdott a magyar futball, akárcsak most. Bevezették a profizmust, de megalapozottság nélkül. Látogatottság? Csak a Ferencváros, a Hungária és az Újpest rendelkezett olyan szurkolótáborral, amely el tudott tartani egy proficsapatot. Helyesebben, még ezeknél is kellett a mecénás... Milyen volt a profi játékos élete akkor? Például az enyém... A Röck István Gépgyárból — ma Április 4 a neve — szerződtem a Budai 33-ashoz. Helyesebben ott maradtam a gyárban, mert akkor a legtöbb profival az volt a helyzet, hogy első a munka és csak azután a futball. 1908. januárjában születtem és már 1922-ben a gyárban dolgoztam. Sebes Gusztival együtt. Az I. ker. SC játékosa lettem, majd 1927-ben kerültem a Budaihoz, s onnan 29-ben a Hungáriához. Pontosan azon a napon, amikor felkerestél. Nos, Mari néni, azaz Takács I. Géza, aki akkor első sorban szerkesztőségi gépkocsivezető volt, s csak azután a Ferencváros hátvédje — egy évvel korábban is járt már nálam, de akkor a Ferencváros intézőjével és ajánlatot tettek nekem. Barna Sándor, a Budai 33-as elnöke valóban, mint apa kezelt bennünket, s én azonnal mindent elmondtam neki. Ő kérte, hogy ne fogadjam el az ajánlatot, mert a csapat a kiesés ellen küzd, s pillanatnyilag nem lenne helyettesem. Mondta, hogy nem bánom meg, ha maradok. Egy év múlva elmehetek, s addig találnak majd valakit a balszélre. Maradtam és egy év múlva a Hungáriához szerződtem. A kék-*

balszélsőnk

fehérek 8000 pengőt fizettek értem, s ebből ezer járt volna nekem. Barna Sándor azonban elővette a nyolcezret, megfelezte, négyezret adott át, s hozzátette: „Becsületes voltál fiam! Megérdemled." Akkor vettem házat... De hát kevesen voltunk akkoriban olyan profik, akik ilyen összeghez jutottak. Én a Hungária játékosaként is tovább dolgoztam... Az egyik héten Brüll Alfréd, a nagyszerű elnökünk azt mondta nekem: „Pubika! Szombaton a Nemzetivel, az örök mumusunkkal játszunk, nagyon kérem, hogy szombaton délelőtt ne dolgozzék a gyárban." Megígértem, de aztán úgy jött, hogy mégis dolgoznom kellett, nem engedtek el. Délután, amikor a mérkőzésre mentem azt gondoltam, hogy nagyon, de nagyon belefekszem a játékba, hogy az elnökünk ne vegyen észre semmit. Ment is minden, jól játszottunk, 6:1-re nyertünk. Utána odajött hozzám az elnök, s mondta, köszöni azt, hogy délelőtt pihentem, s át akarta adni az ötször egy pengő elvesztett munkabért. Mire megjegyeztem, hogy be kell vallanom valamit: én délelőtt is dolgoztam... Erre az elnök öt pengő helyett húszat nyújtott át, majd még egy nyakkendőt is kaptam a jó játékomért.

Beszélgetünk arról is, hogy keveseknek volt olyan jó elnökük, s a profi labdarúgók közül sokan játszottak két mérkőzést is a hét végén, egyet a csapatukban, a másikat pedig — esetleg titokban — a Cégligában — 10, 20 pengőért...

— Azzal, hogy annak idején mi nemcsak futballoztunk, hanem elsősorban valamilyen munkahelyen dolgoztunk is, úgy vélem, hogy a pályán is sokkal nagyobb felelősségérzettel mozogtunk mint a maiak. A mi időnkben a védők nem mertek úgy cicázni a labdával, a kapujuk előtt, mint ahogyan azt a mieink a magyar—osztrákon tették... Nem általánosítok, nem indulok ki egy-egy hibából. Tudom azt, hogy Juhász Péter is tud ésszerűbben játszani, mint Bécsben, tudom azt, hogy a maiak között is sokan akadtak olyanok, akik futballozás közben már a jövőjüket építették... Csak éppen a legutóbbi időkben kevesebben...

— A legnagyobb sikereid, s a legbalszerencsésebb napod?

— Az osztrákok ellen játszottunk az Üllői úton 1935-ben. Az egyik cég 100 pengőt tűzött ki az első gól szerzőjének. 6:3 arányban diadalmaskodtunk és én rúgtam az első gólt. Meghívtam a pénzből a fiúkat egy uzsonnára és megvehettem a fiamnak a gyermekkocsit. A legszomorúbb? 1930. május 11-én 0:5 az olaszok ellen. Ők vezettek 1:0-ra, Takács II olyan hatalmas helyzetet hagyott, amilyent talán sohasem, én megsérültem, s ezalatt a hétnyolc perc alatt, amíg az öltözőbe vittek, kaptunk vagy hármat...

Magyarország—Ausztria 5:3 (3:2). Budapesten, 1963. szeptember 27-én. Balról Szűcs Gy., Toldi (Három gólt szerzett), Seres, Fekete, Sas, Titkos (ő rúgta az ötödik magyar gólt), Csikós (tartalék kapus), Vincze, Szabó. Guggol: Polgár, Cseh II (egy gólt ért el) és Lázár

---

Rendkívül változatos pályafutás... A kék-fehéreknél mindvégig kitartott. Csak az MTK feloszlatása után került a Kispesthez, majd a Vasas színeiben, segítette a piros-kékek feljutását az NB I-be.

— A felszabadulás után? A Kelenvölgyi Barátság lett a csapatom, de félévig edzősködtem az MTK-nál is... 1950-ben az Április 4 Gépgyárból áthelyeztek — az MLSZ főtitkári székébe. És mint főtitkár elkísérhettem Londonba a 6:3-as mérkőzésre a magyar válogatottat. Ez lett a másik legszebb emlékem. Azután... Két és fél év Egyiptomban — mint edző. Ott találkoztam az MTK egyik régi játékosával, Kertész IIvel, aki akkor ment onnan tovább Ausztráliába, talán kevesen tudják, hogy ott is halt meg. Azután három és fél év a Salgótarjánnál, majd Zalaegerszeg, Szolnok és Kecskemét... Pontosan akkor mentem nyugdíjba, amikor 60 éves lettem.

— Mint volt játékosnak, főtitkárnak és edzőnek mi a leghasznosabb tapasztalatod?

— Kapásból...

Olyan gyorsan vágta ki, mint amilyen szélsebesen valaha elszáguldott a balszélen.

— ... a magyar labdarúgást csakis a klubcsapatok alapozhatják meg. Az én időmben volt egy MTK, egy FTC és egy Újpest... Ha a három közül csak egy is jó formában játszott, akkor nem akadt gondja a szövetségi kapitánynak. Még ma is jól emlékszem arra a mérkőzésre, amelyen 1936. március 15-én 3:2-re vertük Budapesten a németeket. Az MTK volt akkor a legjobb, s nyolcan kerültünk onnan a válogatottba. Szabó, Bíró, Sebes, Turay, Dudás, Cseh, Kardos, Titkos... Csak Vágó, Sárosi I és Toldi volt az „idegen". Még a cserével is MTK-játékos jött be. Persze, hogy emlékszem, hiszen én rúgtam az első gólunkat.

Igen, ami az ember fiatalkorában szép volt, arra mindig emlékszik, s Titkos Palinak mennyi, de mennyi ilyen emléke akad. Megőszülve is fiatalos hévvel áradozik a múltról, hiszen 1929 és 1938 között negyvenhétszer szerepelt a magyar válogatottban. A minap társaságban a „minden idők legjobb magyar csapatát" igyekeztek összeállítani, s a balszélen a legtöbb szavazatot Titkos Pali kapta.

A kortársai, a régi játszótársak... Mindenkiről sok szeretettel beszél. Egy pillanatra megáll majd így folytatja:

— Legutóbb mondták nekem, hogy látták a tévében premierplánban Zsengellért, Sárosit, Toldit. Kérdezték tőlem, hogy engem miért nem mutatnak meg, mert én is voltam legalább annyira neves. Semmi kifogásom az említettek ellen, jóbarátaim voltak, Toldival például hosszú ideig együtt működtünk Egyiptomban, s minden héten összejártunk... Mit válaszolhattam? Csak azt mondtam, hogy én itthon maradtam, engem nem kell megmutatni, bárki bármikor láthat...

— Hányan is voltatok fivérek?

— Öten és mindannyian fociztunk. Egy csapatban — sohasem. Csak abban egyeztünk meg, hogy mindannyian becsületesen dolgoztunk.

És a munka még ma is... Már régen nyugdíjban van, de valójában sohasem lesz — munkanélküli.

A beszélgetést be is kell fejezni, kezdődik egy értekezlet és öt tanácstag vár rá.

Mattanovich Béla

A 10 000 forintos pályázatunkra néhány olyan küldemény is érkezett, amelyhez nem mellékelték a pályázati szelvényt. Ezek így érvénytelenek és értékelésre nem is kerülnek.

EZ TÖRTÉNT 1972-BEN

Válogatott csapatunk nehéz 15 hónapjáról októberi számunkban adtunk rövid értékelést. Azóta lezajlott Bécsben a 115. Magyarország—Ausztria találkozó is, amelynek most az adott különleges jelentőséget, hogy a 75 esztendős labdarúgásunk első parnerével a VB tizenhatos mezőnyébe jutásáért vívtuk első selejtező mérkőzésünket.

A bécsi vendégjáték volt ebben az évben a magyar válogatott utolsó szereplése, így hát elérkezett az ideje annak, hogy mérleget készítsünk.

Többet vártam ...

Tavaly ősszel sok örömet szerzett mindannyiunknak a válogatott csapat. Nemcsak azzal, hogy kivívta az EB-ban a csoport elsőséget, s ezzel bejutott a legjobb nyolc közé, hanem azzal is, hogy emelkedett a küzdőszellem, kifogástalan volt az erőnlét és határozottan feljavult a csapatjáték, kezdett kialakulni egy sajátos stílus.

— *Ilyen előzmények és eredmények után az volt az elképzelésem, hogy a téli portyát az együttes csapatjátékának további csiszolására fordítom, hogy az 1972-es megnövekedett feladatokra még jobban összekovácsolódjék az együttes. Szőke, a salgótarjáni Szalai, a székesfehérvári Kovács, az újpesti Tóth András azért kapott helyet a keretben, mert ezeknek a nagyon tehetséges fiúknak külföldön akartam játéklehetőségeket biztosítani, hiszen a szakvezetőnek mindig gondolnia kell a jövőre! Megmondom őszintén: az volt a szándékom, hogy ebben az évben a tavaly őszi csapatot szerepeltetem változatlanul. Az a nagyszerűen küzdő gárda meg is érdemelte a teljes bizalmat* — mondotta Illovszky Rudolf szövetségi kapitány.

— *Elgondolásomat azonban nem tudtam maradéktalanul megvalósítani. Szalai az elején harcképtelenné vált, de súlyosan megsérült Madridban Páncsics és hónapokig nem állhatott rendelkezésemre Vidáts és Fazekas sem. Sérüléssel bajlódott Juhász István és fontos mérkőzésen nélkülöznöm kellett a sárga lapok szorgalmas gyűjtögetőjét, Juhász Pétert is. Röviden: nem tudtam ugyanazt a csapatot a pályára küldeni. A pótlásukra beálltak bármily becsületesen harcoltak is, nem használtak a csapategység kialakításának. A tét mérkőzések eredményeire még így sem lehet panasz, a játék színvonalára már inkább. Ha tehát arra kell válaszolnom, hogy elégedett vagyok-e, akkor azt kell mondanom: a játéktól többet vártam, az eredmények kielégítőek* — válaszolta Illovszky.

Ők huszonöten

Persze nemcsak a sérülések okoztak gondot a szövetségi kapitánynak — és hozzátehetjük, a szurkolóknak —, hanem a formaingadozások is. Így azután nem csupán a maródiak helyettesítéséről, hanem a rossz formába kerültek pótlásáról is gondoskodni kellett. Ez pedig ebben az esztendőben nem volt valami könnyű feladat, mert akad manapság néhány poszt, ahol nagyon nehéz dolog a válogatott szintet megközelítő labdarúgót találni. Elég ha csak a jobbhátvéd, vagy a szélső posztot említjük. Ez a helyzet a magyarázata annak, hogy 1972-ben nem kevesebb, mint 25 játékos szerepelt a magyar válogatottban. Igaz, hogy *Váradi, Dunai III* és *Tóth K.* játékára inkább csak az olimpiai csapatnál került sor, dehát az ott lejátszott néhány mérkőzés, amely nagy válogatottak ellen történt, országos válogatott szereplésnek számít.

Amint az kimutatásunkból kiderül nagyválogatottunk 14 mérkőzést játszott, s ezeken a következő játékosok kaptak szerepet: *Bálint, Dunai II, Juhász P.* és *Páncsics* 13—13; *Géczi* és *Szűcs* 12—12; *Kocsis* 11; *Zámbó* 10; *Bene* és *Kű* 8—8; *Fábián, Juhász I.* és *Szőke* 7—7; *Vépi* 6; *Branikovits, Kovács, Kozma, Váradi B., Fazekas* és *Vidáts* 4—4; *Dunai III, Rothermel* és *Tóth K.* 3—3; *Albert* 2; *Szalai* pedig 1 alkalommal. Mindössze 8 játékos akadt tehát, aki legalább 10 mérkőzésen szerepelt.

A kényszerű változtatások bizony nem használtak a csapategységnek, a játékstílus kialakulásának, s igazat kell adnunk a szövetségi kapitánynak, amikor ilyen körülmények között elégedett a számszerű eredményekkel.

— *A csapat minden tagja feltétlenül elismerést érdemel a küzdőszellemért. Soha nem adták fel a harcot, pedig nem egy mérkőzést játszottak, amelyen már-már olyan szituációk adódtak, amelyek az ellenfél felülkerekedésének lehetőségét hordozták magukban. Emlékezzünk csak a Románia elleni idegenben lejátszott találkozók fontos lélektani pillanataira. Mindez azzal is magyarázható, hogy a fiúk tudták miért játszanak, tudták, mi a tét! Persze, azt is mondhatnám, hogy egyetlen mérkőzést sem vesztettünk erőnléti zavarok, fizikai felkészületlenség miatt, ami ugyancsak örvendetes. Ezzel távolról sem azt akarom igazolni, hogy ezzel a problémával teljesen rendben vagyunk és nincs szükség további erőfeszítésekre, csupán azt jelzem, hogy nagyot léptünk előre — s ez bizony nem lebecsülendő jelenség* — mondotta a szövetségi kapitány.

A lelkesedés és a küzdőszellem

Az újságíró ebben a kérdésben teljesen egyetért a szövetségi kapitánnyal, s olyan példára hivatkozhat, mint az október 15-i mérkőzés a bécsi Práterben. Ezt a nagy jelentőségű találkozót nyilván mindenki látta Magyarországon a tévé jóvoltából, akit érdekel a futball, tehát újat nem is igen lehet mondani róla. A figyelemre méltó ennek a játéknak a *második félideje* volt. Igaz, az értő labdarúgó szurkoló inkább az első félidőben lelte igazi örömét, amikor a magyar válogatott nemcsak jól és szemre is szépen, hanem eredményesem is játszott. A 70 ezer néző katasztrófától tartott, ami bizony nagyon megrázta volna az osztrák labdarúgó életet, hiszen a rádió, a tévé és a sajtó olyan favoritté léptette elő *Stastny* csapatát, hogy sikerült megtölteni a stadiont egy olyan országban, ahol az átlagos nézőszám már talán legalacsonyabb egész Európában. Az edzőtáborban a közéleti személyiségek, élén *Kreisky* kancellárral, egymásnak adták a kilincset, végtelenségig fellelkesítve a csapatot.

S ilyen körülmények között, *a játékvezetőtől* és a 70 ezer szurkolótól maximális támogatásban részesített csapattal szemben sem omlott össze a magyar válogatott. *Nagyon kevés csapat úszta volna meg abban a légkörben ezt a félidőt teljes összeomlás, teljes összeroppanás nélkül.* Kevés csapat bírta volna idegekkel elviselni, hogy a játékvezető mindaddig, amíg az osztrákok ki nem egyenlítettek, a mieink minden szerelési kísérletét szabadrúgással büntette, nem is beszélve a 11-esről, amit a *világ egyetlen tárgyilagos játékvezetője sem ítél meg.* Tessék csak erről megkérdezni azokat a tapasztalt, tekintélyes bírákat akik ott voltak a bécsi lelátón, vagy ott ültek a képernyő előtt.

(Kamarás Árpád, a nagy idők nagy nemzetközi játékvezető egyénisége, ez a nagyszerű sportember, aki minden mérkőzésen a játékvezetőnek szurkol, felháborodásában azonnal kikapcsolta a tévét.)

E sorok írójának ezt mondta az osztrák labdarúgás egyik nagy öregje, aki a 115 mérkőzésből legalább hetvenet látott: *„Ne szomorkodjon: ennek a mérkőzésnek mi voltunk az*

Kocsis nagy őrizet mellett is kapura lő a bécsi mérkőzésen

Géczi öklöz, s a következő pillanatban a játékvezető nagy meglepetésére 11-est ítél Bécsben ...

esélyesei, az igazi győztesek azonban mégis a magyarok, mert győzelmet arattak saját idegeiken!"

Nagy dolog az, ha idegileg rendben van a csapat, s kellő önfegyelemmel rendelkeznek a játékosok. (Ilyen szempontból nagyon üdvös lenne, ha az egyébként roppant tehetséges Juhász Péter is felnőne a többiekhez!)

Az év gondjairól

A csapat összetételében végig voltak problémák nemcsak általában, hanem csapatrészenként is. A szövetségi kapitánynak természetesen erről is vannak feljegyzései, s alaposan alátámasztott véleménye, amit nem rejt véka alá. Nyugodtan teheti, hiszen, — ezt ő mondja — alig akad a keretben olyan játékos, akire rá lehet sütni az önteltség bélyegét. Az jó dolog, ha senki nem tartja magát kiemelkedő világklaszszisnak, aminthogy az is jó, ha nem uralkodik el senkin a kisebbségi érzület, ha nem becsüli alá önmaga értékeit. Mert az is tény, hogy aki bekerül a válogatott keretbe, valamit már kellett bizonyítania.

— A kapus poszton nincsenek gondjaink: Géczi, Rapp, Rothermel és Bicskei személyében olyan négyesből válogathatok, amelynek egyik tagja sem okozhat kellemetlen meglepetést.

— Más a helyzet a jobbhátvéd kérdésében. Itt különböző okok miatt további kísérletezésre van szükség. Nehezíti a probléma megoldását, hogy Fábián klubjában más szerepkört játszik, Vépi is hasonló cipőben jár, a tehetséges Töröknek pedig még további beérésre van szüksége.

— A középhátvéd szerepének betöltése adott: Páncsics és Kovács megfelelő színvonalú játékra képes, sőt, mindketten a hátsó alakzatok más posztján is ki tudják bontakoztani képességeiket. Ugyancsak nem fáj a fejem, ha a beállósokról esik szó. Bálint, Szűcs, az egészséges Vidáts ezt feladatkört nagyszerűen el tudja látni, sőt arra is képes bármelyikük, hogy adott esetekben veszélyeztesse az ellenfél kapuját — ha megfelelő formában van!

— A középpályán másféle problémák jelentkeznek. Ha Szűcs tölti be a szerepkört, akkor a védőfeladatok megoldása biztosítottnak látszik, a támadásszövésben azonban már mutatkoznak folytonossági hiányok. Juhász I. az utóbbi időben határozottan fejlődik a középpályás támadójátékban is, ami az osztrákok ellen is megmutatkozott, de az FTC-beli szereplésében is érvényre jut. Kocsis és Dunai III azonban inkább csak a támadásépítésben jeleskedik, a védőmunkában, a szerelésben nem eredményesek. A jó Szalai és a most gyorsan fejlődő Tóth András (ha állandóan ebben a szerepkörben játszik a lila-fehéreknél is) bizonyára nagy vetélkedést indít majd a középpályás helyekért. Ez igen jó hatással lesz mindannyiuk további fejlődésére is.

— A csatársorból nagyon hiányzott a jó Fazekas, úgy látszik nagyon nehezen nyeri vissza megbízható, állandó formáját. Egyáltalán a csatársor tagjai általában rapszódikusan szerepeltek.

Az újságíró itt gyorsan közbeveti, hogy elég sok vita volt és van *Dunai II* és *Bene* megítélésében.

A szövetségi kapitány kész a válasszal:

— Ma nem rendelkezünk oly sok gólképes csatárral, aki pedig mégis ezek közé tartozik, azt meg kell becsülni. Én Dunai II-től elsősorban

A kezdés: Páncsics és Pumm kézfogása, középen Glöckner (NDK) játékvezető

gólt várok. Ő a válogatott mérkőzéseken ennek az elvárásnak általában eleget tesz. Aki gólt lő a mai eléggé gólszegény korszakban, annak ott a helye. Bene ma egészen másféle feladattal van megbízva csapatában, mint amire a válogatottban szükség lenne. Ha majd a dolgokat össze lehet egyeztetni, megváltozhat a mai helyzet. Egy dolgot szeretnék hangsúlyozni: senkiről sem mondtam le, és senkinek nem teremtettem örökös státuszt a csapatban. Mindig az fog játszani, akire a válogatott csapat eredményes szereplése szempontjából a legnagyobb szükség lesz.

1972 a számok tükrében

A-válogatottunk az alábbi sorrendben és városokban játszotta le mérkőzéseit 1972-ben:

Madrid: Spanyolország	0:1	bar.
Budapest: NSZK	0:2	bar.
Budapest: Románia	1:1	EB
Budapest: Málta	3:0	VB
Bukarest: Románia	2:2	EB
Belgrád: Románia	2:1	EB
Stockholm: Svédország	0:0	VB
Brüsszel: Szovjetunió	0:1	EB
Liége: Belgium	1:2	EB
Nürnberg: Irán	5:0	OB
Ausburg: Dánia	2:0	OB
Passau: NDK	2:0	OB
München: Lengyelo.	1:2	OB
Bécs: Ausztria	2:2	VB

A végeredmény tehát 5 győzelem, 4 döntetlen és 5 vereség, 14 mérkőzésből 14 pont, gólarány 21:14. Ez 50 százalékos eredménynek felel meg, azonban az értéke ennél kevesebb, hiszen a jelentősebb ellenfelekkel szemben, mint az NSZK, a Szovjetunió, Belgium, sőt Lengyelország ellen is alulmaradtunk. Az értéket azonban az jelenti, hogy Romániával szemben 3 mérkőzésen keresztül sikerült bejutnunk az EB négyes döntőjébe, a Málta ellen vívott két győzelmünk és Svédország, valamint Ausztria ellenében idegenben elért két döntetlenünk alapján reményünk van a VB selejtező-csoport győzelemre, s ezzel az 1974-es VB tizenhatos döntőjébe való bejutásra, feltéve, ha jövő tavasszal a Népstadionban mind Ausztria, mind pedig Svédország fölött győzelmet aratunk.

Igaz, a két nagy ellenfél, Ausztria és Svédország eredményei még alakulhatnak különböző módon, ami a mi szempontunkból szerencsés is lehet — az osztrák—svéd meccs Stockholmban kerül sorra —, erre azonban mi nem számíthatunk, erre nekünk semmit nem lehet alapítanunk.

— *A két mérkőzést meg kell nyernünk! Ha mi erre nem leszünk képesek a Népstadionban, akkor nem is érdemeljük meg a VB-re való kijutást.* — mondotta Illovszky Rudolf.

Ha nagyon tárgyilagosak akarunk lenni — s miért is ne lennénk azok? — látnunk kell, hogy a hazai pálya előnye önmagában nem is olyan hallatlan nagy előny. A mi közönségünk — bármennyire is szereti fiainkat, bármily boldogság tölti is el egy-egy győzelem kivívása alkalmával — nem képes olyan légkört teremteni, mint például a Práter publikuma. (Ha mégis úgy tudna lelkesíteni az nagyszerű lenne!!!) Az osztrákoknak már csak a legöregebbjei emlékeznek a Wundermannschaftra, a mieink zöme viszont még mindig az aranycsapattal hasonlítja össze a maiak játékát — s ez fékezi a lelkesedés hőfokát. Nincs tehát más hátra, mint a szavalókórusok hangerejét, a mainál jobb, tartalmasabb csapatjátékkal, kiemelkedőbb egyéni teljesítményekkel pótolni. Mi azt hisszük, hogy most az NB I-ben nagyobb a konkurencia, s a válogatottak zömét adó csapatainknak már van mit megvédeniök és behozniok, a szükséges nagyobb erőbedobás magasabb szintre lendítheti tavaszra az általános és az egyéni színvonalat. És az is elképzelhető, hogy megvalósul a szövetségi kapitány várakozása: talán ilyen légkörben beérik a VB meccsek idejére két-három olyan játékos, aki beilleszkedhet a kiadó helyekre.

Minderre nagy szükség lesz, mert Ausztria és Svédország is ott akar lenni Münchenben, s egyik sem adja meg könnyen magát még a Népstadionban sem.

S talán arra is kellene gondolni: ha a hibákért, hiányosságokért, elégtelen teljesítményekért, lazaságokért — nagyon helyesen — kemény bírálatban részesítjük játékosainkat, ne feledkezzünk meg arról sem, hogy nemcsak a szigor tartozik a legeredményesebb nevelő eszközök közé, hanem az elismerés és a dicséret is, mert a mi labdarúgásunkban azért *előfordul dicsérni való is...*

Az ember ne feledje, hogy nemcsak ökle van, hanem tenyere is, s ez utóbbival simogatni is lehet, ha érdemes.

Ebben az évben nem győztük le a félvilágot. Legfeljebb csak egy-egy félidőre, vagy néhány szép támadás és mesteri gól erejéig juttatták eszünkbe labdarúgóink az elmúlt legszebb napokat. Azért még így volt alkalmunk tapsolni. Mi most azért szurkolunk, hogy a megtalált jó küzdőszellemhez, az egyre magasabbra csapó lelkesedéshez társuljon tartalmasabb, átgondoltabb játék, valamivel több önbizalom. Lehet, hogy gyakorlás, következetesebb munka és nagyobb követelmények kérdése az egész. Fél év nagy idő. A csúcsra éréshez kevés, de az előrehaladáshoz elég.

Tabák Endre

LABDARÚGÁS

A Magyar Labdarúgó Szövetség lapja. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. Felelős szerkesztő: **Tabák Endre**, Szerkesztő: **Hoffer József.** Szerkesztőség: Budapest VI., Népköztársaság útja 47. Telefon: 425-103.

Felelős kiadó: **Tóth László** igazgató. Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116-660.

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőnél, a posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI Budapest V., József nádor tér 1.) közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI MNB 215—96 162 pénzforgalmi jelzőszámára. **Egyes szám ára: 4 forint. Előfizetés negyedévre 12 forint, félévre 24 forint, egy évre 48 forint.**

INDEX: 25 501

72.8578 Egyetemi Nyomda, Budapest
Felelős vezető: **Janka Gyula** igazgató

16. perc: Dunai II vezető gólja után az osztrák kapus tehetetlenül térdel. Érthető: előzőleg hét bajnoki mérkőzésen egymás után nem kapott gólt

Vége... Mindkét csapatból többen is akadtak, akik örömmel vonultak le. (A bécsi mérkőzésről készült képek — 28—32. oldal — mind: MTI Fotó, Kovács Gyula felvételei.)

LABDARÚGÁS

A bécsi mérkőzésen (2:2) szerepeltek. Balról: Kocsis, Dunai II, Szőke, Kovács, Szűcs, Zámbó, Juhász I., Juhász P., Bálint, Géczi, Páncsics. (A 72. percben Fazekas jött be Szőke helyére.)